

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

**Εκτίμηση των επιπτώσεων της παρούσας
κρίσης στην οικονομική δραστηριότητα
του Δήμου Ροδίων**

Πτυχιακή εργασία

ΤΣΑΚΜΑΚΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ του Ανδρέα Α.Μ. 14093

Επιβλέπων καθηγητής

ΝΤΟΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2015

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους γονείς και τον αδερφό μου για όλα όσα μου έχουν προσφέρει στη διάρκεια των μαθητικών και φοιτητικών χρόνων και για την αμέριστη υποστήριξη τους σε κάθε μου επιλογή.

Να ευχαριστήσω για ακόμη μία φορά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ντόβα Δημήτριο για την εμπιστοσύνη του και για την πολύτιμη βοήθεια του.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που συνέβαλαν στην εργασία αυτή και στην έρευνα μου για την επίπτωση της οικονομικής κρίσης στην Ρόδο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	4
Κεφάλαιο 1^ο	
Εισαγωγικές έννοιες.....	5
1.1 Βασικές έννοιες.....	5
1.1.1 Η έννοια της κρίσης.....	5
1.1.2 Η έννοια του όρου οικονομική κρίση.....	6
1.1.3 Η έννοια του όρου πτώχευση-χρεοκοπία.....	7
1.1.4 Η έννοια της επιχειρηματικότητας.....	10
1.2 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).....	11
1.3 Τι εννοούμε με τον όρο «πληθωρισμός».....	13
1.4 Ονομαστικό και Πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ).....	15
1.5 Τι ονομάζουμε Οικονομική Ανάπτυξη.....	16
1.6 Τι ορίζουμε ως «ανεργία».....	16
Κεφάλαιο 2^ο	
Ελληνική οικονομία.....	19
2.1 Ιστορική Αναδρομή της Ελληνικής Οικονομίας.....	19
2.2 Διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας.....	21
2.3 Οικονομικές Διακυμάνσεις.....	22
2.3.1 Οι φάσεις του οικονομικού κύκλου.....	25
2.3.2 Η ανεργία στην Ελλάδα.....	26
2.3.3 Ιστορική αναδρομή στην ανεργία (2004-2015).....	28
2.4 Προσδιοριστικοί παράγοντες της ανεργίας.....	32
2.4.1 Δημογραφικές εξελίξεις: Ποσοτικές μεταβολές στην προσφορά εργασίας.....	32
2.4.2 Ποιοτικές μεταβολές στην προσφορά εργασίας.....	33
Κεφάλαιο 3^ο	
Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα.....	33
3.1 Τι ορίζουμε επιχείρηση.....	33
3.1.1 Ανάπτυξη επιχείρησης.....	35
3.2 Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ).....	36
3.2.1 Ορισμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων.....	36
3.2.2 Η σημασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).....	38
3.2.3 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ.....	39
3.3 Τι είναι ο ΕΟΜΜΕΧ.....	40
3.4 Χρηματοδοτικοί θεσμοί των επιχειρήσεων στην Ελλάδα.....	41
3.4.1 Χρηματοδοτική Μίσθωση (Leasing).....	41
3.4.2 Πρακτόρευση Απαιτήσεων (Factoring).....	41
3.4.3 Δικαιόχρηση (Franchising).....	42
3.4.4 Ευρωπαϊκοί πόροι για πολύ μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (JEREMIE).....	42

Κεφάλαιο 4^ο

Η σημερινή οικονομική κατάσταση της χώρας	43
4.1 Πώς ξεκίνησε η κρίση.....	43
4.2 Ο ρόλος της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ).....	45
4.3 Η κατάσταση πριν την κρίση.....	46
4.4 Ποιες κινήσεις έγιναν για να αποφευχθεί η σημερινή κατάσταση.....	48
4.4.1 Πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων.....	49
4.4.2 Δεύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων.....	49
4.4.3 Τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων.....	50
4.5 Το αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης.....	52

Κεφάλαιο 5^ο

Τα χαρακτηριστικά της οικονομίας του Δήμου Ροδίων.....	52
5.1 Γενικά χαρακτηριστικά του Δήμου Ροδίων.....	52

Κεφάλαιο 6^ο

Η επίδραση της παρούσας κρίσης στην οικονομική δραστηριότητα του Δήμου Ροδίων.....	72
6.1 Οι επιδράσεις της παρούσας κρίσης στο Δήμο Ροδίων.....	81
6.2 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	86
6.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	96
6.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	96
6.5 ΓΕΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ.....	97

Βιβλιογραφία-Πηγές διαδικτύου.....	98

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την εργασία αυτή θα προσπαθήσω να αναλύσω τις επιπτώσεις της παρούσας κρίσης στην οικονομική δραστηριότητα του Δήμου Ροδίων και θα αναλύσω τις επιδράσεις της κρίσης στην οικονομία, την οικονομική αστάθεια στην οποία βρισκόμαστε και τις επιπτώσεις της κρίσης στην Ρόδο και το πώς επηρεάστηκε η τοπική οικονομία.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αναφέρονται κάποιοι όροι της οικονομίας όπου τα τελευταία χρόνια έχουν προστεθεί στο λεξιλόγιο των Ελλήνων, θα αναφερθούν όροι όπως οικονομική κρίση, χρεωκοπία, πτώχευση, ανεργία. Επιπλέον θα δούμε πώς λειτουργεί και τι είναι ονομαστικό και πραγματικό εγχώριο προϊόν.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα δούμε μια αναδρομή στην οικονομική ιστορία της χώρας όπου ξεκινάει από τον 17^ο αιώνα για να φτάσει σε ικανοποιητικά ύψη τον 18^ο και 19^ο αιώνα με το εμπόριο, τη ναυτιλία και τις τραπεζικές επιχειρήσεις. Επίσης θα αναλύσουμε και θα εξηγήσουμε τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας. Οικονομικές διακυμάνσεις που έχει υποστεί η οικονομία της Ελλάδας καθώς και την αύξηση της ανεργίας όπου έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις τα τελευταία πέντε χρόνια.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα εξηγήσουμε κάποια πράγματα για το πώς λειτουργούν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις η αλλιώς ΜΜΕ, το πώς γίνεται η σύσταση τους σε ποιες κατηγορίες μπορεί να υπάγεται μια επιχείρηση. Επίσης θα αναφερθούμε σε χρηματοδοτικούς θεσμούς στους οποίους μπορούν να συμμετέχουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις όπως για παράδειγμα factoring, franchising και άλλα τέτοια προγράμματα όπου δημιουργήθηκαν για την τόνωση των επιχειρήσεων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα δούμε την σημερινή κατάσταση της χώρας δηλαδή θα δούμε το πώς ξεκίνησε η κρίση τον ρόλο του ΔΝΤ και της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης. Τα οικονομικά μέτρα τα οποία πήρε η χώρα για να πάρει οικονομική βοήθεια από την Ευρώπη και το ΔΝΤ.

Στα δύο τελευταία κεφάλαια θα αναφέρουμε οικονομικά χαρακτηριστικά της οικονομίας του Δήμου Ροδίων και τις επιπτώσεις της κρίσης στην τοπική οικονομία ,για να μαζέψουμε κάποια στοιχεία για το πόσο έχει πληγεί η αγορά προσχωρήσαμε στο να δημιουργήσουμε ένα μικρό και εύστοχο ερωτηματολόγιο για να καταγράψουμε και με αριθμούς τις ζημιές που έχουν δεχθεί οι επιχειρήσεις το αν έχουν προσαρμοστεί στα δεδομένα αυτά, τι τρόπους έχουν σκεφτεί για την καταπολέμηση της κρίσης και το αν είναι αισιόδοξοι ή όχι για το μέλλον. Και θα δούμε μια μικρή αναφορά για τις προβλέψεις της τοπικής οικονομίας από τους Δημόσιους φορείς.

Με λίγα λόγια στα επόμενα κεφάλαια θα δούμε πως φτάσαμε στην παρούσα κρίση και θα κάνουμε μία αναδρομή από τότε που άρχισε η οικονομία στην Ελλάδα, θα εξηγήσουμε κάποιους όρους, θα κάνουμε αναφορά στην ανεργία και τις διαστάσεις που έχει πάρει, και θα αναφερθούμε στις ΜΜΕ οι οποίες χαρακτηρίζονται ως στυλοβάτης της οικονομίας. Τέλος θα δούμε την σημερινή κατάσταση και θα αναλύσουμε την περίπτωση του Δήμου Ροδίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Βασικές έννοιες

1.1.1 Η έννοια της κρίσης

Πριν προχωρήσουμε στη μελέτη και στην ανάλυση της κρίσης της Ελλάδας θα ήταν σωστό να αναφερθούμε στις έννοιες της κρίσης, της οικονομικής κρίσης, της πτώχευσης και της χρεοκοπίας που τόσο συχνά αναφέρουμε κτλ.

Κρίση γενικά είναι μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης την οποία οφείλουμε να την αντιμετωπίσουμε με ψυχραιμία και ωριμότητα και ηρεμία. Είναι μια αλλαγή αιφνίδια ή εν εξελίξει που προκαλεί ένα πιεστικό πρόβλημα το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα¹. Αν και είναι θλιβερή, μπορεί κάποιες φορές να έχει θετικό αποτέλεσμα.

Η κρίση μπορεί να αφορά μια επιχείρηση, ένα σπίτι, μια κοινότητα ή ένα ίδρυμα ένα σχολείο οτιδήποτε μπορεί να είναι βέβαια στην περίπτωση αυτή αναφερόμαστε σε ένα ολόκληρο έθνος και συγκεκριμένα σε ένα τοπικό διαμέρισμα. Οι κρίσεις συνήθως συμβαίνουν ξαφνικά, αλλά μπορεί να έχουν και προειδοποιητικά σημάδια² αρκεί να τα υπολογίσεις και όχι να τα αγνοήσεις.

Η λέξη κρίση με την έννοια της δυσλειτουργίας ενός οργανισμού συναντάται για πρώτη φορά στην Ιατρική Επιστήμη. Σύμφωνα με τον Ιπποκράτη ο άνθρωπος βρίσκεται σε κατάσταση κρίσης όταν ασθενεί. Με την ίδια έννοια, συναντάται στην Ιστοριογραφία και δη στον Ηρόδοτο, με τη διαφορά ότι η εν λόγω δυσλειτουργία δεν αναφέρεται σε ασθενείς αλλά σε πολιτισμούς που βρίσκονται σε κατάσταση κατάρρευσης. Πιο συγκεκριμένα ο Ηρόδοτος μιλά για την κρίση της κληρονομικής βασιλείας η οποία οδηγεί αργότερα στην ανάπτυξη της πόλης-κράτους. Επίσης αναφέρει ως περίοδο κρίσης την κατάλυση της Λυδικής αυτοκρατορίας από τους Πέρσες το 545 π.Χ.

Τον 16^ο αιώνα χρησιμοποιείται ξανά ο όρος στις Πολιτικές Επιστήμες με την έννοια της δυσλειτουργίας των πολιτικών θεσμών. Από την Πολιτική πέρασε στην Οικονομική Επιστήμη από τον Μαρξ τον 19^ο αιώνα και χρησιμοποιήθηκε για να χαρακτηρίσει τη δυσλειτουργία-αρρώστια της οικονομίας κατά την διάρκεια της οποίας παρατηρείται μεγάλης έκτασης καταστροφή των παραγωγικών δυνάμεων της οικονομίας³.

Στον αιώνα μας οι οικονομικές κρίσεις που συμβαίνουν αναζωπυρώνουν το κλίμα ανασφάλειας και φόβου το οποίο αναπόφευκτα οδηγεί σε έξαρση των κρίσεων σε όλο τον πλανήτη⁴.

¹ Harvard Business Press. Μετάφραση Άννα Μαρκουλιδάκη (2009). «Πώς να διαχειρίζεσαι τις κρίσεις» Εκδόσεις Κριτική Αθήνα 2009 σελ 16

² Heath Robert. Απόδοση Σωτηρίου Βάσω (2005«Διαχείριση Κρίσεων» Εκδόσεις Μ. Γκιούρδας Αθήνα 2005 σελ 6

³ Δρ Θεοδώρου Θεόδωρος(2010) «Η οικονομική κρίση» <http://www.alfavita.gr>

⁴ Heath Robert όπως παραπάνω σελ 443

1.1.2 Η έννοια του όρου οικονομική κρίση

Ως οικονομική κρίση μπορεί να χαρακτηριστεί η φάση καθόδου και συνεχής συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές οι επενδύσεις κλπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις οι οποίες όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη⁵.

Οι φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων είναι δύο η φάση της ανόδου και η φάση της καθόδου. Η οικονομική κρίση αποτελεί τη μία από τις δύο τη φάση της καθόδου, τη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Η αγορά και η οικονομία αλλάζουν απρόσμενα καθώς η παγκοσμιοποίηση και η τεχνολογία έχουν κάνει την εμφάνιση τους. Μέσα σε συνθήκες δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος ξεπροβάλλουν κάποιες σημαντικές αλλαγές στα δεδομένα της αγοράς. Μια απότομη πτώση της ζήτησης επιφέρει αλλαγές στις προβλεπόμενες πωλήσεις και γενικότερα σε ολόκληρο τον σχεδιασμό. Η οικονομική κρίση φέρνει στο προσκήνιο όλους του λανθασμένους μηχανισμούς και γίνεται η αρχή μιας νέας θεμελίωσης των θεωριών προς διόρθωση των παλαιότερων⁶.

Οι κρίσεις είναι ένα περιοδικό φαινόμενο με ακαθόριστη περίοδο κι έτσι αποτελούν ένα κομμάτι της οικονομίας. Η οικονομία διέπεται από μια λογική αλληλουχία στην οποία συμπεριλαμβάνονται η μεγέθυνση και η ύφεση, η καινοτομία και η παρακμή. Η ιστορία μας διδάσκει ότι αφού είναι ένα επαναλαμβανόμενο φαινόμενο, υπάρχει κοινή λογική και κοινός τρόπος αντιμετώπισης.

Η κρίση τερματίζει τον κύκλο και έπειτα όλο το σύστημα επανεκκινείται και ξαναρχίζει ένα νέο είδος ανάπτυξης. Ο Michel Agletta ονομάζει χαρακτηριστικά την οικονομική κρίση εγγενή στην οικονομία, δηλαδή της ίδιας φύσης.

1.1.3 Η έννοια του όρου πτώχευση-χρεοκοπία

Πρωτίστως σκοπός του θεσμού της πτωχευτικής διαδικασίας, σύμφωνα και με τις σύγχρονες τάσεις, είναι η προστασία των πιστωτών και η ικανοποίησή τους με εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας⁷.

Η κρατική πτώχευση είναι στην ουσία η εξαγγελία της κυβέρνησης με τη οποία καθιστά διεθνώς γνωστή την αδυναμία της να πληρώσει τα ληξιπρόθεσμα χρέη της χώρας ή ενός μέρους τους ή ακόμη και των τόκων της. Επίσης η «στάση πληρωμών», στην οποία εκ των πραγμάτων οδηγείται επειδή υπάρχουν άδεια ταμεία και δεν υπάρχει δυνατότητα επιπλέον δανεισμού, ανεξάρτητα από το εάν έχει προηγηθεί ή όχι κάποια επίσημη ανακοίνωση. Η πτώχευση ενός κράτους επιβαρύνει τους πάσης φύσεως πιστωτές του, το ίδιο το κράτος, την οικονομία του και τους πολίτες του.

⁵ Δρ Θεοδώρου Θεόδωρος(2010) όπως και παραπάνω.

⁶ Δρ Θεοδώρου Θεόδωρος(2010) όπως και παραπάνω.

⁷ Μιχαλόπουλος Ν Γεώργιος (2007) «Πτωχευτική νομοθεσία» Νομική βιβλιοθήκη.

Σε περίπτωση που οι πιθανοί δανειστές ή αγοραστές ομολόγων αρχίζουν να υποψιάζονται ότι μια κυβέρνηση μπορεί να αποτύχει να εξοφλήσει το χρέος της, μπορεί να απαιτήσουν ένα υψηλότερο επιτόκιο ως αποζημίωση για τον κίνδυνο αθέτησης των υποχρεώσεων της. Μια μεγάλη αύξηση του επιτοκίου που αντιμετωπίζει μια κυβέρνηση λόγω του φόβου ότι θα αποτύχει να εξοφλήσει το χρέος της καλείται κρίση κρατικού χρέους. Η κρίση χρέους, η κρίση δανεισμού και η κρίση φερεγγυότητας αποτελούν τα χαρακτηριστικά μιας τέτοιας κρίσης. Η κρίση χρέους προκύπτει όταν οι χορηγούμενες πιστώσεις αυξάνονται γρηγορότερα από τα εισοδήματα. Η κρίση δανεισμού προκύπτει όταν ο δανεισμός έχει φτάσει στο ανώτερο σημείο και ο δανειζόμενος δεν μπορεί πλέον να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του. Τέλος η κρίση φερεγγυότητας προκύπτει όταν χαθεί η εμπιστοσύνη απέναντι στον δανειζόμενο.

Οι κυβερνήσεις μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευάλωτες σε μια κρίση κρατικού χρέους, όταν βασίζονται σε χρηματοδότηση μέσω βραχυπρόθεσμων ομολόγων, δεδομένου ότι από αυτό δημιουργεί μια κατάσταση αναντιστοιχίας μεταξύ τα χρηματοδότησης βραχυπρόθεσμων ομολόγων και της μακροπρόθεσμης αξίας του ενεργητικού της φορολογικής βάσης. Οι κυβερνήσεις μπορεί επίσης να είναι ευάλωτες σε μια κρίση κρατικού χρέους που οφείλεται σε αναντιστοιχία νομισμάτων, εάν δεν είναι σε θέση να εκδώσουν ομόλογα στο νόμισμα τους, αφού σε αντίθετη περίπτωση, μία μείωση της αξίας του δικού τους νομίσματος μπορεί να το κάνει απαγορευτικά ακριβό για την αποπληρωμή ξένων ομολόγων τους.

Δεδομένου ότι μια κρατική κυβέρνηση, εξ ορισμού, ελέγχει τις υποθέσεις της, δεν μπορεί να υποχρεωθεί να εξοφλήσει το χρέος της. Παρ' όλα αυτά, μια κυβέρνηση η οποία αρνείται να πληρώσει τις υποχρεώσεις της μπορεί να εξαιρεθεί από περαιτέρω πίστωση, μερικά από τα στοιχεία του ενεργητικού της στο εξωτερικό μπορεί να κατασχεθούν και ενδέχεται να αντιμετωπίσει πολιτική πίεση από τους εγχώριους κατόχους ομολόγων της για να ξεπληρώσει το χρέος της. Γι' αυτό το λόγο, οι κυβερνήσεις σπανίως επιλέγουν να μην πληρώσουν τη συνολική αξία του χρέους τους. Αντιθέτως συχνά αρχίζουν διαπραγματεύσεις με τους κατόχους ομολόγων για να συμφωνήσουν για κάποια καθυστέρηση ή μερική μείωση των πληρωμών του χρέους τους, η οποία συχνά αποκαλείται αναδιάρθρωση του χρέους. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συχνά βοηθά στις περιπτώσεις αναδιάρθρωσης κρατικού χρέους.

Η κυριότερη αιτία της χρεοκοπίας ενός κράτους είναι η υπερχρέωση του. Αυτό μπορεί να συμβεί εξαιτίας πολλών παραγόντων όπως η κερδοσκοπική επίθεση εναντίον του εθνικού του νομίσματος ή από την αρνητική οικονομική συγκυρία στις χρηματαγορές, η οποία μπορεί να καταστήσει αδύνατο ακόμη και τον «υγιή», τον εγγυημένο δηλαδή δανεισμό της. Επίσης η χρεοκοπία μπορεί να προέλθει σαν αποτέλεσμα μιας σειράς ετών ελλειμματικών προϋπολογισμών, κατά τη διάρκεια των οποίων το κράτος δαπανούσε περισσότερα από όσα εισέπραττε, ενώ χρηματοδοτούσε τα ελλειμματικά του με συνεχώς αυξανόμενα δάνεια (ομόλογα) από τους πολίτες, από τις τράπεζες από επενδυτές και από άλλα κράτη. Ακόμη από το συνδυασμό τους, δηλαδή την χρονική συνύπαρξη των παραπάνω διαφορετικών αιτιών. Όσον αφορά μία χώρα της Ευρωζώνης όπως η Ελλάδα από την ταυτόχρονη εμφάνιση της δεύτερης και της τρίτης αιτίας⁸.

Τα κύρια αποτελέσματα που μπορεί να έχει η χρεοκοπία ενός κράτους είναι πολλά και ποικίλουν. Αξίζει να σημειωθεί πως μία τέτοια κατάσταση έχει παγκόσμιες επιδράσεις και δεν μένει μόνο στα

⁸ Βιλιάρος Βασίλης (2010) «Οικονομία και πολιτική» viliardos.capitalblog.gr/showArticle.asp?id=35484

όρια του χρεοκοπημένου κράτους. Έτσι οι πιστωτές ενός κράτους χάνουν εξ ολοκλήρου ή ένα μέρος αυτών που του έχουν δανείσει, καθώς επίσης τους τόκους των χρημάτων τους. Συχνά βέβαια στα πλαίσια διεθνών διαπραγματεύσεων, συμφωνείται η πληρωμή ενός ποσοστού των χρεών, η αποπληρωμή των οποίων ρυθμίζεται διαφορετικά συνήθως ανάλογα με το είδος των πιστωτών (εσωτερικού, εξωτερικού, ιδιώτες, κράτη κλπ).

Όταν πτώχευσει ένα κράτος, μηδενίζει η περιορίζει σημαντικά τις υποχρεώσεις του απέναντι στους πιστωτές του γεγονός που ελαφρύνει τον προϋπολογισμό του, τόσο κατά το ποσόν των τόκων, όσο και των δόσεων επιστροφής των δανείων (χρεολυσίων). Το ίδιο το κράτος κυρίως λόγω της απώλειας της εμπιστοσύνης και της αξιοπιστίας του, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα τον πιστοληπτικό του «θάνατο». Δηλαδή το κράτος δεν είναι πλέον σε θέση να δανείζεται από τις χρηματαγορές πόσο μάλλον με λογικά επιτόκια⁹.

Γενικά τα αποτελέσματα της χρεοκοπίας ενός κράτους στην οικονομία του είναι καταστροφικά. Το ίδιο το κράτος ξεκινάει ξανά από το μηδέν έχοντας χάσει την αξιοπιστία του απέναντι στους δανειστές του, στους ξένους επενδυτές και στους ίδιους τους πολίτες του.

Μετά από μία τέτοια κατάσταση συνήθως επέρχονται και άλλες συνέπειες όπως μία πολύ μεγάλη τραπεζική κρίση. Οι τράπεζες είναι συνήθως αυτές που κατέχουν σημαντικό μέρος των ομολόγων δημοσίου, τα οποία υποχρεούνται να αποσβέσουν. Επιπλέον επέρχεται μία εκτεταμένη οικονομική κρίση γιατί η εσωτερική ζήτηση μειώνεται οι επενδυτές αποσύρουν μαζικά το σύνολο των χρημάτων τους, η παραγωγή συρρικνώνεται, ο πληθωρισμός καλπάζει, το χρηματιστήριο καταρρέει και η αγορά των ακινήτων επίσης, λόγω απουσίας αγοραστών. Επίσης και μία νομισματική κρίση είναι αναπόφευκτη διότι οι ξένοι επενδυτές αποφεύγουν για μεγάλο χρονικό διάστημα τη «χρεοκοπημένη» οικονομία¹⁰.

Η πτώχευση ενός κράτους σημαίνει πρακτικά για τους πολίτες του τη μείωση των αποταμιεύσεων τους, είτε επειδή είναι πιστωτές του κράτους τους, είτε επειδή το νόμισμα υποτιμάται ραγδαία, ενώ δεν προλαβαίνουν να κάνουν αναλήψεις απ τους τραπεζικούς λογαριασμούς τους. Πολύ πιο επώδυνη είναι όμως η έμμεση επιβάρυνση τους από τα καταστροφικά αποτελέσματα στην οικονομία του κράτους (τράπεζες, Επιχειρήσεις κλπ). Ακολουθεί υψηλή ανεργία καθώς επίσης και η απώλεια όλων σχεδόν των κοινωνικών παροχών όπως είναι η παιδεία και η υγεία.

Υπάρχουν αρκετές δυνατότητες για να αποφύγει ένα κράτος την οριστική του χρεοκοπία. Πρέπει όμως για να επιτευχθεί αυτό να υπάρξει η ανάλογη σοβαρότητα όχι μόνο από τη μεριά των πολιτικών κομμάτων, αλλά και από τους εργαζόμενους, τα συνδικάτα και τις επιχειρήσεις. Γιατί ένα τέτοιο αποτέλεσμα χρειάζεται τη συνεργασία όλων για να είναι θετικό.

Συνήθως σε περιόδους πτώχευσης μειώνονται οι δημόσιες δαπάνες, περιορίζονται οι κοινωνικές παροχές και μειώνονται οι διάφορες επιδοτήσεις και ενισχύσεις όπως οι φόροι ελαφρύνσεις. Επίσης επέρχεται μείωση των μισθών άσχετα με τις συμβάσεις οι οποίες έχουν υπογραφεί και μειώνεται αισθητά ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων.

⁹ Το ίδιο όπως και παραπάνω Βιλιάρος Βασίλης (2010)

¹⁰ Το ίδιο όπως και παραπάνω Βιλιάρος Βασίλης (2010)

Αυξάνονται οι άμεσοι κι έμμεσοι φόροι, καθώς επίσης επιβάλλονται νέοι φόροι σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες της χώρας. Υποτιμάται το νόμισμα της χώρας, αυξάνεται ο πληθωρισμός μέσω των χαμηλών επιτοκίων και αυξάνεται η ποσότητα των χρημάτων στην αγορά χωρίς αντίστοιχη αύξηση του ΑΕΠ.

Όμως υπάρχει δυστοκία στις χώρες της Ευρωζώνης. Λόγω του γεγονότος ότι ανήκουν οι χώρες – μέλη σε ένα ευρύτερο πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο είναι πολύ δύσκολη η πτώχευση ενός κράτους – μέλους. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε τη δημιουργία ενός ντόμινο χρεοκοπιών στην Ευρωζώνη που ίσως οδηγούσε και στη διάλυση της, κάτι το οποίο δεν θα ήθελαν να συμβεί στα ανεπτυγμένα κράτη της Ευρώπης.

Η δυσμενέστερη όλων ίσως είναι η επιβολή «καταναγκαστικών μέτρων» εκ μέρους της κυβέρνησης. Δηλαδή επιπλέον φορολογικά μέτρα από τα συνηθισμένα. Όπως για παράδειγμα οι ειδικοί φόροι εις βάρος της ατομικής περιουσίας των πολιτών, καθώς επίσης και των επιχειρήσεων. Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται από το κράτος, χωρίς τη συμφωνία όλων και χωρίς να έχουν «προαναγγελθεί» στο ετήσιο προϋπολογισμών.

Ουσιαστικά ένα κράτος θεωρείτε επίσημα χρεοκοπημένο, μόνο εάν οι πολίτες του επιδείξουν ανυπακοή. Εάν δηλαδή εμποδίσουν την εφαρμογή των καταναγκαστικών και λοιπών μέτρων που επιβάλλονται από την κυβέρνηση τους. Σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυτό γίνεται από την Κομισιόν μέσω της εθνικής κυβέρνησης.

Σε περίπτωση πτώχευσης το κράτος δεν βρίσκει δανειοδότες και είναι σε μεγαλύτερη εξάρτηση από τα εισοδήματα του. Ακόμη η έλλειψη εμπιστοσύνης προς το ίδιο το κράτος έχει ως συνέπεια μια φυγή του κεφαλαίου από την χώρα.

1.1.4 Η έννοια της επιχειρηματικότητας

Η οικονομική ανάπτυξη εξαρτάται κατά μεγάλο μέρος από τη δραστηριότητα των επιχειρηματιών. Ένα κράτος μπορεί να ανακτήσει την οικονομική του ανάπτυξη εάν δώσει έμφαση στην επιχειρηματικότητα και στις επενδύσεις. Αυτό αποτελεί μία διέξοδο από την κρίση.

Υπάρχει μια διαφορά και πολυγωνμία όσον αφορά την έννοια της επιχειρηματικότητας. Τι είναι και τι εκφράζει Αυτό συμβαίνει γιατί υπάρχει διαφορετικότητα στον τρόπο με τον οποίο δρα ο επιχειρηματίας, το είδος της επιχείρησης και αυτά που κατέχει για τη λειτουργία της επιχείρησης.

Με την επιχειρηματικότητα ή την επιχειρηματική πρωτοβουλία, ο άνθρωπος επιχειρεί. Το ρήμα 'επιχειρώ' σημαίνει προσπαθώ να κάνω κάτι καινούριο. Η επιχειρηματικότητα είναι η δραστηριότητα του ανθρώπου που δεν μπορεί να αντικατασταθεί πλήρως στην οικονομική ζωή από καμιά άλλη παρεμφερή δραστηριότητα όπως είναι αυτή του μισθωτού διυθυντή, υπαλλήλου κτλ. Είναι μια αναντικατάστατη λειτουργία που μπορεί να εξασκηθεί επαρκέστατα κυρίως από φυσικά πρόσωπα και στο καθεστώς της ελεύθερης αγοράς¹¹.

¹¹ Καραγιάννης Αναστάσιος (1999). «Επιχειρηματικότητα και οικονομία» Εκδοτικός Οίκος Interbooks Αθήνα σελ 16

Στην οικονομική ζωή υπάρχουν ορισμένοι κίνδυνοι που δεν μπορούν να προβλεθούν, ούτε να αντιμετωπισθούν. Έτσι η επιχειρηματικότητα δεν είναι τίποτα άλλο από τον παθητικό παραγωγικό συντελεστή ο οποίος αναλαμβάνει ορισμένους κινδύνους που κανένας άλλος δεν αναλαμβάνει, με σκοπό να εισπράξει μια αμοιβή, το κέρδος του. Είναι στενά συνδεδεμένη με την καινοτομία και συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας και πλούτου, απελευθερώνοντας εν γένει το ανθρώπινο δυναμικό, επιτρέποντας την μετατροπή νέων ιδεών σε επιτυχημένες προσπάθειες και συσσωρεύοντας σχετική γνώση¹².

Μια άλλη άποψη είναι ότι ο επιχειρηματίας αποσκοπεί να επιτύχει μια οργάνωση των παραγωγικών συντελεστών που θα του αποφέρει τα μέγιστα οικονομικά οφέλη. Επιχειρηματίας είναι αυτός που εισάγει διάφορες καινοτομίες¹³. Ο Kirzner παρουσιάζει την επιχειρηματικότητα ως την απερίσπαστη προσπάθεια του ατόμου να ανακαλύψει και να αξιοποιήσει κάθε ευκαιρία κέρδους που παρουσιάζεται στην αγορά.

Η επιχειρηματικότητα όμως δεν εξασκείται με έναν και μοναδικό τρόπο. Δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη συνταγή για την σωστή κι επιτυχημένη επιχειρηματική δραστηριότητα. Ο επιχειρηματίας αναλαμβάνει το ρίσκο της δραστηριοτήτάς του. Δραστηριοποιείται για την έναρξη μιας μονοπωλιακής κατάστασης χτίζοντας την επιχείρησή του έτσι όπως κρίνει αυτός σωστά και σύμφωνα με τους κανόνες που επικρατούν τη δεδομένη στιγμή στην αγορά. Ο ρόλος του επιχειρηματία ασκείται μόνο μέχρι του σημείου που αυτός θα εγκαταστήσει ένα προσωρινό μονοπώλιο στην αγορά, διαμέσου της καινοτομικής του δράσης¹⁴. Η καινοτομία αποτελεί στοιχείο μιας επιτυχημένης επιχειρηματικής κίνησης. Δεν ταυτίζεται απόλυτα με την επιχειρηματικότητα, αλλά αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας της.

Η εκμετάλλευση των ευκαιριών κέρδους από τον επιχειρηματία επιτυγχάνεται όταν δραστηριοποιείται στις εξής καινοτομικές ενέργειες: α) στη δημιουργία νέων προϊόντων, β) στη διεύρυνση ή ανακάλυψη νέων αγορών για τα προϊόντα του, γ) στη χρησιμοποίηση αποτελεσματικότερων μεθόδων παραγωγής και στην δ) αποδοτικότερη οργάνωση της επιχείρησής¹⁵.

1.2 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)

Σημαντικό είναι να εξετάσουμε και τη δημιουργία του Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)

Πρι αναλύσουμε την οικονομική πολιτική της χώρας σήμερα. Τα αίτια που οδήγησαν στην ίδρυση του και τους σκοπούς που αυτό εξυπηρετεί.

Η λειτουργία των διεθνοποιημένων αγορών χαρακτηρίζεται από την ενεργό συμμετοχή σε αυτές όχι μόνο των επιχειρήσεων αλλά και των εθνικών κυβερνήσεων. Ο ρόλος των κυβερνήσεων στις διεθνείς αγορές δεν περιορίζεται απλώς στη διεξαγωγή εξαγωγών, στη διακίνηση κεφαλαίων μέσω δανεισμού στις διεθνείς χρηματαγορές ή ακόμα και στην διεξαγωγή άμεσων ξένων επενδύσεων. Οι εθνικές κυβερνήσεις επίσης επηρεάζουν την ομαλή λειτουργία των διεθνών αγορών καθώς είναι αυτές που καθορίζουν τους νόμους και τους κανονισμούς που διέπουν τις εισροές και εκροές προϊόντων και κεφαλαίων προς και από τις χώρες τους.

¹² Μιχιώτης Στέφανος(2006) «Η έννοια και η σημασία της επιχειρηματικότητας σήμερα»

¹³ Καραγιάννης Αναστάσιος (1999) όπως παραπάνω σελ 17

¹⁴ Καραγιάννης Αναστάσιος (1999) όπως παραπάνω σελ 25

¹⁵ Καραγιάννης Αναστάσιος (1999) όπως παραπάνω σελ 43

Η σημασία του ρόλου τους έγκειται στο ότι οι κυβερνήσεις λαμβάνουν θεσμικά μέτρα προστατευτικής φύσεως. Τα μέτρα αυτά κατά κανόνα έχουν ως στόχο να ωφελήσουν όλες ή κάποιες από τις εγχώριες επιχειρήσεις ή κάποιους συγκεκριμένους παραγωγικούς κλάδους και γενικότερα την εθνική οικονομία. Νομοθετικά μέτρα αυτού του είδους αποτελούν οι ποιοτικοί και ποσοτικοί περιορισμοί στην εξαγωγή ξένου συναλλάγματος, η καθιέρωση πολύπλοκων γραφειοκρατικών διαδικασιών για την απόκτηση άδειας εισαγωγής προϊόντων και εξαγωγής συναλλάγματος.

Τα νομοθετικά αυτά μέτρα όμως, έχουν δυσμενείς επιπτώσεις για τις διεθνείς δραστηριότητες των επιχειρήσεων άλλων χωρών, καθώς θέτουν και σε κάποιες περιπτώσεις εμπόδια στην πρόσβαση των επιχειρήσεων άλλων χωρών που καθιερώνουν μέτρα προστατευτικής φύσεως. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι επιχειρήσεις των άλλων χωρών που καταφεύγουν στην κυβέρνηση της χώρας τους και ζητούν την υποστήριξη της για να επιτύχουν την άμβλυση ή ακόμα και την κατάργηση αυτών των εμποδίων. Πολύ συχνά παρατηρούνται καταστάσεις όπου οι κυβερνήσεις κάποιων χωρών διαφωνούν μεταξύ τους σε θέματα που σχετίζονται με την διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών, με την διακίνηση κεφαλαίων, αλλά και με τη διεθνή μεταφορά και την προστασία της τεχνολογίας και των πνευματικών δικαιωμάτων.

Η σημασία της εμφάνισης των διαφωνιών αυτών είναι ότι πολλές φορές οδηγούν τις χώρες αυτές σε ανοιχτές προστριβές και συγκρούσεις με αποτέλεσμα οι κυβερνήσεις των διαφωνούντων χωρών να λαμβάνουν αυστηρά οικονομικά και εμπορικά μέτρα και αντίμετρα. Μια τέτοια εξέλιξη βλάπτει τις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές και γενικά την οικονομία των χωρών που συγκρούονται. Οι προστριβές αυτές προκαλούν ένταση στις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις των εμπλεκόμενων χωρών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αρνητικού οικονομικού περιβάλλοντος και την πρόκληση αναστάτωσης στις τοπικές αγορές. Οι δυσμενείς αυτές επιπτώσεις μπορεί να επεκταθούν και στις διεθνείς αγορές, όταν μία ή περισσότερες από τις εμπλεκόμενες χώρες ανήκουν στην ομάδα των αποκαλούμενων «μεγάλων οικονομικών δυνάμεων».

Έτσι λοιπόν η εμφάνιση τέτοιων καταστάσεων οδήγησε τη διεθνή κοινότητα να καταλάβει ότι επιβαλλόταν η ανάγκη για τη δημιουργία κάποιων οργανισμών που θα ήταν αποδεκτοί απ όλες τις κυβερνήσεις και θα είχαν τη δυνατότητα να παρεμβαίνουν για την εξεύρεση κοινά αποσεκτών λύσεων στις περιπτώσεις όπου δύο ή περισσότερες χώρες διαφωνούν σε κάποιο θέμα σχετικά με την διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου μεταξύ τους και αδυνατούν να καταλήξουν σε κάποιο συμβιβασμό, να αναπτύξουν κανονισμούς που να εξασφαλίζουν την όσο δυνατόν πιο ομαλή λειτουργία των διεθνών αγορών, και να συντονίζουν και να διευκολύνουν τη διεξαγωγή των διεθνών συναλλαγών. Επίσης, η ανάγκη για τη μείωση των σημαντικών ανισοτήτων στο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης που παρατηρούνταν μεταξύ διαφόρων χωρών και η αδυναμία των χωρών να ανακαλύψουν τα κεφάλαια που απαιτούνταν για να χρηματοδοτήσουν την οικονομική τους ανάπτυξη, κατέκτησε στη διεθνή κοινότητα την ανάγκη για την ύπαρξη ανεξάρτητων και αμερόληπτων υπερεθνικών οργανισμών που θα είχαν τη δυνατότητα να χρηματοδοτούν την αναπτυξιακή προσπάθεια των λιγότερο αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών με σχετικά χαμηλό κόστος χρηματοδότησης για τις χώρες αυτές και να παρέχουν υψηλού επιπέδου αλλά αμερόληπτες, συμβουλευτικές υπηρεσίες σε θέματα οικονομικού χαρακτήρα στις χώρες που τις έχουν ανάγκη και τις επιζητούν και να συγκεντρώνουν και να παρέχουν στους ενδιαφερόμενους διάφορα στοιχεία π.χ. οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά, που είναι χρήσιμα για τη μελέτη της οικονομίας των χωρών που είναι μέλη των οργανισμών αυτών.

Μετά λοιπόν το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, οι διαπιστώσεις αυτές οδήγησαν στη δημιουργία ενός σημαντικού αριθμού διεθνών οικονομικών οργανισμών. Ένας τέτοιος οργανισμός είναι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το οποίο παίζει σημαντικό ρόλο στη διαφύλαξη της σταθερότητας της λειτουργίας των διεθνών αγορών, καθώς και στην προσπάθεια μείωσης των ανισοτήτων της οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ των μελών της διεθνούς κοινότητας.

Τρία είναι τα στοιχεία που υπάρχουν σ' ένα Διεθνές Νομισματικό Σύστημα: α) το καθεστώς νομισματικής ισοτιμίας β) οι διακανονισμοί για συνεργασία ανάμεσα στα έθνη, στην πράξη μεταξύ των κεντρικών τους τραπεζών και γ) οι διακανονισμοί για τις επεκτάσεις δανείων σε έθνη, είτε από άλλα έθνη σε διμερή βάση ή σε πολυμερή μέσω ενός διεθνούς οργανισμού. Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα για την επιτυχία της διεθνούς συνεργασίας. Το διεθνές νομισματικό σύστημα βασίζεται σε μη σταθερές διακυμάνσεις.

Το σύστημα σταθερών ισοτιμιών του Bretton Woods όταν δημιουργήθηκε ήταν ένα σύστημα το οποίο προσδιόριζε σταθερές ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των χωρών που συμμετείχαν σε αυτό. Το σύστημα αυτό όμως ίσχυσε έως και το 1971. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα κάθε χώρα που συμμετείχε αναλάμβανε την υποχρέωση να ασκήσει τέτοια νομισματική πολιτική που διατηρεί την συναλλαγματική της ισοτιμίας σταθερή σε μια καθορισμένη τιμή, με μέγιστη απόκλιση ένα τοις εκατό σε σχέση με το χρυσό. Ένα ομαλό και προβλέψιμο διεθνές κλίμα συναλλαγών ανάμεσα στις συμμετέχουσες χώρες ήταν ο στόχος του συστήματος αυτού.

Το νέο σύστημα άρχισε να φέρνει τα ανμενόμενα αποτελέσματα με την μορφή της ανάπτυξης στο διεθνές εμπόριο, την οικονομική ανάπτυξη και τις επενδύσεις, όμως είχε ως αποτέλεσμα οι ΗΠΑ να εμφανίζουν ελλείματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους. Έτσι το 1971 με απόφαση του προέδρου Ρίτσαρντ Νίξον, οι ΗΠΑ εγκαταλείπουν την μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό και το σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο παίζει ένα ρόλο «κλειδί» στους θεσμικούς διακανονισμούς για συνεργασία και δανεισμό.

Ιδρύθηκε το 1944 από τους αντιπροσώπους 44 χωρών, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν στο Bretton Woods της πολιτείας του New Hampshire των ΗΠΑ. Στην ιδρυτική διακήρυξη του ΔΝΤ αναφέρονται οι στόχοι και οι σκοποί του. Δημιουργήθηκε για να προώθει τη διεθνή συνεργασία σε νομισματικά θέματα, να διευκολύνει την επέκταση και ισόρροπη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, να προώθει την σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, να συμβάλλει στην εγκαθίδρυση ενός συστήματος διεθνών πληρωμών, να επιδιώκει την κατάργηση όλων των περιορισμών που εμποδίζουν την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, και να προσπαθεί να βοηθήσει τις χώρες-μέλη να εξαλείψουν τις ανισοροπίες στο ισοζύγιο πληρωμών.

Μέλος μπορεί να γίνει όποια χώρα είναι διατεθειμένη να δεχθεί τους κανονισμούς λειτουργίας του ΔΝΤ. Η βοήθεια που παρέχει στα μέλη του ή και σε χώρες που δεν είναι μέλη, μπορεί να έχει είτε τη μορφή τεχνοκρατικών συμβούλων για τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της χώρας είτε τη μορφή μεγάλων δανείων σε σκληρό νόμισμα με πολύ χαμηλά επιτόκια και ευνοϊκούς όρους αποπληρωμής. Όμως το ΔΝΤ είναι γνωστό ότι απαιτεί να εφαρμοστούν οι χώρες που χρηματοδοτεί σκληρά οικονομικά μέτρα. Κάτι το οποίο απαιτήσε και από τη χώρα μας και δεν μπορούμε να κάνουμε καμία κίνηση χωρίς να πάρουμε έγκριση.

1.3 Τι εννοούμε με τον όρο πληθωρισμός¹⁶

Πληθωρισμός είναι η συνεχής αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών μιας οικονομίας μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ο πληθωρισμός μπορεί να είναι είτε θετικός, είτε αρνητικός (οπότε μιλάμε για *αντιπληθωρισμό*), όπως για παράδειγμα στην Ιαπωνία την τελευταία δεκαετία. Ας σημειωθεί ότι πληθωρισμός είναι η μεταβολή των τιμών. Δεν υφίσταται όταν οι τιμές σταθεροποιηθούν, ανεξαρτήτως αν είναι υψηλές ή όχι. Σε μια οικονομία όταν μετράμε τον πληθωρισμό, στην ουσία μελετάμε την ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των τιμών, όχι για το σύνολο των αγαθών ή παροχή υπηρεσιών που καταναλώνονται, αλλά για κάποια συγκεκριμένα αγαθά ή υπηρεσίες, το σύνολο των οποίων παλαιότερα καλούνταν "καλάθι της νοικοκυράς", ενώ πλέον χρησιμοποιείται το πολιτικά ορθότερο "καλάθι του καταναλωτή".

Για να μετρηθεί ο πληθωρισμός, λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό μεταβολής του επιπέδου τιμών κατά την διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου.

Από πολλές οικονομικές θεωρίες ο πληθωρισμός θεωρείται ένα Νομισματικό Φαινόμενο, δηλαδή ότι ο πληθωρισμός είναι αποτέλεσμα μόνο της αυξημένης προσφοράς χρήματος. Έτσι η ύπαρξη πληθωρισμού δεν επηρεάζει τα μεγέθη της πραγματικής οικονομίας (ως πραγματικά μεγέθη, ορίζονται οι Δημόσιες Δαπάνες, οι Ιδιωτικές Επενδύσεις, και η Ιδιωτική Κατανάλωση). Αυτό είναι και γνωστό ως κλασική διχοτομία. Ένα παράδειγμα είναι ο υψηλός πληθωρισμός στην Ελλάδα της δεκαετίας του 80 που οφειλόταν εν μέρει στην εκτύπωση χρήματος από την Τράπεζα της Ελλάδος για να καλύψει τις αυξημένες παροχές που προσέφερε η κυβέρνηση.

Ο πληθωρισμός της ζήτησης είναι ο πληθωρισμός που προκύπτει από αύξηση της ζήτησης χρήματος. Η αύξηση αυτή οφείλεται:

- Αύξηση της προσφοράς του χρήματος.
- Αύξηση δημοσίων δαπανών.
- Προσδοκίες του κοινού για επιδείνωση του πληθωρισμού.
- Αύξηση της ζήτησης από το εξωτερικό για εγχώρια εμπορεύματα.

Ο πληθωρισμός της προσφοράς είναι ο πληθωρισμός που προκύπτει από μείωση της προσφοράς χρήματος. Η μείωση αυτή οφείλεται:

- Αύξηση μισθών ταχύτερη από την αύξηση της εργατικής παραγωγικότητας
- Αύξηση κερδών μεγαλύτερη από την αύξηση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου.
- Ανατίμηση των εισαγόμενων πρώτων υλών.
- Αύξηση των συντελεστών έμμεσης φορολογίας.
- Αύξηση του κόστους δανειακών κεφαλαίων.

Συνέπειες του πληθωρισμού¹⁷:

- Ο υψηλός και ευμετάβλητος πληθωρισμός προκαλεί αβεβαιότητα και αυξάνει τους κινδύνους, παρεμποδίζοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη.
- Ο πληθωρισμός οδηγεί σε απώλεια της αγοραστικής δύναμης των πολιτών, μπορεί να κάνει τους πολίτες πιο φτωχούς.

- Ο υψηλός πληθωρισμός ή οι προσδοκίες υψηλού πληθωρισμού μπορεί να εξωθήσουν τις εταιρίες να αποφεύγουν την ανάληψη κινδύνου και να είναι λιγότερο πρόθυμες να προβούν σε μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Πληθωρισμός και Καταναλωτές:

Μία καίρια επίπτωση του πληθωρισμού είναι ότι μειώνει διαχρονικά την αξία του χρήματος, πράγμα που σημαίνει ότι τα χρήματα, και ο κάτοχός τους, υφίστανται την απώλεια "αγοραστικής δύναμης". Εάν η τιμή του ψωμιού αυξάνεται κάθε χρόνο, τότε μπορεί να αγοραστεί λιγότερο ψωμί με τα ίδια χρήματα, ή καταβάλλονται περισσότερα χρήματα για την ίδια φρατζόλα ψωμί. Σε γενικές γραμμές, όταν οι τιμές ανεβαίνουν, το εισόδημα των πολιτών χάνει την αγοραστική του δύναμη - αγοράζουν λιγότερα αγαθά, κάνουν συντομότερες διακοπές στο εξωτερικό, και γενικά αρκούνται σε λιγότερα εάν τα εισοδήματά τους δεν αυξάνονται με τον ίδιο ρυθμό. Αυτή η απώλεια αγοραστικής δύναμης δεν επηρεάζει μόνο τους καταναλωτές και τα νοικοκυριά - έχει συνέπειες και για τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις

Περαιτέρω συνέπεια του υψηλού πληθωρισμού ή των προσδοκιών υψηλού πληθωρισμού είναι ότι οι πολίτες εμφανίζουν μειωμένη τάση αποταμίευσης χρημάτων για μελλοντικές ανάγκες. Αυτό οφείλεται στο ότι ο πληθωρισμός με την πάροδο του χρόνου μπορεί να διαβρώσει την αγοραστική αξία των αποταμιεύσεων. Σε αυτή την περίπτωση, οι πολίτες που ενδεχομένως να θέλουν να αποταμιεύσουν για το μέλλον, στην πράξη προτιμούν να ξοδεύουν τα χρήματά τους τώρα.

Παράδειγμα: Αγοραστική δύναμη Η αγοραστική δύναμη είναι η ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να αγοραστούν με δεδομένο ποσό χρημάτων. Για παράδειγμα, εάν ένας καταναλωτής πληρώνει σήμερα 1€ για μια φρατζόλα ψωμί και αύριο η τιμή της φρατζόλας ανέβει στο 1,10€, τότε το 1€ αγοράζει λιγότερο ψωμί. Έτσι, η αξία του 1€ έχει πέσει και ο καταναλωτής έχει υποστεί μείωση της αγοραστικής του δύναμης, λόγω του πληθωρισμού στην τιμή του ψωμιού.

Πληθωρισμός και Επιχειρήσεις:

Για να ευδοκιμούν και να αναπτύσσονται, οι επιχειρήσεις γενικά χρειάζεται να επικρατούν ήπιες οικονομικές συνθήκες στις οποίες συγκαταλέγονται και τα χαμηλά και σταθερά ποσοστά πληθωρισμού. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις προγραμματίζουν τις δραστηριότητες και τις επενδύσεις τους, π.χ. σε νέα μηχανήματα ή εργοστάσια, με έναν ορίζοντα αρκετών ετών. Πράγματι, για τις μεγάλες εταιρίες, το επενδυτικό πρόγραμμα μπορεί να καλύπτει και μερικές δεκαετίες. Εάν ο πληθωρισμός είναι ή αναμένεται να είναι υψηλός αυτό προκαλεί μεγάλη αβεβαιότητα στον επιχειρηματικό σχεδιασμό, καθώς η μεταβολή στην αξία του χρήματος σημαίνει ότι οι εταιρίες δεν μπορούν να είναι σίγουρες για το μελλοντικό τους κόστος ή έσοδα. Απόρροια αυτού είναι να γίνονται πολύ πιο επιφυλακτικές.

Ο υψηλός πληθωρισμός ή η προσδοκία υψηλού πληθωρισμού μπορεί να οδηγήσει το επιχειρηματικό κόστος σε ταχύτερη άνοδο από τα κέρδη παραγωγικότητας, οδηγώντας τους επιχειρηματίες στην αποφυγή ανάληψης κινδύνου και να είναι λιγότερο πρόθυμοι να επενδύσουν στο μέλλον - μειώνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα. Αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση.

1.4 Ονομαστικό και Πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) ¹⁸

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ή ΑΕΠ) (αγγλ. *Gross Domestic Product - GDP*) είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

Επίσης ως Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν - Α.Ε.Π ορίζουμε το Προϊόν ή Εισόδημα που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας, όποια και αν είναι αυτή. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους. Διαφέρει από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά το ότι συμπεριλαμβάνει και το Εισόδημα που απέκτησαν οι κάτοικοι μιας χώρας στο εξωτερικό.

Το ΑΕΠ χωρίζεται σε πραγματικό και ονομαστικό η μεταβολή του Α.Ε.Π πραγματικού μας δείχνει την πραγματική μεταβολή της παραγωγής. Αντίθετα, η μεταβολή του Α.Ε.Π ονομαστικού, εμφανίζει εκτός από την μεταβολή της παραγωγής και τη μεταβολή των τιμών.

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν εκφράζεται μαθηματικά ως εξής:

$$\mathbf{GDP = C + I + G + NX}$$

όπου: (C) κατανάλωση, (I) επένδυση, (G) δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών και (NX) καθαρές εξαγωγές μείον τις εισαγωγές.

1.5 Τι ονομάζουμε οικονομική ανάπτυξη

Ο όρος ανάπτυξη στα οικονομικά αναφέρεται στην αύξηση της πραγματικής παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών σε μία οικονομία με την πάροδο του χρόνου. Κατά σύμβαση, ως μέτρο ή δείκτης της ανάπτυξης ορίζεται ο μακροχρόνιος μέσος ποσοστιαίος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται σε πραγματικούς όρους, δηλαδή διορθωμένους ως προς τον πληθωρισμό, και όχι σε ονομαστικούς όρους. Η ανάπτυξη αναφέρεται στη μακροχρόνια τάση (δεκαετίες, αιώνες) και όχι στη βραχυχρόνια διακύμανση (τρίμηνα, εξάμηνα, έτη) του παραγόμενου προϊόντος¹⁹.

Η οικονομική ανάπτυξη είναι σημαντικό πεδίο μελέτης των μακροοικονομικών. Μια από τις εγκυρότερες θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί σχετικά είναι το μοντέλο του Solow. Το μοντέλο αυτό μετράει σε ποσοστά τη μακροχρόνια ανάπτυξη ως γινόμενο τεσσάρων παραγόντων: της παραγωγικότητας, της συσσώρευσης κεφαλαίου, της αύξησης του πληθυσμού και της τεχνολογικής προόδου.

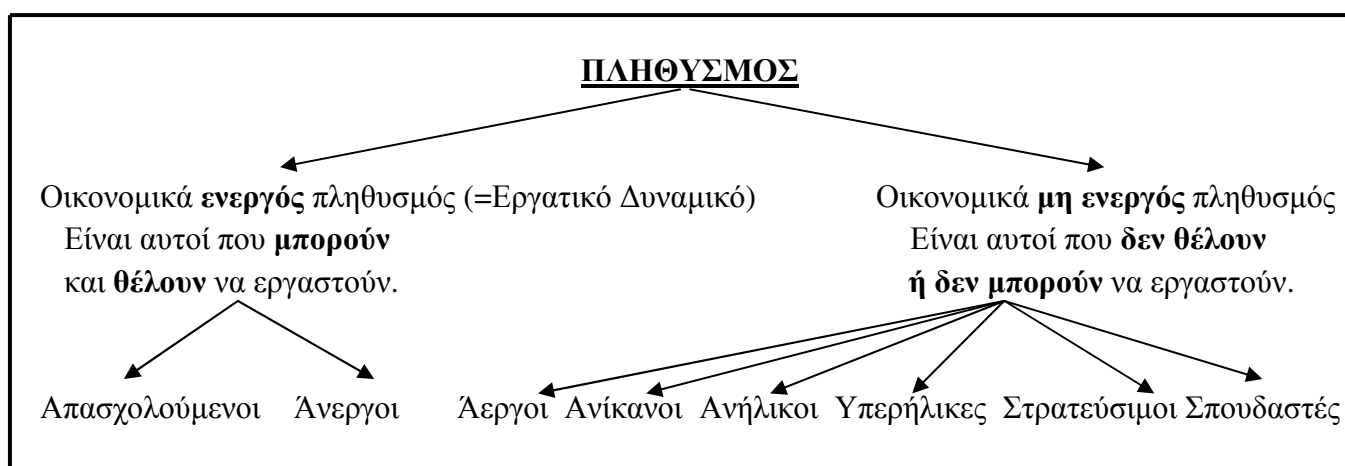
1.6 Τι ονομάζουμε ανεργία²⁰

Ως ανεργία ορίζεται η κατάσταση ενός ατόμου, που ενώ είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να απασχοληθεί, δεν δύναται να βρει εργασία. Το συγκεκριμένο φαινόμενο και η έντασή του αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους δείκτες ισορροπίας και ευημερίας μιας κοινωνίας αλλά και ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα για τις κυβερνήσεις.

Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ΔΓΕ) ορίζει με τον όρο άνεργος το σύνολο των πολιτών που υπάρχουν χωρίς εργασία, είναι διαθέσιμοι να εργαστούν και βρίσκονται σε αναζήτηση εργασίας. Πιο κατανοητά: όλοι εκείνοι που αναζητούν εργασία και αδυνατούν να βρουν. Η πρώτη και τρίτη προϋπόθεση αναφέρεται σε αμειβόμενη εργασία και οι δυο προϋποθέσεις βρίσκονται σε αρμονία με τους ορισμούς του ενεργού και ανενεργού πληθυσμού γιατί δεν στηρίζονται στον διαχωρισμό μεταξύ της εργασίας και μη εργασίας, αλλά ανάμεσα στην αμειβόμενη και στη μη αμειβόμενη. Εργασία μη αμειβόμενη, όσο εντατική και αν είναι, δεν εξέρχεται του ορισμού του μη ενεργού πληθυσμού. Ανεργία δεν σημαίνει απουσία εργασίας, αλλά απουσία αμειβόμενης εργασίας²¹.

Δεν θεωρείται άνεργος σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, κάποιος που αναζητούσε εργασία αλλά δεν βρήκε μέσα σε ένα χρονικό διάστημα και απογοητευμένος σταμάτησε τις προσπάθειες. Παρομοίως, ισχύει και για όσους που πάρα την προτίμησή τους και τις συνεχείς προσπάθειες να αποκτήσουν τη συνήθη 40ώρη εβδομαδιαία απασχόληση βρήκαν μόνο μερική απασχόληση. Δεν θεωρούνται άνεργοι ούτε και εκείνοι οι πολίτες οι οποίοι έχουν απασχόληση που δεν ανταποκρίνεται στην αξία της εργατικής τους δύναμης (αφού εκτιμηθεί ανάλογα με το εκπαιδευτικό επίπεδο, την πείρα κλπ).

Στο ακόλουθο διάγραμμα βλέπουμε ένα παράδειγμα με τον οικονομικά ενεργό και μη οικονομικά ενεργό πληθυσμό.

Μέτρηση Της Ανεργίας

Σύμφωνα με τον Πουρναράκη²² (1995) το ποσοστό ανεργίας μιας οικονομίας προκύπτει από το ποσοστό ανεργίας προς το εργατικό δυναμικό, δηλαδή από το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που δεν απασχολείται. Ως εργατικό δυναμικό μιας χώρας ορίζεται το σύνολο των ατόμων που ήδη απασχολούνται και των ατόμων που ζητούν ενεργά να απασχοληθούν.

Ο Αγαπητός (2000), σημειώνει ότι ο ακριβής προσδιορισμός του ποσοστού ανεργίας είναι δύσκολος και το ύψος του συνήθως υποτιμάται. Αυτό συμβαίνει επειδή υπάρχει κρυμμένη ανεργία (αγρότες, αυτοαπασχολούμενοι, οικογενειακές επιχειρήσεις) και επικρατεί η υπόθεση του αποθαρρυσμένου δυνάμει εργαζόμενου (πολλοί έχουν απογοητευτεί και δε δηλώνουν ότι ψάχνουν για δουλειά). Ο Αγαπητός (2002) καλεί ανεργία το οικονομικοκοινωνικό φαινόμενο κατά το οποίο υπάρχει υπερβάλλουσα προσφορά εργασίας, δηλαδή η προσφορά εργασίας είναι μεγαλύτερη από τη ζήτησή της. Υπάρχει με άλλα λόγια, διαθέσιμο και πρόθυμο εργατικό δυναμικό στην αγορά εργασίας αλλά δεν υπάρχουν οι αντίστοιχες θέσεις για να τις πληρώσει. Σε κάθε εποχή και σε κάθε κοινωνία εμφανίζεται το φαινόμενο της ανεργίας, άλλοτε σε μεγαλύτερο και άλλοτε σε μικρότερο βαθμό, κυρίως όμως πλήττει τις ευπαθείς και αδύναμες κοινωνικές ομάδες. Επομένως οι άνεργοι προσδιορίζονται σύμφωνα με την σχέση που ακολουθεί:

$$\text{Άνεργοι} = \text{Εργατικό δυναμικό} - \text{Απασχολούμενοι} \quad \text{Εξίσωση 1.}$$

Η ανεργία πρέπει να γίνει σαφές ότι δεν αποτελεί έλλειψη εργασίας γενικά, αλλά έλλειψη αμειβόμενης εργασίας. Για το λόγο αυτό διαφέρουν και οι άνεργοι από την αναζήτηση²³. Σύμφωνα λοιπόν με την Εξίσωση 1 το ποσοστό ανεργίας εξαρτάται όχι μόνο από τον αριθμό των ανέργων, αλλά και από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού και υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{Άνεργοι} * 100}{\text{Εργατικό Δυναμικό}} \quad \text{Εξίσωση 2.}$$

Υπάρχουν τέσσερα είδη ανεργίας:

1. Εποχιακή ανεργία

Πολλές επιχειρήσεις, π.χ. οι αγροτικές και οι τουριστικές, παρουσιάζουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους. Οι μεταβολές της παραγωγής συνοδεύονται από αντίστοιχες μεταβολές της απασχόλησης εργατικού δυναμικού και, συνεπώς, από μεταβολές της ανεργίας. Αυτή η ανεργία ονομάζεται εποχιακή. Χαρακτηριστικά της εποχιακής ανεργίας είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή και μικρής σχετικά διάρκειας.

2. Ανεργία τριβής

Ανεργία τριβής είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς να απορροφήσει άμεσα ανέργους, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και επαγγελματική εξειδίκευση. Η ανεργία τριβής οφείλεται στην αδυναμία των εργατών να εντοπίσουν αμέσως τις επιχειρήσεις με τις κενές θέσεις και στην αδυναμία των επιχειρήσεων να

²² Πουρναράκης Ε. (1995). *Μακροοικονομία*, Τόμος 1^{ος}, Αθήνα: Εκδόσεις Σμπίλιας

²³ Πετρινώτη Ξ. (1989), *Αγορές Εργασίας: Οικονομικές Θεωρίες Και Έρευνες*, Αθήνα Εκδόσεις Παπαζήση

εντοπίσουν τους άνεργους εργάτες. Επίσης, μπορεί να οφείλεται στη γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής όπου υπάρχει ανεργία και αυτής όπου υπάρχουν κενές θέσεις ανεργίας. Γενικότερα οφείλεται στην έλλειψη ενός επαγγελματικού συστήματος πληροφοριών για ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας

3. Διαρθρωτική ανεργία

Όταν σε μια οικονομία υπάρχουν άνεργοι και κενές θέσεις εργασίας, αλλά οι άνεργοι δεν μπορούν να απασχοληθούν στις υπάρχουσες κενές θέσεις, επειδή υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα στα προσόντα και την εξειδίκευση των ανέργων και σε αυτά που απαιτούνται για την κάλυψη των κενών θέσεων, η ανεργία αυτή ονομάζεται διαρθρωτική. Οφείλεται σε τεχνολογικές μεταβολές, οποίες δημιουργούν νέα επαγγέλματα και αχρηστεύουν άλλα, και σε αλλαγές στη διάρθρωση της ζήτησης, οι οποίες αυξάνουν τη ζήτηση ορισμένων προϊόντων και ταυτόχρονα μειώνουν τη ζήτηση άλλων, σύμφωνα με τον Konig (1995). Όπως είναι φανερό, η διαρθρωτική ανεργία δημιουργείται από την δυσαναλογία που υπάρχει προσφοράς και ζήτησης των διαφόρων ειδικοτήσεων. Η μείωση της απαιτεί επανεκπαίδευση των ανέργων, ώστε να αποκτήσουν τις ειδικεύσεις στις οποίες υπάρχει έλλειψη, Kluge & Schmidt (1999). Διαφορετικά, η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να είναι μεγάλης διάρκειας.

4. Κεϋνσιανή ανεργία

Η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ονομαζόμενη και κεϋνσιανή ανεργία, είναι εκείνη που προέρχεται από την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στις φάσεις της καθόδου και της ύφεσης του οικονομικού κύκλου. Πρόκειται, δηλαδή, για αδυναμία της συνολικής ζήτησης της οικονομίας να απορροφήσει τη συνολική προσφορά του εργατικού δυναμικού. Η ανεργία αυτή έχει κυκλικό χαρακτήρα, δηλαδή επαναλαμβάνεται, και η διάρκεια της εξαρτάται από τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου. Επίσης, η ανεργία μπορεί να κατηγοριοποιηθεί, ως προς την χρονική διάρκεια που το άτομο παραμένει εκτός απασχόλησης, σε μακροχρόνια ανεργία, σε βραχυχρόνια ανεργία και σε εποχιακή ανεργία. Περαιτέρω κατηγοριοποιήσεις της ανεργίας γίνονται ανάλογα με τα κοινωνικά, δημογραφικά, εκπαιδευτικά, ηλικιακά ή άλλα χαρακτηριστικά (π.χ., γυναικεία ανεργία, ανεργία αποφοίτων Α.Ε.Ι., νεανική ανεργία, κ.ο.κ.). Τα στοιχεία για την ανεργία στηρίζονται συνήθως στις ίδιες τις δηλώσεις των ανέργων στα ταμεία ανεργίας. Έτσι μια χώρα με πολύ υψηλότερα επιδόματα ανεργίας από μια άλλη, είναι δυνατόν να παρουσιάζει περισσότερη ανεργία επειδή περισσότεροι άνεργοι δηλώνουν επίσημα την κατάσταση τους για να λάβουν το επίδομα. Σύμφωνα με το νεοκλασικό μοντέλο, και σε θεωρητικό πάντα επίπεδο, σε μια πλήρως ελεύθερη αγορά δεν θα πρέπει να υπάρχει καθόλου μη-εθελοντική ανεργία, εκτός από την λεγόμενη ανεργία τριβής, Holmes, (1982). Αυτό φυσικά δεν επαληθεύεται στην πράξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

2.1 Ιστορική αναδρομή της ελληνικής οικονομίας

Οι ιστορικές συγκυρίες στον ελληνισμό σχεδόν από την αρχή της εμφάνισης του επέβαλλαν ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που παρουσιάζει σε όλα τα στάδια της ιστορίας του²⁴. Είναι ένας λαός που μέσα στους αιώνες βρέθηκε είτε σαν ηγεμονικό στοιχείο είτε πολιτικά υποταγμένο, όμως με σημαντικό πολιτικό και οικονομικό ρόλο και κυρίως λόγω των πολιτικών του περιπετειών δύσκολο να καθορίσει τα γεωγραφικά του όρια. Η συγκρότηση του νεοελληνικού κράτους επήλθε σχετικά αργά ύστερα από σκληρούς και μακροχρόνιους αγώνες.

Ο τύπος της νεοελληνικής ανάπτυξης συνδέεται με τον ειδικό χαρακτήρα του αστισμού και των κοινωνικών σχέσεων στη χώρα μας. Η συγκρότηση του οικονομικού συστήματος, η διοργάνωση και λειτουργία των κοινωνικών σχέσεων ενισχύουν την υπόθεση ότι η ελληνική εμπειρία του αστισμού διαφέρει δομικά από τις κλασικές δυτικοευρωπαϊκές²⁵.

Μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους η ελλαδική οικονομία εξαρτήθηκε από τους έξω από τα σύνορα ,από μεγάλους ομογενείς κεφαλαιούχους²⁶. Η οικονομική ανάπτυξη του νεότερου ελληνισμού άρχισε κυρίως από τον 17^ο αιώνα για να φτάσει σε ικανοποιητικά ύψη τον 18^ο και 19^ο αιώνα με το εμπόριο, τη ναυτιλία και τις τραπεζικές επιχειρήσεις.

Για να γίνει όμως κατανοητή η οικονομική και κοινωνική διάρθρωση του ελληνικού κράτους θα ήταν σωστό η ιστορική αναδρομή να ξεκινήσει από την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 έως και σήμερα. Κατά την περίοδο 1453-1750 η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται σαν οικιακή, δηλαδή βασίζεται στην αυτοκατανάλωση με οικοτεχνικό χαρακτήρα και στην βιοτεχνία με χαμηλό εισόδημα.

Η Ελληνική οικονομία υπέστη πολλές περιπέτειες από ξένες εισβολές και κατακτήσεις. Την περίοδο της τουρκοκρατίας τα περισσότερα κτήματα περιήλθαν στα χέρια των τούρκων , αλλά και όσα κτήματα έμειναν στα χέρια των Ελλήνων έμειναν ακαλλιέργητα γιατί υπήρχε ο φόβος μήπως θεωρηθούν εύποροι και άρπαζαν την περιουσία τους οι τούρκοι. Η βιοτεχνία περιορίστηκε στην οικοτεχνία ενώ το εμπόριο είχε εξαφανιστεί²⁷.

Από το 1750 και μετά άρχισε μια πρόοδος στην γεωργική παραγωγή , τη ναυτιλία και την βιοτεχνία. Την περίοδο 1750 έως και 1821 η οικονομία χαρακτηρίζεται σαν οικονομία της πόλης και της αστικής τάξης. Περίοδος οικονομικής στασιμότητας μπορεί να χαρακτηριστεί το διάστημα 1821-1860. Το 1832 έρχεται σε ισχύ από τον Όθωνα το νομισματικό σύστημα που καθιέρωσε την δραχμή σαν το επίσημο ελληνικό νόμισμα. Το 1832 η Ελλάδα λαμβάνει 60.000,00 χρυσών φράγκων και το 1841 ιδρύεται η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος που κυκλοφορεί τα πρώτα τραπεζογραμμάτια το 1842. Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι κατά τα πρώτα πενήντα χρόνια του ελληνικού βασιλείου,

²⁴ Σβορώνος Νίκος (1995). Εγκυκλοπαίδεια Ελλάδα Ιστορία και Πολιτισμός Ιστορία 6^{ος} Τόμος. «Εισαγωγή στην ιστορία του νέου ελληνικού κράτους. Η ελληνική διασπορά και ο χαρακτήρας της», Εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1995, σελ 15

²⁵ Βεργόπουλος Κώστας (1995) Εγκυκλοπαίδεια Ελλάδα Ιστορία και Πολιτισμός Ιστορία 8^{ος} «Εισαγωγή στη μελέτη της νεοελληνικής οικονομίας» Εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1995

²⁶ Το ίδιο σελ. 16

²⁷ Κωδούνας Χαρίσιος (2010), Διπλωματική Εργασία «Η Παγκόσμια Οικονομική κρίση στην Ελλάδα, μελέτη βασικών τομέων και μεγεθών της ελληνικής οικονομίας» σελ. 8

πάνω από 200.000 Έλληνες έφυγαν στο εξωτερικό σε αναζήτηση καλύτερης τύχης²⁸. Έτσι δεν είναι τυχαίο φαινόμενο ότι κάθε φάση ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας συμπίπτει ιστορικά με μια φάση αναδίπλωσης του έξω ελληνισμού, πράγμα που σε τελευταία ανάλυση απορρέει από την κρίση του διεθνούς συστήματος. Κορυφαίες στιγμές αυτής της σύνθετης διαδικασίας είναι οι φάσεις του 1882 και του 1992²⁹.

Οι παλιννοστούντες Έλληνες την περίοδο 1860-1880 βοήθησαν στην ανάπτυξη της ελληνικής βιοτεχνίας και στην εισαγωγή καινοτομιών. Υπήρξε μια υποχώρηση των φεουδαρχικών σχέσεων και μια οικονομική δραστηριότητα. Τα περισσότερα εξωτερικά δάνεια υπογράφηκαν την περίοδο 1879-1893, όπου και οδήγησαν τη χώρα σε πτώχευση και στον πόλεμο του 1897. Ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος εγκαθίσταται στο μικρό ελληνικό έδαφος κι ελέγχει τα κρατικά έσοδα. Η περίοδος μετά το 1880 χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη διεθνή ύφεση του τέλους του 19^{ου} αιώνα.

Μετά την οικονομική κατάρρευση του κράτους παρατηρείται έντονη μετανάστευση στο εξωτερικό, κυρίως στην Αμερική, κατά την περίοδο 1899-1911.

Μέχρι το 1922 υπάρχει μεγάλος εξωτερικός δανεισμός λόγω μεγάλων στρατιωτικών δαπανών και υποχρεώσεων. Η Μικρασιατική καταστροφή ήταν ένα γεγονός που επέφερε νέα πλήγματα στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Ελλάδος.

Ήρθαν στη χώρα νέα δραστήρια κι επιχειρηματικά στοιχεία και φτηνή εργασιακή δύναμη, κάτι το οποίο δεν υπήρχε προηγουμένως.

Η Ελληνική οικονομία ταράχτηκε άλλη μια φορά την περίοδο 1922-1940, με την υπογραφή της συνθήκης της Λοζάνης (1923), όπου έγινε ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας, Βουλγαρίας και Τουρκίας, 17 εκατομμύρια στρέμματα καλλιεργούμενης γης διατέθηκαν την περίοδο εκείνη για την εξυπηρέτηση των προσφύγων και χορηγήθηκαν περίπου 13 εκατομμύρια χρυσές λίρες και 3,5 δις δραχμές μέσω του κρατικού προϋπολογισμού.

Με την κορύφωση της διεθνούς κρίσης το 1929 γίνονται εντονότερες και ταχύτερες οι διαδικασίες αστικοποίησης του ελληνισμού, Από το 1932 και μετά παρατηρείται μια προσπάθεια ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας με τη δημιουργία νέων εργοστασίων και την άνοδο των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων, όμως ο Β Παγκόσμιος Πόλεμος θα διακόψει αυτή την ανάκαμψη.

Η ελληνική οικονομία γνώρισε μεγάλη καταστροφή τόσο σε έμψυχο όσο και σε άψυχο υλικό την περίοδο του Β Παγκοσμίου Πολέμου και του εμφυλίου. Το χρονικό αυτό διάστημα η βιομηχανική και γεωργική παραγωγή μειώθηκαν δραματικά, καθώς και ο τριτογενής τομέας υπέστη ανυπολόγιστες ζημιές. Οι παραγωγικές δυνατότητες του ελληνικού κράτους επίσης μειώθηκαν το διάστημα αυτό. Η αστικοποίηση διακόπτεται και επικρατεί ένα κλίμα συντηρητισμού και οπισθοδρομικού. Νέα δάνεια, αύξηση του πληθωρισμού και υποτίμηση του νομίσματος σημειώθηκαν κατά την περίοδο αυτή.

Από το 1948 διαφαίνονται κάποια σημάδια ανάκαμψης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Στο διάστημα αυτό δίνεται έμφαση σε έργα υποδομής, τόσο στον γεωργικό τομέα, όσο και στο βιομηχανικό τομέα. Μέχρι το 1970 η γεωργία, η κτηνοτροφία και η αλιεία παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην ελληνική οικονομία. Από το 1974 η γεωργική παραγωγή συνέχισε την ανοδική της πορεία λόγω της αύξησης των αρδευόμενων εκτάσεων και των γεωργικών μηχανημάτων, παρόλο που ο γεωργικός πληθυσμός μειώθηκε σημαντικά.

²⁸ Εγκυκλοπαίδεια Ελλάδα Ιστορία και Πολιτισμός Ιστορία 8^{ος} όπως παραπάνω σελ 12

²⁹ Εγκυκλοπαίδεια Ελλάδα Ιστορία και Πολιτισμός Ιστορία 8^{ος} όπως παραπάνω σελ 12

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι από τη 1^η Νοεμβρίου 1962 η Ελλάδα συνδέεται με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και αναλαμβάνει την υποχρέωση της αμοιβαίας σταδιακής καταργήσεως των δασμών στα βιομηχανικά προϊόντα και την προοδευτική εφαρμογή του Κοινοτικού Εξωτερικού Δασμολογίου³⁰. Η χώρα μας έπρεπε απαραίτητα να προετοιμαστεί, από το 1962 έως και το 1985, για να προσαρμόσει την οικονομική της διάρθρωση σε αυτή των χωρών της Κοινότητας³¹. Οι διαπραγματεύσεις για την οριστική ένταξη της Ελλάδας ξεκίνησαν εσπευσμένα και παραμελήθηκε η ανάλυση των οικονομικών συνεπειών που θα είχε η ένταξη.

Μετά από πολλές αντιδράσεις των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στις 28 Μαΐου 1979 υπογράφηκε στην Αθήνα η συνθήκη εισόδου της Ελλάδας στην Κοινή Αγορά. Έτσι η χώρα μας από την 1^η Ιανουαρίου 1981 είναι το 10ο μέλος της ΕΟΚ και έχει τις ίδιες υποχρεώσεις και τα ίδια δικαιώματα με τα υπόλοιπα εννέα μέλη της³².

Η ένταξη αυτή έχει οικονομικές επιπτώσεις οι οποίες στην αρχή δεν ήταν ορατές. Η Ελλάδα μέχρι και σήμερα αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πλέον όπως έχει μετονομαστεί η Κοινότητα και ακόμα επηρεάζεται από τις πολιτικές και τις αποφάσεις της. Αποφάσεις και πολιτικές έφτασαν την Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2 Διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας³³

Μεγάλα προβλήματα και αδυναμίες συναντάμε στον δευτερογενή τομέα παραγωγής. Πιο συγκεκριμένα στην σύνθεση των επενδύσεων συναντάμε χαμηλή συμμετοχή στις επενδύσεις του τομέα της μεταποίησης επί του συνόλου των επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου (1950: 15,1%, 1960: 10,2%, 1970: 14,2%, 1980: 15,9%, 1990: 14,8%) είχαν ως αποτέλεσμα την χαμηλή ανάπτυξη και οργάνωση αυτού τομέα. Χαρακτηριστική είναι επίσης η αύξηση των επενδύσεων σε κατοικίες (1950: 31,9%, 1960: 28,9%, 1970: 27,9%, 1980: 33,2%, 1990: 28,2%), η οποία δικαιολογείται ως ένα βαθμό αρχικά από την κατάσταση στην οποία βρέθηκε η χώρα μεταπολεμικά και τη φυγή του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα, και στη συνέχεια από την προσπάθεια των ατόμων να αποφύγουν τη μείωση της αγοραστικής αξίας των εισοδημάτων τους λόγω του πληθωρισμού. Η Ελλάδα μέχρι το 1980 επενδύει μεταξύ πολλών χωρών το υψηλότερο ποσοστό στον τομέα των κατοικιών (30% περίπου), ενώ αντίθετα, η βιομηχανία απορροφά στην ίδια περίοδο λιγότερο από το μισό του παραπάνω ποσοστού (γύρω στο 14%), που σε σύγκριση με πολλές άλλες χώρες ήταν εξαιρετικά χαμηλό (Ζολώτας, 1964). Αυτή η στρεβλή διάρθρωση των επενδύσεων βοήθησε στην ανάπτυξη βιομηχανικών δραστηριοτήτων γύρω από την κατασκευαστική διαδικασία (οικοδομικά υλικά, χαλυβουργικά είδη κατασκευών, ηλεκτρολογικό υλικό) και δημιούργησε σημαντικές θέσεις απασχόλησης, αλλά δεδομένου ότι τόσο οι κατοικίες όσο και πολλά από τα κατασκευαστικά υλικά δεν συμμετέχουν στις διεθνείς συναλλαγές, η ανάπτυξη των επενδύσεων και της παραγωγής με επίκεντρο το πεδίο αυτό δεν ενίσχυε άμεσα και ουσιαστικά μορφές παραγωγής με σοβαρές επιπτώσεις στην ανταγωνιστική ικανότητα της ελληνικής οικονομίας.

³⁰ Καραντώνης Ηλίας (1995) Εγκυκλοπαίδεια Ελλάδα Ιστορία και Πολιτισμός Ιστορία 8^{ος} «6^η περίοδος 1961-1981. Η είσοδος στην ΕΟΚ» Εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1995, σελ 155

³¹ Το ίδιο σελ 155

³² Το ίδιο σελ 155

³³ Μαυριδάκης Θ., Ντόβας Δ. (2011) «Το ελληνικό πρόβλημα: πτυχές, αίτια και προτάσεις για την αντιμετώπισή του», εισήγηση στο συνέδριο στο «Η Ευρώπη και η Ελλάδα μετά την εκδήλωση της κρίσης», Τ.Ε.Ι. Μεσολογίου.

Χαρακτηριστικό του τομέα δευτερογενούς παραγωγής και ιδιαίτερα της μεταποίησης είναι η υποτυπώδης τεχνολογική έρευνα, η οργάνωση σε βιοτεχνική βάση και η συγκέντρωση σε παραδοσιακούς κλάδους ελαφρώς βιομηχανίας.

Το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής μεταποίησης αφορά επεξεργασία πρώτων υλών, συναρμολόγηση εισαχθέντων μερών και επισκευές και η δραστηριότητα στον μεταποιητικό τομέα ασκείται από πολύ μικρές μονάδες. Η αδυναμία αυτή του τομέα δευτερογενούς παραγωγής οφείλεται στο ότι η χώρα μας στην οικονομική ιστορία της δεν διήλθε ποτέ από μια αξιόλογη φάση εκβιομηχάνισης. Από την αγροτική οικονομία που απασχολούσε περισσότερο από το μισό εργατικό δυναμικό στον τομέα πρωτογενούς παραγωγής προπολεμικά, βρέθηκε μεταπολεμικά να παράγει περισσότερο από το μισό του εθνικού εισοδήματος στον τομέα τριτογενούς παραγωγής, απασχολώντας περισσότερο από το μισό εργατικό δυναμικό.

Το ποσοστό συμμετοχής του τομέα της πρωτογενούς παραγωγής στο Α.Ε.Π. ήταν: 1951 30%, 1980 15%, 2010 4,5%, της δευτερογενούς ήταν 1951: 18%, 1980 30,4%, 2000 23,2% και της τριτογενούς 1951 52%, 1980 57%, 2000 70%.

Οι χρόνιες αδυναμίες του τομέα πρωτογενούς παραγωγής. Ανυπαρξία στρατηγικής και πολιτικών σε εθνικό επίπεδο για την επιδιωκόμενη άρθρωση της αγροτικής παραγωγής, όπως αυτή κυριάρχησε, και για την μελλοντική της ανάπτυξη. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, αναγνωρίζεται ως σημαντική αδυναμία το γεγονός ότι δεν δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις σύνδεσης του πρωτογενούς με τον δευτερογενή τομέα, όπως επίσης παρατηρείται χαρακτηριστική υστέρηση δημιουργίας πρωτογενών συνεταιρισμών στα διάφορα προϊόντα του κλάδου, κάτι που ωστόσο κυριάρχησε στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές οικονομίες.

Ειδικότερα, μεγάλο μέρος των αγροτικών καλλιεργειών και προϊόντων σταδιακά μειώθηκε, στο βαθμό που το ελληνικό κράτος μέσω των πολιτικών του δεν κατάφερε να παρουσιάσει ένα κατάλληλο πλαίσιο το οποίο θα επέτρεπε τη διατήρηση της βιωσιμότητας των καλλιεργειών αυτών, εφόσον ο τρόπος που λειτουργούσαν οι επιμέρους αγορές έδωσε τη δυνατότητα στην είσοδο και στην κυριαρχία αντίστοιχων εισαγόμενων προϊόντων με χαμηλότερες τιμές.

2.3 Οικονομικές διακυμάνσεις της ελληνικής οικονομίας

Την τελευταία δεκαετία η Ελλάδα εισήλθε σε μία κρίσιμη καμπή της σύγχρονης ιστορίας της, καθώς οι οικονομικές πολιτικές των τελευταίων δεκαετιών την έχουν οδηγήσει στα πρόθυρα της χρεοκοπίας³⁴. Η χρεοκοπία, ωστόσο, είναι δυνατόν να αποτραπεί και η Ελλάδα να επανέλθει σε τροχιά ανάπτυξης, με την προϋπόθεση ότι θα νομοθετηθούν και θα εφαρμοστούν με συνέπεια σημαντικές οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Για την επιτυχία αυτών των μεταρρυθμίσεων, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η κοινωνική συναίνεση. Συγκεκριμένα, χρειάζεται γενική ομοφωνία αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους απαιτούνται μεταρρυθμίσεις καθώς και με τις συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις που πρέπει να εφαρμοστούν. Η συναίνεση όμως απουσιάζει από την παρούσα πολιτική σκηνή. Ορισμένοι αντιτίθενται στις μεταρρυθμίσεις στις οποίες έχει συμφωνήσει η Ελλάδα με τους δανειστές της, αναφέροντας ότι είναι άστοχες ή ότι σηματοδοτούν απώλεια της εθνικής κυριαρχίας. Κάποιοι άλλοι υπεραμύνονται των μεταρρυθμίσεων, υποστηρίζοντας, ωστόσο, ότι αποτελούν το τίμημα που πρέπει καταβληθεί για την αποφυγή της πτώχευσης, υπονοώντας έτσι ότι θα υποστήριζαν κάθε μεταρρύθμιση που θα απαιτούνταν από τους δανειστές της Ελλάδας. Τέλος,

³⁴http://el.wikibooks.org/wiki/Η_βαθιά_οικονομική_κρίση_που_μαστιίζει_την_Ελλάδα_την_τελευταία_5-ετία

ένα μεγάλο ποσοστό του κοινού παραμένει αβέβαιο σχετικά με το αν η Ελλάδα θα καταφέρει να ξεπεράσει την κρίση, και δεν γνωρίζει εάν και με ποιόν τρόπο θα συμβάλλουν οι μεταρρυθμίσεις του Μνημονίου στην επίτευξη αυτού του σκοπού. Αν δεν γίνουν κάποια βήματα έγκαιρα και προς την σωστή κατεύθυνση, είναι βέβαιο ότι η Ελλάδα θα χρεοκοπήσει και θα εισέλθει σε περίοδο βαθύτερης κρίσης. Επιπλέον, κάποιες μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες όχι μόνο για την αποπληρωμή του χρέους αλλά και για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και ευημερία της Ελλάδας. Ακόμη και αν το χρέος της Ελλάδας εξαφανιζόταν ως δια μαγείας, οι ίδιες μεταρρυθμίσεις θα απαιτούνταν· σε διαφορετική περίπτωση, η Ελλάδα θα αντιμετώπιζε και πάλι σύντομα νέο πρόβλημα χρέους. Με την παρούσα εργασία επιδιώκουμε φωτίσουμε τις πιο σκοτεινές πλευρές της οικονομικής κρίσης, επεξηγώντας τα αίτια και τα μέτρα που απαιτούνται ώστε να ξεπεράσει η Ελλάδα την κρίση, και κάποια συμπεράσματα για το μέλλον. Για τον προσδιορισμό των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων απαιτείται καταρχάς κατανόηση των αιτιών της κρίσης, τις οποίες και θα παρουσιάσουμε εκτενώς σε ξεχωριστό κεφάλαιο. Τέλος, θα επιχειρήσουμε να αναλύσουμε τα ζητήματα και να φωτίσουμε το πρόβλημα με τεκμηριωμένο αλλά απλό, άμεσα κατανοητό αλλά και επιστημονικά ακριβή τρόπο.

Η παρούσα κατάσταση

Το φαινόμενο της κρίσης είναι γνωστό σε όλους, ανεξάρτητα από το πόσο επηρεάζει την ζωή του καθενός, και τα τελευταία χρόνια έχει φτάσει σε απελπιστική κατάσταση. Το έλλειμμα και το χρέος των ελληνικών δημοσιονομικών αυξάνεται και προβλέπεται να φτάσει σε ανησυχητικά επίπεδα. Το ΑΕΠ παρουσίασε μείωση κατά το πρώτο τρίμηνο της χρονιάς και αναμένεται να συνεχίσει αυτήν την πορεία, ενώ έντονο προβληματισμό προκαλούν τα άδεια ταμεία του κράτους, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, (Ανάλυση Κωδικών Αριθμών Εσόδων του 2012). Μια από τις σημαντικότερες συνέπειες της κρίσης της οικονομίας είναι η αύξηση της ανεργίας, η οποία έχει φτάσει σε διψήφιο αριθμό ενώ ανάμεσα στους νέους το ποσοστό των ανέργων ξεπερνά το 25% . Στοιχεία των τελευταίων μηνών δείχνουν την ύπαρξη μιας διαρθρωτικής αδυναμίας της ελληνικής οικονομίας να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας εντείνοντας την ανησυχία για το φαινόμενο. Μεγάλο μερίδιο της ευθύνης φέρει για αυτήν την κατάσταση η άθλια διαχείριση των οικονομικών, της ελληνικής δημοσιονομικής πολιτικής και του ασφαλιστικού αλλά και η παγκόσμια οικονομική κρίση. Ωστόσο έντονος λόγος γίνεται για την πορεία που ακολούθησαν τα πακέτα στήριξης του κράτους προς τις τράπεζες, τα οποία θεωρήθηκαν περιορισμένα σε αριθμό και σε μέγεθος. Είναι κοινώς αποδεκτό ότι οι κρατικοί λειτουργοί δε φρόντισαν ώστε αυτά να διοχετευτούν από τις τράπεζες στις επιχειρήσεις και από εκεί στην κοινωνία. Εκτός αυτών, σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας (Στατιστική Υπηρεσία, Βιομηχανία, Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής, 2012), σχετικά με την πορεία της ελληνικής βιομηχανίας, δεν είναι μόνο η μείωση του τζίρου κατά 26,8% που προκαλεί έντονη ανησυχία, αλλά και ο πρόδρομος δείκτης των νέων παραγγελιών. Ο δείκτης αυτός σημείωσε πτώση κατά 36% και ο οποίος προοιωνίζει τον βαθμό απασχόλησης του παραγωγικού δυναμικού για τους επόμενους μήνες και ο οποίος με τη σειρά του μας δίνει μια γεύση για ποια χειρότερα πρόκειται να δούμε στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με τη μηνιαία έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ³⁵ προκύπτει ότι η συνολική απασχόληση σημείωσε σημαντική πτώση κατά -1,3% σε ετήσια βάση σε σύγκριση με την περσινή χρονιά. Η δε ανεργία εκτοξεύθηκε στο 8,5% του εργατικού δυναμικού, με τους ανέργους να

³⁵ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, (2011), <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

αυξάνονται στις 420 χιλιάδες έναντι των 324 χιλιάδων που ήταν έναν ακριβώς χρόνο πριν. Τέλος, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιοποιήθηκαν από τον Τειρεσία³⁶ οι ακάλυπτες επιταγές και οι απλήρωτες συναλλαγματικές ξεπέρασαν τα δύο δισεκατομμύρια ευρώ από την αρχή του χρόνου. Πρόκειται για μία απειλή που κρέμεται σαν Δαμόκλειος σπάθη πάνω από ολόκληρη την οικονομία μιας και όλη η αγορά δουλεύει με μεταχρονολογημένες επιταγές, οι οποίες λόγω της ύφεσης λειτουργούν ως αντίστροφη πυραμίδα. Δεν απειλούν μόνον εκείνον που τις εξέδωσε και ο οποίος σε περίπτωση μη κάλυψης τους είναι ούτως ή άλλως χαμένος. Απειλούν να τορπιλίσουν ακόμη και υγιείς επιχειρήσεις όταν αυτές σκάσουν στα χέρια τους. Πολλοί είναι οι επιχειρηματικοί φορείς που ο ένας μετά τον άλλον εκστομίζουν κραυγές αγωνίας, ζητώντας ελαστικότερα κριτήρια χρηματοδότησης από τον τραπεζικό τομέα για να ξεπεραστεί το πρόβλημα. Ένα πρόβλημα που δεν προέκυψε από το πουθενά. Ήταν αναμενόμενο από το φθινόπωρο κιόλας με την εμφάνιση των πρώτων στοιχείων που έδειχναν αύξηση των ακάλυπτων επιταγών με τα πρώτα σημάδια της οικονομικής κρίσης. Τότε, μάλιστα, που αρμόδιοι κυβερνητικοί παράγοντες διαβεβαίωναν ότι η ελληνική οικονομία είναι ακόμη θωρακισμένη και ετοιμάζαν το περίφημο πακέτο στήριξης της πραγματικής οικονομίας των 28 δισ. ευρώ. Το χρέος και το έλλειμμα κάθε χρόνο, η κυβέρνηση έχει έσοδα, τα οποία προέρχονται π.χ. από φόρους, και δαπάνες, όπως π.χ. την καταβολή μισθών στους δημοσίους λειτουργούς. Αν οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα, η κυβέρνηση σημειώνει έλλειμμα και πρέπει να προχωρήσει σε δανεισμό. Έτσι δημιουργείται χρέος. Επιπλέον, αν η κυβέρνηση έχει συσσωρεύσει χρέος από προηγούμενα έτη, κατά τα οποία λειτουργούσε σημειώνοντας έλλειμμα, το έλλειμμα κατά το τρέχον έτος αυξάνει περαιτέρω το χρέος. Πρέπει να τονίσουμε ότι η σχέση μεταξύ χρέους και ελλείμματος είναι αμφίδρομη: το έλλειμμα σε ένα δεδομένο έτος αυξάνει το χρέος που έχει συσσωρευτεί από τα προηγούμενα έτη αλλά και το συσσωρευμένο χρέος των προηγούμενων ετών αυξάνει το έλλειμμα στο τρέχον έτος. Το δεύτερο συμβαίνει επειδή οι πληρωμές τόκων που αφορούν το χρέος, το οποίο έχει συσσωρευτεί από προηγούμενα έτη, αποτελούν δαπάνη κατά το τρέχον έτος και προστίθενται στο έλλειμμα αυτού του έτους³⁷.

Οι επενδύσεις μειώθηκαν διότι υπήρχαν λιγότερα ιδιωτικά κεφάλαια για τη χρηματοδότησή τους. Πράγματι, η κυβέρνηση δανειζόταν πουλώντας ομόλογα στους Έλληνες πολίτες, οι οποίοι ουσιαστικά διαμοίραζαν τις αποταμιεύσεις τους μεταξύ ομολόγων που εκδίδονταν από την κυβέρνηση και ομολόγων ιδιωτικών επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, σημειώθηκε μείωση των διαθέσιμων αποταμιεύσεων για τη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων από ιδιωτικές επιχειρήσεις. Και δεδομένου ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των χρημάτων που αντλούσε η κυβέρνηση εκδίδοντας ομόλογα δεν δαπανούνταν σε δημόσια έργα υποδομής, το σύνολο των παραγωγικών επενδύσεων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μειώθηκε (Βαγιανός, Δ. 2010). Πως συσσωρεύτηκε το μεγάλο εξωτερικό χρέος και πως συνέβαλλε σε αυτό το δημόσιο χρέος; Μία χώρα συσσωρεύει εξωτερικό χρέος όταν η κυβέρνησή της ή ο ιδιωτικός τομέας, δηλαδή επιχειρήσεις και πολίτες, δανείζονται από ξένους. Στην περίπτωση της Ισπανίας, της οποίας το εξωτερικό χρέος βρίσκεται σε παρόμοιο υψηλό επίπεδο με της Ελλάδας, για ένα μεγάλο μέρος του δανεισμού ευθύνεται ο ιδιωτικός τομέας: Οι ισπανικές τράπεζες δανείζονταν από τράπεζες του εξωτερικού προκειμένου να παρέχουν δάνεια σε Ισπανούς πολίτες, οι οποίοι έπειτα αγόραζαν σπίτια σε υπέρογκες, όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων, τιμές. Στην περίπτωση της Ελλάδας, ο ιδιωτικός τομέας δεν

³⁶ Τειρεσία, (2012)

³⁷ Λαπαβίτσας, Κ. (2012) «Θα ανακάμψουμε με στάση πληρωμών και με το οικονομικό σοκ από τη δραχμή» <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=432189>

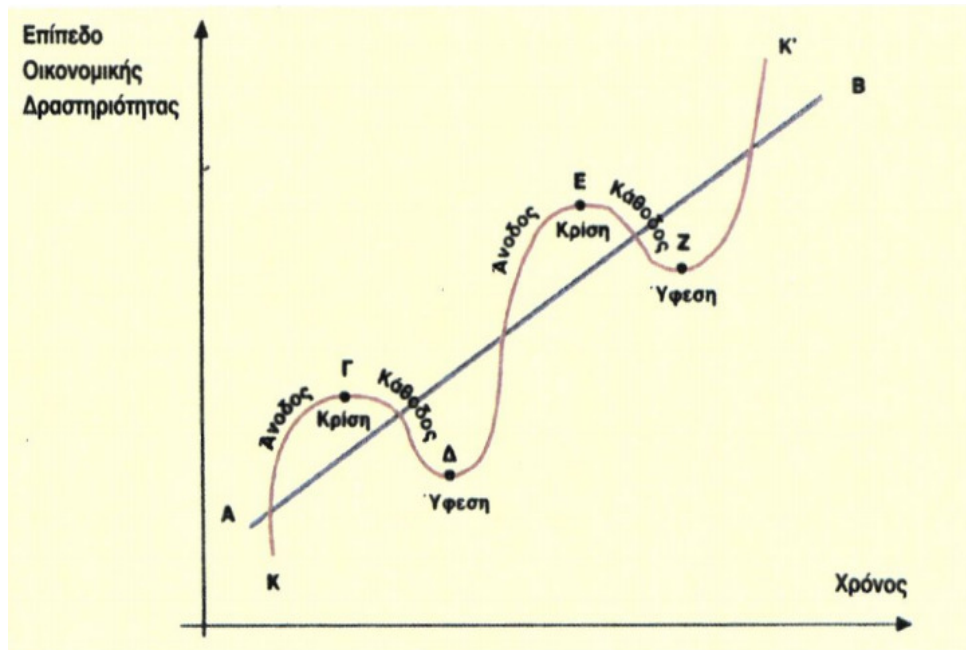
δανείστηκε από το εξωτερικό: οι αποταμιεύσεις των Ελλήνων επαρκούσαν για την κάλυψη των δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα. Αντί για αυτό, ο εξωτερικός δανεισμός πραγματοποιούνταν από την κυβέρνηση. Πράγματι, το εξωτερικό δημόσιο χρέος της Ελλάδας, το οποίο ορίζεται ως το τμήμα του εξωτερικού χρέους που συσσωρεύεται από την κυβέρνηση, ανήλθε στο 89% επί του ΑΕΠ το 2009, ή στο 79% επί του συνολικού δημοσίου χρέους. Ως εκ τούτου, το εξωτερικό χρέος της Ελλάδας ουσιαστικά ταυτίζεται με το εξωτερικό δημόσιο χρέος της. Όταν μία χώρα δανείζεται από το εξωτερικό, καταναλώνει περισσότερο από ότι παράγει. Η επιπρόσθετη κατανάλωση προέρχεται από εισαγωγές, τις οποίες η χώρα μπορεί να αγοράσει από τους ξένους, χρησιμοποιώντας τα χρήματα με τα οποία δανείζεται από αυτούς. Στην Ελλάδα, λοιπόν, οι Έλληνες πολίτες κατανάλωναν εισηγμένα αγαθά με τα χρήματα που δανειζόταν η κυβέρνησή τους από το εξωτερικό. Τα χρήματα του δανεισμού διοχετεύονταν από την κυβέρνηση στους πολίτες με διάφορους τρόπους, π.χ. μέσω των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων, των πληρωμών σε προμηθευτές του κράτους, των συντάξεων που καταβάλλονταν στους συνταξιούχους. Έτσι, λόγω των υψηλότερων εισοδημάτων τους, οι πολίτες κατανάλωναν περισσότερο και στο σύνολό της η Ελλάδα κατανάλωνε περισσότερο από ότι παρήγαγε. περισσότερο από ότι εξήγαγε. Το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο σημαίνει επίσης ότι η Ελλάδα κατανάλωνε και επένδυε περισσότερο από ότι παρήγαγε. Πράγματι, η επιπλέον κατανάλωση και οι επενδύσεις προέρχονταν από εισαγωγές, οι οποίες ξεπερνούσαν τις εξαγωγές.

2.3.1 Οι φάσεις του οικονομικού κύκλου

Η οικονομία δεν είναι ποτέ στάσιμη³⁸. Όλα τα σημαντικά μεγέθη της, όπως το επίπεδο του εισοδήματος, της απασχόλησης, της ανεργίας, των τιμών, των εξαγωγών, κ.τ.λ. μεταβάλλονται διαχρονικά. Παρακάτω αυτό εξετάζουμε τις διαχρονικές μεταβολές στο επίπεδο της παραγωγής, του εισοδήματος, των τιμών και της ανεργίας. Παρακάτω βλέπουμε τις φάσεις του οικονομικού κύκλου οι οποίες είναι (Εικ. 2.3.1.1):

- α) Η φάση της ύφεσης
- β) Η φάση της ανόδου ή άνθησης
- γ) Η φάση της κρίσης
- δ) Η φάση της καθόδου

³⁸ <http://digitalschool.minedu.gov.gr>

(Εικ. 2.3.1.1 Διάγραμμα με τις φάσεις του οικονομικού κύκλου)

2.3.2 Η ανεργία στην Ελλάδα

Στο 26,5% η ανεργία στην Ελλάδα το 2013³⁹ σύμφωνα με δημοσκόπηση στην οποία συμμετείχαν 46 αναλυτές, η ανεργία στην Ελλάδα αναμένεται να φτάσει το 26,5% στο τέλος του 2013. Το ΑΕΠ της χώρας αναμένεται να συρρικνωθεί κατά 4,3%, έναντι πρόβλεψης για ύφεση 3% στη δημοσκόπηση του Οκτωβρίου. Ωστόσο θετική είναι η πρόβλεψη των αναλυτών ότι η ελληνική οικονομία θα αναπτυχθεί με 0,2% το 2014.

Το 2013 μπορεί να γίνει έτος καμπίς για την Ελλάδα⁴⁰, δήλωσε από τις Βρυξέλλες ο επίτροπος Απασχόλησης Λάζλο Άντορ, σχετικά με την ανεργία στη χώρα, με αφορμή την παρουσίαση της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την απασχόληση και τις κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη το 2012.

Ειδικότερα, κλήθηκε να σχολιάσει την ανοδική τάση της ανεργίας στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στους νέους, ο Λ. Άντορ παραδέχτηκε ότι ο δείκτης ανεργίας στη χώρα είναι πολύ χειρότερος από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, προσθέτοντας ότι το πιο ανησυχητικό στοιχείο είναι η δυναμική της ανεργίας. Σημείωσε, ωστόσο, ότι «δυστυχώς η Ελλάδα δεν είναι η μόνη χώρα, στην οποία παρατηρείται συνεχής αύξηση της ανεργίας».

Συνεχίζοντας, ο επίτροπος Απασχόλησης παρατήρησε ότι λόγω της ανεργίας, η κοινωνική κατάσταση στην Ελλάδα έχει επιδεινωθεί και γι' αυτό τον λόγο, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερο βάρος στα μέτρα κοινωνικής πολιτικής. Επιπλέον, ο Λ. Άντορ ανέφερε ότι η Ελλάδα έχει κάνει πολύ σημαντικά βήματα σχετικά με την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών της, τα οποία, σε συνδυασμό με τις προσπάθειες για την τόνωση των επενδύσεων και τη βελτίωση της

³⁹ <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=112979185>

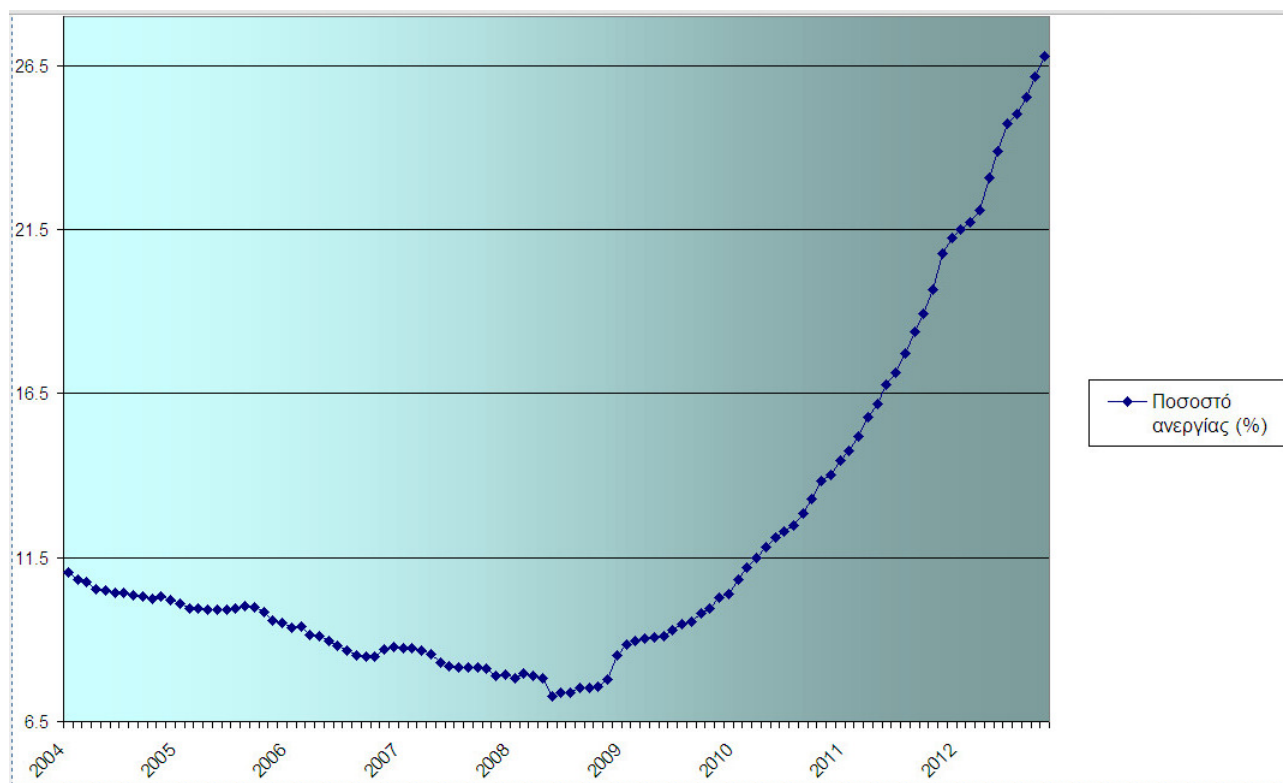
⁴⁰ http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathbreak_1_08/01/2013_477365

χρήσης των πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία, θα μπορούσαν να μετατρέψουν το 2013 σε «σημείο καμπής» για την Ελλάδα.

Σύμφωνα με την έκθεση, το εισόδημα των νοικοκυριών στην ΕΕ συρρικνώθηκε, ενώ οι άνθρωποι που ζουν κοντά στο όριο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού αυξάνονται συνεχώς. Η έκθεση παρατηρεί ότι από τον κίνδυνο της φτώχειας απειλούνται περισσότερο ορισμένες κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού, όπως οι νέοι, οι άνεργες γυναίκες και οι μονογονεϊκές οικογένειες.

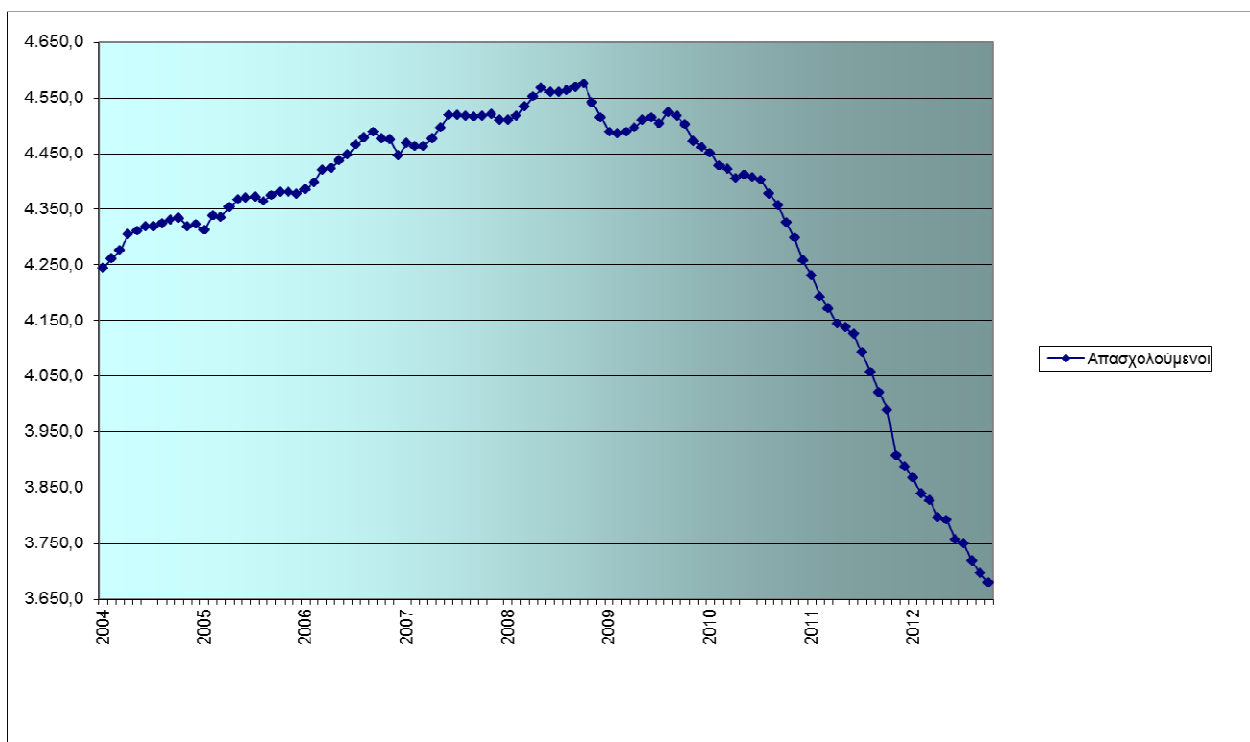
2.3.3 Ιστορική αναδρομή της ανεργίας (2004-2012)

Στο ακόλουθο διάγραμμα⁴¹ (εικ. 2.3.3.1) βλέπουμε τα ποσοστά ανεργίας ανά χρονιά από το 2004 μέχρι και το 2012 και τα ποσοστά είναι δυστυχώς πολύ άσχημα για την Ελλάδα διότι φαίνεται ξεκάθαρα ότι από τα 2009 αρχίζει με ραγδαία αύξηση προς τα πάνω και σιγά σιγά φτάνουμε στο 2013 και τα αποτελέσματα είναι τα πιο απογοητευτικά από κάθε άλλη χρόνια ξεπερνώντας το 26,5%. Και μετά το διάγραμμα βλέπουμε από το 2004 ανά μήνα το Σύνολο Εργατικού Δυναμικού τους απασχολούμενους, τους άνεργους και τους μη ενεργούς.

(εικ 2.3.3.1 Τα ποσοστά ανεργίας από το 2004-2012)

⁴¹ <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-consumerworks?inputA=6>

(Εικ 2.3.3.2 Τα ποσοτά των απασχολούμενων 2004-2012)

		Σύνολο Εργατικού Δυναμικού (.000)	Απασχολούμενοι (.000)	Ανεργοί (.000)	Μη Ενεργοί (.000)	Ποσοστό ανεργίας (%)
2004	Ιανουάριος 2004	4.773,0	4.244,9	528,1	3.491,7	11,1
	Φεβρουάριος	4.777,9	4.260,5	517,5	3.492,5	10,8
	Μάρτιος	4.790,6	4.275,9	514,7	3.488,7	10,7
	Απρίλιος	4.812,4	4.305,5	506,9	3.478,3	10,5
	Μάιος	4.816,8	4.311,8	505,0	3.482,3	10,5
	Ιούνιος	4.820,1	4.318,3	501,8	3.486,3	10,4
	Ιούλιος	4.821,3	4.318,8	502,5	3.487,2	10,4
	Αύγουστος	4.823,8	4.325,0	498,7	3.485,9	10,3
	Σεπτέμβριος	4.828,9	4.331,2	497,6	3.485,4	10,3
	Οκτώβριος	4.828,3	4.333,3	495,0	3.480,5	10,3
	Νοέμβριος	4.816,7	4.319,6	497,1	3.477,2	10,3
	Δεκέμβριος	4.815,6	4.323,2	492,3	3.473,0	10,2

2005	Ιανουάριος 2005	4.798,4	4.313,3	485,1	3.480,4	10,1
	Φεβρουάριος	4.817,9	4.338,5	479,4	3.471,7	9,9
	Μάρτιος	4.815,1	4.336,2	478,8	3.476,3	9,9
	Απρίλιος	4.833,6	4.354,3	479,4	3.467,5	9,9
	Μάιος	4.846,1	4.366,7	479,5	3.459,0	9,9
	Ιούνιος	4.850,4	4.370,4	480,1	3.458,7	9,9
	Ιούλιος	4.855,2	4.371,6	483,6	3.457,9	10,0
	Αύγουστος	4.849,5	4.364,3	485,2	3.458,1	10,0
	Σεπτέμβριος	4.861,2	4.375,6	485,5	3.449,4	10,0
	Οκτώβριος	4.860,3	4.381,5	478,8	3.444,2	9,9
	Νοέμβριος	4.846,8	4.381,5	465,2	3.442,5	9,6
	Δεκέμβριος	4.838,7	4.378,3	460,4	3.439,0	9,5
2006	Ιανουάριος 2006	4.838,7	4.385,3	453,4	3.438,0	9,4
	Φεβρουάριος	4.855,3	4.398,4	456,9	3.428,2	9,4
	Μάρτιος	4.865,1	4.421,0	444,1	3.429,9	9,1
	Απρίλιος	4.867,0	4.423,1	443,9	3.436,8	9,1
	Μάιος	4.873,1	4.436,7	436,4	3.438,4	9,0
	Ιούνιος	4.877,1	4.447,2	430,0	3.438,2	8,8
	Ιούλιος	4.890,0	4.465,7	424,3	3.431,9	8,7
	Αύγουστος	4.895,7	4.478,1	417,6	3.428,1	8,5
	Σεπτέμβριος	4.906,2	4.489,4	416,8	3.424,0	8,5
	Οκτώβριος	4.892,9	4.477,0	415,9	3.433,1	8,5
	Νοέμβριος	4.902,5	4.475,3	427,2	3.424,8	8,7
	Δεκέμβριος	4.874,1	4.446,5	427,7	3.427,9	8,8
2007	Ιανουάριος 2007	4.895,8	4.468,6	427,2	3.417,5	8,7
	Φεβρουάριος	4.889,4	4.462,8	426,6	3.425,7	8,7
	Μάρτιος	4.886,2	4.462,2	424,0	3.426,8	8,7
	Απρίλιος	4.895,3	4.477,1	418,2	3.426,7	8,5

	Μάιος	4.902,9	4.495,9	407,0	3.425,3	8,3
	Ιούνιος	4.921,3	4.519,0	402,3	3.411,9	8,2
	Ιούλιος	4.920,4	4.519,8	400,7	3.411,3	8,1
	Αύγουστος	4.918,2	4.517,4	400,8	3.415,4	8,1
	Σεπτέμβριος	4.915,4	4.515,6	399,9	3.420,8	8,1
	Οκτώβριος	4.915,2	4.517,2	398,1	3.418,9	8,1
	Νοέμβριος	4.907,8	4.519,9	388,0	3.419,4	7,9
	Δεκέμβριος	4.898,6	4.509,6	388,9	3.419,6	7,9
2008	Ιανουάριος 2008	4.893,7	4.510,6	383,0	3.426,3	7,8
	Φεβρουάριος	4.907,5	4.517,1	390,4	3.411,1	8,0
	Μάρτιος	4.923,5	4.534,4	389,1	3.399,9	7,9
	Απρίλιος	4.938,3	4.552,3	386,0	3.391,7	7,8
	Μάιος	4.924,3	4.567,1	357,2	3.402,5	7,3
	Ιούνιος	4.922,7	4.560,2	362,6	3.405,7	7,4
	Ιούλιος	4.923,3	4.559,7	363,6	3.406,2	7,4
	Αύγουστος	4.934,9	4.563,8	371,1	3.393,9	7,5
	Σεπτέμβριος	4.940,3	4.568,5	371,8	3.393,8	7,5
	Οκτώβριος	4.949,3	4.575,7	373,5	3.386,9	7,5
	Νοέμβριος	4.925,0	4.541,6	383,3	3.389,9	7,8
	Δεκέμβριος	4.934,1	4.514,6	419,4	3.384,6	8,5
2009	Ιανουάριος 2009	4.925,3	4.489,3	436,0	3.372,7	8,9
	Φεβρουάριος	4.927,0	4.485,5	441,4	3.366,6	9,0
	Μάρτιος	4.933,8	4.488,7	445,1	3.361,4	9,0
	Απρίλιος	4.945,2	4.496,8	448,4	3.355,9	9,1
	Μάιος	4.961,8	4.509,3	452,5	3.346,6	9,1
	Ιούνιος	4.976,0	4.513,9	462,1	3.334,1	9,3
	Ιούλιος	4.976,5	4.504,6	472,0	3.328,1	9,5
	Αύγουστος	5.002,4	4.524,1	478,3	3.311,5	9,6
	Σεπτέμβριος	5.009,1	4.518,2	490,8	3.301,4	9,8

	Οκτώβριος	5.000,1	4.501,9	498,2	3.310,2	10,0
	Νοέμβριος	4.985,1	4.471,9	513,2	3.312,5	10,3
	Δεκέμβριος	4.979,1	4.462,0	517,1	3.312,2	10,4
2010	Ιανουάριος 2010	4.991,2	4.451,0	540,3	3.300,2	10,8
	Φεβρουάριος	4.985,7	4.428,4	557,3	3.298,2	11,2
	Μάρτιος	4.996,4	4.421,8	574,6	3.297,2	11,5
	Απρίλιος	4.996,0	4.405,5	590,5	3.299,8	11,8
	Μάιος	5.020,2	4.411,3	608,9	3.291,5	12,1
	Ιούνιος	5.025,6	4.406,7	618,9	3.292,1	12,3
	Ιούλιος	5.029,9	4.401,9	628,1	3.290,3	12,5
	Αύγουστος	5.022,5	4.378,0	644,4	3.298,5	12,8
	Σεπτέμβριος	5.024,1	4.356,8	667,2	3.298,8	13,3
	Οκτώβριος	5.020,4	4.325,8	694,5	3.298,7	13,8
	Νοέμβριος	5.000,4	4.299,1	701,3	3.303,8	14,0
	Δεκέμβριος	4.977,2	4.258,0	719,3	3.314,9	14,5
2011	Ιανουάριος 2011	4.963,5	4.230,5	733,1	3.322,6	14,8
	Φεβρουάριος	4.945,0	4.193,0	752,0	3.333,6	15,2
	Μάρτιος	4.952,9	4.171,2	781,7	3.335,1	15,8
	Απρίλιος	4.944,6	4.144,8	799,8	3.346,8	16,2
	Μάιος	4.972,8	4.137,8	835,0	3.351,6	16,8
	Ιούνιος	4.979,5	4.125,8	853,7	3.353,2	17,1
	Ιούλιος	4.974,6	4.092,7	881,9	3.358,2	17,7
	Αύγουστος	4.972,8	4.057,8	914,9	3.362,8	18,4
	Σεπτέμβριος	4.959,8	4.020,8	939,0	3.374,4	18,9
	Οκτώβριος	4.967,8	3.990,2	977,6	3.368,3	19,7
	Νοέμβριος	4.932,3	3.908,3	1.024,0	3.358,3	20,8
	Δεκέμβριος	4.937,6	3.888,6	1.049,0	3.346,0	21,2
2012	Ιανουάριος 2012	4.927,5	3.867,8	1.059,7	3.347,6	21,5

Φεβρουάριος	4.905,1	3.839,6	1.065,5	3.358,3	21,7
Μάρτιος	4.913,0	3.827,4	1.085,6	3.359,8	22,1
Απρίλιος	4.936,8	3.796,3	1.140,5	3.359,2	23,1
Μάιος	4.981,5	3.792,1	1.189,4	3.354,0	23,9
Ιούνιος	4.994,3	3.758,3	1.236,0	3.358,9	24,7
Ιούλιος	5.001,6	3.750,4	1.251,2	3.355,4	25,0
Αύγουστος	4.993,5	3.719,0	1.274,5	3.359,5	25,5
Σεπτέμβριος	5.006,4	3.696,9	1.309,5	3.352,0	26,2
Οκτώβριος	5.026,6	3.680,9	1.345,7	3.344,5	26,8

2.4 Προσδιοριστικοί παράγοντες της ανεργίας

Η αιφνίδια αύξηση της ανεργίας μετά το 1973 στην πλειονότητα των βιομηχανικών χωρών ανάγκασε αναλυτές, οικονομολόγους και πολιτικούς να προσπαθήσουν να δώσουν εξηγήσεις για τις αιτίες της ανεργίας και συχνά το αποτέλεσμα ήταν απλοϊκές προσεγγίσεις στραμμένες σε εξωγενής ή ακόμα και έξω- οικονομικούς παράγοντες. Οι δημογραφικές αλλαγές, η τεχνολογική πρόοδος, ο ανταγωνισμός με τρίτες χώρες ή ακόμα και η ίδια η συμπεριφορά των ανέργων προτάθηκαν ως επεξηγήσεις χωρίς όμως να δίνουν ολοκληρωμένες απαντήσεις στο θεμελιώδες ερώτημα. Παρόλο που, όπως θα δούμε παρακάτω, δεν μπόρεσαν να δώσουν πραγματικές εξηγήσεις για αύξηση της ανεργίας, οι προσεγγίσεις είναι χρήσιμες γιατί μπορούν να αποτελέσουν συστατικά στοιχεία που προκαλούν την ανεργία.

Πριν από την πρώτη πετρελαϊκή κρίση λοιπόν η Ελληνική οικονομία ήταν μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες ευρωπαϊκές οικονομίες ενώ η καταγεγραμμένη ανεργία βρισκόταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Μετά το 1974 ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας έπεσε σε πολύ χαμηλά επίπεδα και η ανεργία αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, το φαινόμενο τόσο της απότομης αύξησης της ανεργίας όσο και του πολύ χαμηλού ποσοστού της πριν το 1980, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με επιφύλαξη εφόσον από το σημείο εκείνο και έπειτα άλλαξε ο τρόπος καταγραφής της με αποτέλεσμα να εμφανιστεί το πραγματικό της επίπεδο. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η ανεργία αυξήθηκε σημαντικά και ξεπέρασε τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η εικόνα αυτή της ανεργίας παραμένει μέχρι και σήμερα. Μελετώντας την ελληνική αγορά εργασίας, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας μπορούν να εντοπισθούν στα εξής:

2.4.1 Δημογραφικές Εξελίξεις: Ποσοτικές Μεταβολές Στην Προσφορά Εργασίας

Για πολλούς, η ανεργία θεωρήθηκε ως το αποτέλεσμα έλευσης στην αγορά εργασίας ενός αυξανόμενου ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-65 ετών. Η εξέλιξη αυτού του πληθυσμού εξαρτάται αφενός από τη φυσιολογική αύξηση του γενικού πληθυσμού και αφετέρου από το μεταναστευτικό κίνημα.

Έντονη επίδραση στην αγορά εργασίας είχε η συμπεριφορά ορισμένων κατηγοριών του πληθυσμού όπως οι γυναίκες, νέοι και ηλικιωμένοι εργαζόμενοι. Χαρακτηριστικό είναι πως, σε πολλές χώρες σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, η πρόσθεση του αριθμού των νέο-εισερχομένων στην αγορά εργασίας και των μεταναστών δίνει άθροισμα μεγαλύτερο του αριθμού των ανέργων. Άρα λοιπόν, δύο φαινόμενα, το ένα το δημογραφικό και το έτερο πολιτιστικό, αρκούν να εξηγήσουν την ανεργία.

Οι πλέον σύγχρονες προσεγγίσεις, δεν θεωρούν ότι η ανεργία είναι απλώς η διαφορά μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας οι οποίες εξελίσσονται κατά τρόπο αυτόνομο. Ο ενεργός πληθυσμός δεν καθορίζεται μόνο από τις δημογραφικές και πολιτιστικές συνιστώσες, αλλά εξαρτάται λειτουργικά και από τη κατάσταση στην αγορά εργασίας. Η εξέλιξη του ενεργού πληθυσμού είναι αποτέλεσμα του τρόπου και του ρυθμού της οικονομικής μεγέθυνσης. Ο ενεργός πληθυσμός είναι διαθέσιμη παραγωγική πηγή. Το κύριο μέλημα είναι να κατανοήσουμε για ποιες αιτίες εμφανίστηκε, εδώ και μια δεκαπενταετία, μια συνεχώς αυξανόμενη δυσαρμονία μεταξύ των - μερικώς κοινών και μερικώς διαφορετικών μεταξύ τους - παραγόντων που κωδικοποιούν και ρυθμίζουν την εξέλιξη των πηγών και αναγκών εργατικών χεριών. Η εκ των υστέρων απαρίθμηση των μεταβολών του ενεργού πληθυσμού δεν αποτελεί παρά μερική απάντηση, το κεντρικό ερώτημα είναι το πώς αυτές συνδέονται με τους μηχανισμούς δημιουργίας και καταστροφής θέσεων εργασίας.

2.4.2 Ποιοτικές Μεταβολές Στην Προσφορά Εργασίας

Και η παρούσα ερμηνεία αύξησης της ανεργίας βρίσκεται στην ίδια κατεύθυνση με την προηγούμενη στο μέτρο που τονίζει το ρόλο της προσφοράς εργασίας, η διαφορά έγκειται στο ότι λαμβάνει υπόψη, όχι τις ποσοτικές μεταβολές της προσφοράς, αλλά ποιοτικά χαρακτηριστικά. Άλλοτε είναι η μη προσαρμογή των χαρακτηριστικών (εξειδίκευση) των ανέργων σε σχέση με τις 'ανάγκες της οικονομίας' που ενοχοποιείται, άλλοτε πρόκειται για τις συμπεριφορά των αιτούντων για εργασία και τις στρατηγικές τους στην εξερεύνηση της αγοράς εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

3.1 Τι ορίζουμε επιχείρηση

Βέβαια ένα μεγάλο και αναπόσπαστο κομμάτι της οικονομίας είναι οι επιχειρήσεις και το μεγαλύτερο κομμάτι της έρευνας της οποίας κάνουμε έγινε πάνω σε αυτές, γι αυτό σε αυτό το κεφάλαιο θα δούμε ορισμούς και χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων και συγκεκριμένα θα ασχοληθούμε περισσότερο με τον κλάδο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) (τα στοιχεία τα οποία έχουμε από το ερωτηματολόγιο το οποίο θα αναλύσουμε σε επόμενο κεφάλαιο βασίζονται σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις).

Ο ορισμός που φέρεται πλέον σήμερα ως ο ευρύτερα αποδεκτός είναι ο ακόλουθος: Επιχείρηση⁴² χαρακτηρίζεται η ποριστική οικονομική μονάδα που αποτελεί αυτοτελή και υπεύθυνη οργάνωση παραγωγικών συντελεστών και διαχείρισης συναλλαγών με τις οποίες και επιδιώκει το μέγιστο δυνατό κέρδος. Το δε κέρδος κατά κανόνα θα πρέπει να υπερβαίνει την αντίστοιχη συνήθη αμοιβή (ως αντιμισθία) της διοικητικής ή εκτελεστικής εργασίας που επιτελείται σε αυτήν.

Έτσι με τον παραπάνω ορισμό δίδεται σαφώς ως κύριο κριτήριο το κέρδος, δια του οποίου και ξεχωρίζει από κάποια άλλη οικονομική μονάδα, αφού όλα τα άλλα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά είναι κοινά και αφηρημένα, με συνέπεια να μη λαμβάνονται ως κριτήρια διάκρισης μεταξύ των δύο εννοιών.

Κύρια χαρακτηριστικά στοιχεία - γνωρίσματα μιας επιχείρησης είναι τα ακόλουθα που αποτελούν και τις αναγκαίες προϋποθέσεις:

1. Οικονομική μονάδα που να προϋποθέτει μόνιμο συνδυασμό συντελεστών παραγωγής
2. Οικονομική μονάδα αυτοτελής.
3. Η παραγωγή της να απευθύνεται σε άγνωστο καταναλωτικό κοινό και τέλος
4. Να μην είναι πρωτογενής, αλλά να διαμορφώνεται σε ορισμένο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον χαρακτηριζόμενο τόσο εις χρέμα αποτίμηση, όσο και στην επιδίωξη κέρδους

Γενικά οι επιχειρήσεις διακρίνονται ανάλογα εκ του αντικειμένου της δράσης τους, του ιδιοκτησιακού επιχειρηματικού κεφαλαίου, εκ της νομικής μορφής τους και κατά μέγεθος:

Επιχειρήσεις εξ αντικειμένου δράσης

1. Επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής.

-
2. Επιχειρήσεις παραγωγής ή μεταποίησης ή μετασχηματισμού. Στη κατηγορία αυτή εντάσσονται όλες οι Βιομηχανίες και Βιοτεχνίες.
 3. Επιχειρήσεις γενικού εμπορίου, ή εμπορικές.
 4. Επιχειρήσεις ασφαλιστικές.
 5. Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών.
 6. Τραπεζικές επιχειρήσεις.
 7. Επιχειρήσεις μεταφορών, που διακρίνονται σε χερσαίες, θαλάσσιες και εναέριες.

Επιχειρήσεις εκ του φορέα τους

1. Ιδιωτικές επιχειρήσεις
2. Δημόσιες επιχειρήσεις
3. Μικτές επιχειρήσεις

Νομικές μορφές επιχειρήσεων

1. Ατομικές
2. Εταιρικές
 - Ομόρρυθμη Εταιρεία (Ο.Ε.)
 - Ετερόρρυθμη Εταιρεία (Ε.Ε.)
 - Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.)
 - Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.)
 - Ανώνυμη ναυτιλιακή εταιρεία (Α.Ν.Ε.)
 - Συνεταιρισμός
 - Συμπλοιοκτησία

Επιχειρήσεις κατά μέγεθος

1. Μικρές επιχειρήσεις
2. Μεσαίες επιχειρήσεις
3. Μεγάλες επιχειρήσεις
4. Επιχειρήσεις κολοσσοί

Τελευταία αναφέρονται και οι "μικρομεσαίες επιχειρήσεις" (ΜΜΕ), όχι τόσο ως ενδιάμεση κατηγορία των δύο πρώτων, αλλά αθροιστικά αυτών, για λόγους πολιτικής ανάπτυξης και ένταξής τους σε προγράμματα επιχορηγήσεων.

3.1.1 Ανάπτυξη επιχείρησης

Σήμερα μια επιχείρηση αποτελεί ένα νομικό πρόσωπο που δραστηριοποιείται στο κοινωνικό σύνολο με ένα σύνολο πόρων τόσο έμψυχων όσο και άψυχων. Κύριος στόχος της είναι η επίτευξη κέρδους (κερδοφορίας). Η κερδοφορία αυτή αποδίδεται σε χρηματικές μονάδες. Οι έμψυχοι πόροι της επιχείρησης είναι το ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης, δηλαδή το σύνολο των εργαζομένων σ' αυτή (εργάτες, υπάλληλοι και στελέχη). Όσον αφορά τους άψυχους πόρους, αυτοί συνίστανται στις εγκαταστάσεις (εργοστάσια, καταστήματα, γραφεία, αποθήκες κ.α.), τον πάσης φύσης εξοπλισμό (μηχανικό, ηλεκτρονικό, επικοινωνιακό, μέσα μεταφοράς κ.λπ.), στα άυλα περιουσιακά

στοιχεία της επιχείρησης όπως π.χ. η επωνυμία, το εμπορικό σήμα (λογότυπο) και η υπεραξία (φήμη), και τέλος στα διάφορα άλλα στοιχεία που αποσκοπούν στην υποβοήθηση της λειτουργίας της επιχείρησης (π.χ. τεχνογνωσία, χρηματικά διαθέσιμα, αποθέματα κ.α.).

Η επιχείρηση προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά χωρίζεται σε διάφορα τμήματα ανάλογα με τα κατάλληλα κριτήρια που ομαδοποιούν τις λειτουργίες και τις δραστηριότητες της ή που επιτυγχάνουν την καλύτερη δυνατή οργάνωσή της. Μία πολύ συνηθισμένη, απλή αλλά και λειτουργική διάρθρωση σύγχρονης εταιρικής επιχείρησης είναι κατά το ακόλουθο οργανόγραμμα διάρθρωσης:

Στο σύγχρονο επιχειρηματικό κόσμο με τους κολοσσιαίους πολυεθνικούς ομίλους και τις εκατοντάδες θυγατρικές, με τις συνεχείς εξαγορές και συγχωνεύσεις, οι δομές γίνονται πολύ πιο σύνθετες και πολύπλοκες.

3.2 Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)

3.2.1 Ορισμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Ένα μεγάλο κομμάτι της οικονομίας είναι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Φυσικά οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν σημαντικό ρόλο στην αγορά αλλά είναι για περιπτώσεις όπου για την σύσταση τους απαιτείται μεγαλύτερο κεφάλαιο, πιο μεγάλες εγκαταστάσεις και μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων. Γι αυτό θα σταθούμε περισσότερο στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις όπου χρειάζονται άλλοι παράγοντες για την σύσταση τους.

Ο ορισμός των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων⁴³ επισημοποιήθηκε προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι οικονομικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα μετά το 1996 (πληθωρισμός και αύξηση της παραγωγικότητας) καθώς και η εμπειρία που αποκτήθηκε.

Ο νέος ορισμός διευκρινίζει τις ιδιότητες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) καθώς και την έννοια της πολύ μικρής επιχείρησης. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η αποτελεσματικότητα των κοινοτικών προγραμμάτων και πολιτικών που αφορούν τις επιχειρήσεις αυτές. Στόχος είναι να αποφευχθεί ενδεχόμενη εκμετάλλευση των μηχανισμών υποστήριξης των εν λόγω επιχειρήσεων από επιχειρήσεις που διαθέτουν μεγαλύτερη οικονομική δύναμη από τις ΜΜΕ.

Πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις

Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους.

Ως μεσαία επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ.

Ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζομένους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ.

Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. Ευρώ (εικ 3.2.1.1).

ΠΙΝΑΚΑΣ			
Κατηγορίες Επιχειρήσεων	Αριθμός Εργαζομένων	Κύκλος Εργασιών	Συνολικός Ισολογισμός
Μεσαίες	<250	<50 εκατ. Ευρώ	< 43 εκατ. ευρώ
Μικρές	<50	<10 εκατ. Ευρώ	<10 εκατ. ευρώ
Πολύ Μικρές	<10	<2 εκατ. Ευρώ	<2 εκατ. ευρώ

(εικ 3.2.1.1) Πίνακας με τις κατηγορίες επιχειρήσεων.

Ανεξάρτητες, συνεργαζόμενες, συνδεδεμένες επιχειρήσεις

Ο νέος ορισμός των ΜΜΕ προσδιορίζει τους τύπους των επιχειρήσεων. Κάνει διάκριση μεταξύ τριών τύπων επιχειρήσεων σε συνάρτηση με το είδος της σχέσης που αυτές διατηρούν με άλλες επιχειρήσεις όσον αφορά τη συμμετοχή στο κεφάλαιο, το δικαίωμα ψήφου ή το δικαίωμα άσκησης κυρίαρχης επιρροής:

- ανεξάρτητες επιχειρήσεις·
- συνεργαζόμενες επιχειρήσεις·
- συνδεδεμένες επιχειρήσεις·

Οι **ανεξάρτητες επιχειρήσεις** είναι η πλέον συχνή περίπτωση. Πρόκειται απλώς για όλες τις επιχειρήσεις που δεν ανήκουν σε κανέναν από τους δύο άλλους τύπους επιχειρήσεων (συνεργαζόμενες ή συνδεδεμένες). Μια επιχείρηση είναι ανεξάρτητη αν:

- δεν διαθέτει συμμετοχή 25 % ή περισσότερο σε άλλη επιχείρηση·
- δεν κατέχεται άμεσα κατά 25 % ή περισσότερο από άλλη επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό ή από κοινού από περισσότερες επιχειρήσεις συνδεδεμένες μεταξύ τους ή από δημόσιους οργανισμούς, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων·
- δεν συντάσσει ενοποιημένους λογαριασμούς και δεν περιλαμβάνεται στους λογαριασμούς μιας επιχείρησης η οποία συντάσσει ενοποιημένους λογαριασμούς και δεν είναι κατά συνέπεια συνδεδεμένη επιχείρηση.

Μια επιχείρηση μπορεί να συνεχίσει να θεωρείται ανεξάρτητη εάν το όριο του 25 % καλυφθεί ή ξεπεραστεί, όταν πρόκειται για ορισμένες κατηγορίες επενδυτών, όπως οι «επιχειρηματικοί άγγελοι» («business angels»).

Ως **συνεργαζόμενες επιχειρήσεις** ορίζονται οι επιχειρήσεις οι οποίες δημιουργούν σημαντικές χρηματοοικονομικές εταιρικές σχέσεις με άλλες επιχειρήσεις, χωρίς η μία να μπορεί να ασκεί άμεσο ή έμμεσο ουσιαστικό έλεγχο στην άλλη. Συνεργαζόμενες είναι οι επιχειρήσεις οι οποίες δεν είναι

ανεξάρτητες, αλλά ούτε συνδέονται μεταξύ τους. Μια επιχείρηση είναι «συνεργαζόμενη» με μια άλλη επιχείρηση όταν:

- κατέχει συμμετοχή μεταξύ 25 % και κάτω του 50 % σε αυτήν·
- αυτή η άλλη επιχείρηση έχει συμμετοχή μεταξύ 25 % και κάτω του 50 % στην αιτούσα επιχείρηση·
- η αιτούσα επιχείρηση δεν καταρτίζει ενοποιημένους λογαριασμούς στους οποίους να περιλαμβάνεται η εν λόγω άλλη επιχείρηση και δεν περιλαμβάνεται μέσω ενοποίησης στους λογαριασμούς εκείνης ή μιας επιχείρησης που συνδέεται με αυτή την τελευταία.

Οι **συνδεδεμένες επιχειρήσεις** αντιστοιχούν στην οικονομική κατάσταση επιχειρήσεων οι οποίες αποτελούν μέρος μιας ομάδας, μέσω του άμεσου ή έμμεσου ελέγχου της πλειοψηφίας του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου (συμπεριλαμβανομένων και μέσω των συμφωνιών ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, μέσω μετόχων που είναι φυσικά πρόσωπα) ή μέσω της εξουσίας άσκησης κυρίαρχης επιρροής σε μια επιχείρηση. Πρόκειται λοιπόν για σπανιότερες περιπτώσεις που διακρίνονται γενικά κατά τρόπο ιδιαίτερα σαφή από τους δύο προηγούμενους τύπους. Στο πλαίσιο της μέριμνας αποφυγής δυσχερειών ερμηνείας από μέρους των επιχειρήσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσδιόρισε αυτό τον τύπο επιχειρήσεων συμπεριλαμβάνοντας, όταν αυτές προσαρμόζονται στο αντικείμενο του ορισμού, τις προϋποθέσεις που δίνονται από το πρώτο άρθρο της οδηγίας 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τους ενοποιημένους λογαριασμούς, το οποίο εφαρμόζεται από πολλών ετών. Μια επιχείρηση γνωρίζει λοιπόν κατά γενικό κανόνα κατά τρόπο άμεσο ότι οφείλει, δυνάμει της εν λόγω οδηγίας να καταρτίσει ενοποιημένους λογαριασμούς ή ότι περιλαμβάνεται μέσω ενοποίησης στους λογαριασμούς μιας επιχείρησης η οποία οφείλει να καταρτίζει τέτοιους ενοποιημένους λογαριασμούς.

Αριθμός απασχολούμενων ατόμων για τον ορισμό των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων

Ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων αντιστοιχεί στον αριθμό ετήσιων μονάδων εργασίας (ΕΜΕ), δηλαδή στον αριθμό εργαζομένων πλήρους απασχόλησης που εργάστηκαν στην εξεταζόμενη επιχείρηση ή για λογαριασμό αυτής επί ολόκληρο το υπόψη έτος. Τα άτομα που δεν εργάστηκαν ολόκληρο το έτος ή οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης αντιστοιχούν σε κλάσματα των ΕΜΕ. Οι μαθητευόμενοι ή οι σπουδαστές που βρίσκονται σε επαγγελματική εκπαίδευση ή η διάρκεια των αδειών μητρότητας δεν συνυπολογίζονται.

Νομική αξία του ορισμού

Ο ορισμός των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων δεν είναι δεσμευτικός παρά μόνον όσον αφορά ορισμένους τομείς, όπως οι κρατικές ενισχύσεις, η χρηματοδότηση μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων ή τα κοινοτικά προγράμματα, και ιδιαίτερα το πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει, ωστόσο, τα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων να κάνουν χρήση του ορισμού αυτού ως σημείου αναφοράς. Με τον τρόπο αυτόν, τα μέτρα που λαμβάνονται προς όφελος των ΜΜΕ θα χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη συνεκτικότητα και αποτελεσματικότητα.

3.2.2 Η σημασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)⁴⁴

Ο τομέας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχει χαρακτηριστεί ως η «ραχοκοκαλιά» κάθε οικονομίας, εξαιτίας της συνεισφοράς τους στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν(για αυτό είναι ένας λόγος παραπάνω που ασχολούμαστε συγκεκριμένα με τις (ΜΜΕ)), την απασχόληση και την εξαγωγική δραστηριότητα.

Επιπλέον, στις αναπτυγμένες οικονομίες, οι ΜΜΕ έχουν έντονη παρουσία σε νέες παραγωγικές διαδικασίες και υπηρεσίες, όπου συχνά εμπλέκονται οι νέες τεχνολογίες. Ωστόσο η σημασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μεταξύ των διαφόρων οικονομιών μπορεί να διαφέρει εξαιτίας του δυναμικού ρόλου που διαδραματίζουν σε κάθε χώρα. Με άλλα λόγια, σε μια χώρα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντλούν τη σημασία τους από τη συνεισφορά τους στην απασχόληση στην εν λόγω χώρα, ενώ σε μια άλλη συμβάλλουν σημαντικά στην εισαγωγή σε ευέλικτες και εξειδικευμένες διαδικασίες παραγωγής. Η θέση ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συμβάλλουν σημαντικά στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης πηγάζει από την αντίληψη ότι αυτές είναι εντάσεως εργασίας (Α.Λυμπεράκη, 1991). Επιπλέον, μελέτες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η συνεισφορά των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην απασχόληση είναι ανεξάρτητη του οικονομικού κύκλου, ενώ αντίθετα, η συνεισφορά των μεγάλων επιχειρήσεων στην απασχόληση κυμαίνεται από μικρή έως μηδενική σε περιόδους ύφεσης. Το 2003 υπήρχαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση 19 εκατ. επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούσαν 140 εκατομμύρια άτομα. Η συντριπτική πλειοψηφία αυτών (99,8%) ήταν ΜΜΕ. Το 90% των ΜΜΕ ήταν πολύ μικρές επιχειρήσεις ενώ οι μισές από αυτές απασχολούσαν μόλις τρία άτομα η καθεμιά δηλαδή τον ιδιοκτήτη και την οικογένεια του.

3.2.3 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ

Η επιτυχία μιας επιχείρησης εξαρτάται τόσο από το δικό της εσωτερικό περιβάλλον όσο και από το εξωτερικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται. Οι απασχολούμενοι, τα διάφορα εφαρμοζόμενα συστήματα, η ποιότητα και η μορφή του μάνατζμεντ, η κουλτούρα και η δομή της επιχείρησης μπορούν να αποτελέσουν τα ισχυρά, αλλά και τα αδύνατα σημεία γι' αυτή, με ανάλογες συνέπειες για την αποδοτικότητά της. Από την άλλη πλευρά, το εξωτερικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται μια επιχείρηση, δημιουργείται από τις οικονομικές, κοινωνικές, δημογραφικές και τεχνολογικές συνθήκες στο χώρο που δραστηριοποιείται αυτή.

Όπως έχουμε αναφέρει και πιο πάνω οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αποτελούν την συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων που λειτουργούν⁴⁵. Συνολικά αριθμούν περίπου τις 770.000 με κατά μέσο όρο 2 απασχολούμενους ανά επιχείρηση. Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT, η Ελλάδα είναι η χώρα με την μεγαλύτερη αναλογία επιχειρήσεων σε σχέση με τον πληθυσμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από αυτές οι περισσότερες κατατάσσονται στην κατηγορία πολύ μικρές επιχειρήσεις (δηλαδή έως 10 εργαζόμενους) και έχουν έντονα οικογενειακό

⁴⁵ http://www.bep.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=761&Itemid=194

χαρακτήρα. Ταυτόχρονα η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από πολύ υψηλό ποσοστό αυτοαπασχολούμενων. Αναφορικά με την απασχόληση, για το έτος 2003 οι επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 10 άτομα αποτελούν το 74% της απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα. Σύμφωνα με στοιχεία το 20% των ΜΜΕ στην Ελλάδα κλείνει κατά το δεύτερο χρόνο λειτουργίας τους ενώ το 50% κλείνει 5-7 χρόνια μετά από την ίδρυσή τους. Ανάλογη κατάσταση με την Ελλάδα, παρουσιάζουν η Ιταλία, Ισπανία Πορτογαλία. Εκ των πραγμάτων επομένως η συζήτηση για τις αναπτυξιακές προοπτικές της ελληνικής Οικονομίας οφείλει να ενσωματώσει ως Βασική παράμετρο τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στον ακόλουθο πίνακα βλέπουμε σύγκριση ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (εικ 3.2.3.1)⁴⁶.

	ΕΛΛΑΔΑ		Ε.Ε.(19)	
Μέγεθος Επιχείρησης	Απόλυτος αριθμός	Μέσος όρος	Απόλυτος αριθμός	Μέσος όρος
Πολύ μικρή (0<10)	752.000	97,66%	17.820.00	92,5%
Μικρή(9<50) εργαζόμενοι	16.000	2,08%	1.260.000	6,5%
Μεσαία(49<250) εργαζόμενοι	2.000	0,26%	180.000	1,0%
Σύνολο	770.000	100%	19.260.000	100%

(εικ 3.2.3.1 Σύγκριση σε Ελλάδα και ΕΕ)

3.3 Τι είναι ο ΕΟΜΜΕΧ⁴⁷

Ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ). είναι μια Ανώνυμη Εταιρεία του Δημοσίου, λειτουργεί προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος, με βάση τους κανόνες της Ιδιωτικής Οικονομίας, και εποπτεύεται από το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (ΥΠΙΑΑΝ). Από τον Οκτώβριο 2012 συγχωνεύεται δια απορροφήσεως από την ΕΤΕΑΝ Α.Ε (Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικής Ανάπτυξης).

Αποστολή της ΕΟΜΜΕΧ Α.Ε. είναι η υποστήριξη των ΠΜΕ-ΜΜΕ, των Φορέων και Ενώσεων αυτών μέσα από υποστηρικτικές δράσεις, πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις, καθώς και η υποστήριξη προς την Πολιτεία και τους αρμόδιους φορείς σχεδιασμού και άσκησης πολιτικής, στη διαμόρφωση στρατηγικής ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των ΜΜΕ.

Οι ΜΜΕ συνιστούν σημαντικό παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των σύγχρονων οικονομιών σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι ΜΜΕ αποτελούν δομικό στοιχείο για την εθνική οικονομία και η στήριξη τους θεωρείται επιβεβλημένη, ειδικότερα κάτω από τις σύγχρονες τάσεις του εντεινόμενου διεθνή ανταγωνισμού. Δημόσιοι Οργανισμοί, όπως η

⁴⁶ Πηγή: Observatory of European SME's Q SME's in Europe 2003, 7

⁴⁷ <http://www.eommex.gr/>

ΕΟΜΜΕΧ Α.Ε, υπάρχουν σε κάθε χώρα παγκοσμίως και παίζουν καθοριστικό ρόλο στην υποστήριξη και ενίσχυση της υγιούς επιχειρηματικότητας και βιωσιμότητας των ΜΜΕ.

Ο ΕΟΜΜΕΧ είναι ο κύριος φορέας στήριξης και ενίσχυσης των ΠΜΕ-ΜΜΕ στην Ελλάδα, διαθέτοντας:

- Πολυετή εμπειρία στο χώρο στήριξης των ΠΜΕ-ΜΜΕ.
- Συνθετική αντίληψη και ειδική γνώση των προβλημάτων και αναγκών των ΠΜΕ-ΜΜΕ.
- Ισχυρό δίκτυο συνεργασιών σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο.
- Σημαντική τεχνογνωσία στο σχεδιασμό, υλοποίηση και διαχείριση αναπτυξιακών προγραμμάτων στήριξης των ΠΜΕ-ΜΜΕ.
- Καθιερωμένες σχέσεις εμπιστοσύνης με τις ΜΜΕ.
- Υψηλό ενισχυτικό έργο στον κλάδο της Χειροτεχνίας και της Καλλιτεχνικής Βιοτεχνίας

3.4 Χρηματοδοτικοί θεσμοί της Ελληνικής Οικονομίας

3.4.1 Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)⁴⁸

Η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) είναι μια σύγχρονη μέθοδος μέσο μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης επιχειρήσεων και επαγγελματιών για την απόκτηση παγίων στοιχείων, δηλαδή εξοπλισμού και ακινήτων για επαγγελματική χρήση. Με αυτήν ο μισθωτής μισθώνει από μια εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης πράγμα κινητό ή ακίνητο για συγκεκριμένη χρονική περίοδο και στο τέλος της περιόδου αυτής μπορεί με μονομερή του δήλωση να το αγοράσει σε προσυμφωνημένο τίμημα (δικαίωμα προαίρεσης, *option*). Το μίσθωμα είναι έτσι υπολογισμένο, ώστε στο διάστημα της μίσθωσης να καλυφθούν τα έξοδα αγοράς και το κέρδος της εταιρείας χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Η επιχείρηση επιλέγει τον εξοπλισμό ή το ακίνητο που θεωρεί κατάλληλο για τις ανάγκες του, η εταιρία leasing αγοράζει τον εξοπλισμό αυτόν από τον προμηθευτή ή το ακίνητο από τον ιδιοκτήτη του και στη συνέχεια ενοικιάζει το μεν εξοπλισμό για περίοδο τουλάχιστον τριών χρόνων, το δε ακίνητο τουλάχιστον για δέκα χρόνια. Στο τέλος της μισθωτικής περιόδου, ο μισθωτής μπορεί είτε να εξαγοράσει το πάγιο (εξοπλισμός - ακίνητο) συνήθως έναντι συμβολικού τιμήματος είτε να ανανεώσει τη σύμβαση για ορισμένο χρόνο.

Οι διαδικασίες συνεργασίες μεταξύ του επενδυτή και της εταιρίας leasing είναι απλές και το κόστος αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης. Η έγκριση μιας σύμβασης leasing εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του μισθωτή και το είδος της επένδυσης, αξιολογείται δε με τραπεζικά κριτήρια.

Η σύμβαση leasing για εξοπλισμό δεν επιβαρύνεται με χαρτόσημο. Η αντίστοιχη σύμβαση για ακίνητο καταρτίζεται με συμβολαιογραφική πράξη.

Το κύριο πλεονέκτημα της χρηματοδοτικής μίσθωσης σε σχέση με το απλό τραπεζικό δάνειο είναι ο μειωμένος κίνδυνος κακής χρήσης της πίστωσης αντί ο πιστωτής να καταβάλει χρήματα, τα οποία μπορεί να σπαταληθούν από τον δανειολήπτη σε σκοπούς άσχετους με την επιχείρηση, διακινδυνεύοντας έτσι την επιβίωση και τη φερεγγυότητα της επιχείρησης, με τη χρηματοδοτική μίσθωση ο πιστωτής αγοράζει ο ίδιος τον εξοπλισμό και είναι εξασφαλισμένος ότι το δάνειο επενδύεται στην επιχείρηση με τρόπο παραγωγικό.

3.4.2 Πρακτόρευση Απαιτήσεων (Factoring)

Όλες οι επιχειρήσεις πωλούν τα προϊόντα τα οποία παράγουν ή εμπορεύονται είτε τοις μετρητοίς είτε με πίστωση, κατά ένα μεγάλο ποσοστό. Από την στιγμή κατά την οποία θα γίνει μια πώληση με πίστωση, αυξάνονται οι εισπρακτέοι της λογαριασμοί. Η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring) είναι μία σύμβαση μεταξύ ενός πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων, που είναι είτε τράπεζα, είτε ειδική ανώνυμη εταιρεία (συνήθως θυγατρική τράπεζας), και μιας επιχείρησης που ασχολείται με την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών. Περιεχόμενο της σύμβασης είναι ότι η εταιρεία Factoring αναλαμβάνει να παρέχει στην επιχείρηση του πελάτη της, για το διάστημα που συμφωνείται και έναντι αμοιβής, υπηρεσίες σχετικές με την προεξόφληση, τη λογιστική και νομική παρακολούθηση καθώς και την είσπραξη απαιτήσεων κατά των πελατών της. Οι σημαντικότερες από τις υπηρεσίες είναι οι παρακάτω: Αξιολόγηση της φερεγγυότητας των πελατών της επιχείρησης/πωλητή και κάλυψη του πιστωτικού της κινδύνου Διαχείριση, λογιστική παρακολούθηση και είσπραξη των απαιτήσεων της Χορήγηση χρηματοδότησης

3.4.3 Δικαιόχρηση (franchising)

Το Franchising είναι ένα σύστημα προώθησης προϊόντων, υπηρεσιών και τεχνολογίας που βασίζεται πάνω σε συνεργασίες μεταξύ ξεχωριστών και ανεξάρτητων νομικά και οικονομικά επιχειρήσεων, τον Δικαιοπάροχο και τους Δικαιούχους, όπου ο πρώτος παρέχει στους Δικαιοδόχους το δικαίωμα καθώς την υποχρέωση να ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με το πρότυπο του Δικαιοπαρόχου. Το δικαίωμα δίνει την ευκαιρία στον Δικαιοδόχο, με αντάλλαγμα μια άμεση ή έμμεση οικονομική αντιπαροχή, να χρησιμοποιεί την επωνυμία του Δικαιοπαρόχου ή και το σήμα, ή και το σήμα υπηρεσιών, επιχειρηματικές και τεχνικές μεθόδους, το διαδικαστικό σύστημα και άλλα δικαιώματα βιομηχανικής ή και πνευματικής ιδιοκτησίας υποστηρίζοντας τον μέσω της συνεχούς παροχής εμπορικής και τεχνικής βοήθειας μέσα στα πλαίσια και κατά τη διάρκεια μιας έγγραφης σύμβασης franchise που καταρτίζεται ανάμεσα στα μέρη γι' αυτό το σκοπό⁴⁹ Σύμφωνα με τους Petersen και Welch⁵⁰. Στο έγγραφο αυτό, έχει διερευνηθεί η στροφή σε διεθνή franchising από άλλες μορφές λειτουργίας, παρά την τυπική εγχώρια αγορά franchising. Η εστίαση στο franchising

⁴⁹ Σουφλερός Η. (1989), «Οι συμβάσεις franchising στο ελληνικό δίκαιο και στο κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού», ΚΡΙΤΙΚΗ:Αθήνα

⁵⁰ Petersen B., Welch S,(2000),”International retailing operations: downstream entry and expansion via franchising”,International Business Review, Vol 3, No 2, Pages 479-496

του διεθνούς λιανικού εμπορίου, σύμφωνα με μια μελέτη σχετικά με την βιομηχανία ένδυσης και υπόδησης στην Δανία. Σε αυτή τη μελέτη διαπιστώθηκε ότι οι δανικές εταιρείες προχωρούν σε διεθνή franchising ως αποτέλεσμα μια γενικότερης στροφής από την χονδρική πώληση και την υπεργολαβία δραστηριοτήτων στην μεταγενέστερη συμμετοχή σε δραστηριότητες λιανικής πώλησης. Προηγούμενες εγκαταστάσεις ξένων θυγατρικών εταιριών λιανικών πωλήσεων φαίνεται να είναι σημαντικές για τη διευκόλυνση της μετάβασης στο franchising.

3.4.4 Ευρωπαϊκοί πόροι για πολύ μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (JEREMIE)⁵¹

Η πρωτοβουλία JEREMIE έχει ανακαλυφθεί από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Αποσκοπεί στο να βελτιώσει την πρόσβαση των μικροεπιχειρήσεων και των μεσαίων επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση και ειδικότερα στη χορήγηση πολύ μικρών δανείων, σε επιχειρηματικά κεφάλαια ή σε εγγυήσεις καθώς και σε άλλες μορφές καινοτόμου χρηματοδότησης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δίνεται στην υποστήριξη των νεοϊδρυθεισών εταιρειών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στα ταμεία για την τεχνολογία και την καινοτομία και στα πολύ μικρά δάνεια. Η διαχείριση της πρωτοβουλίας JEREMIE θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και η επιλογή των σχεδίων θα γίνεται, κατά περίπτωση, στο εθνικό ή στο περιφερειακό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

4.1 Πως ξεκίνησε η κρίση

Η παγκόσμια κρίση που ξέσπασε το 2007 άργησε να φτάσει στην Ελλάδα. Ακόμη και προς το τέλος του 2008 λίγοι ήταν αυτοί που είχαν κατανοήσει τι πραγματικά συνέβαινε στην παγκόσμια οικονομία. Κατά τη διάρκεια του 2009 άρχισε να γίνεται αντιληπτό ότι η πορεία των ελληνικών οικονομικών πραγμάτων ήταν ανησυχητική. Αλλά μόνο προς το τέλος του χρόνου έγινε φανερό πόσο κοντά στην καταστροφή βρισκόταν η ελληνική οικονομία. Και από την «ισχυρή Ελλάδα» περάσαμε απότομα στον «άδυτο κρίκο» του παγκοσμίου συστήματος⁵². Όλα αυτά ήταν απόρροια της ζωής που κάναμε πριν εκδηλωθεί η κρίση το πώς δούλευαν οι υπηρεσίες και όλος ο μηχανισμός του κράτους ακόμα και την απόδειξη που δεν παίρναμε ή δεν την ζητούσαμε τα επιδόματα, οι συντάξεις που έπαιρναν και συνεχίζουν να παίρνουν άνθρωποι οι οποίοι δεν διακονούνται και μια σωρεία πραγμάτων και καταστάσεων.

Τα πρώτα σύννεφα άρχισαν να εμφανίζονται στις τράπεζες ενυπόθηκων δανείων της Αμερικής. Η κατάρρευση του αμερικανικού χρηματοπιστωτικού συστήματος εξαπλώθηκε αστραπιαία στις τράπεζες και τα χρηματιστήρια της Ευρώπης και των ασιατικών χωρών⁵³. Η κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Αμερικής είχε ως αποτέλεσμα να πλήξει και ολόκληρη την Ευρώπη και κυρίως τις αδύναμα οικονομικά χώρες. Ο Τζωρτζ Σόρος οριοθετεί την έναρξη της ‘κρίσης’ όταν επετράπη στη Lehman Brothers να καταρρεύσει⁵⁴.

Η κρίση δημοσίου χρέους που ξέσπασε στην Ελλάδα στα τέλη του 2009 οφείλεται κατά βάση στην επισφαλή ενσωμάτωση των περιφερειακών χωρών στην Ευρωζώνη. Οι άμεσες αιτίες της, ωστόσο, βρίσκονται στην κρίση του 2007-2009. Η κερδοσκοπία στον ενυπόθηκο στεγαστικό δανεισμό από αμερικανικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και η εμπορία από διάφορες διεθνείς τράπεζες των παράγωγων αξιών που έτσι προέκυψαν, δημιούργησαν μια τεράστια φούσκα κατά την περίοδο 2001-2007 οδηγώντας σε κρίση και ύφεση. Η κρατική παροχή ρευστότητας και κεφαλαίου την περίοδο 2008-2009 διέσωσε τις τράπεζες, ενώ η κρατική δαπάνη εμπόδισε τη χειροτέρευση της ύφεσης. Το αποτέλεσμα όμως στην Ευρωζώνη ήταν η κρίση δημοσίου χρέους που διογκώθηκε από τις δομικές αδυναμίες της νομισματικής ένωσης⁵⁵.

⁵² Λαπαβίτσας Κ (2010), «2010 Κρίση Ευρωζώνης, φτώχεια του δυνατού, πτώχευση του αδυνάτου» Εκδόσεις Νόβολι Αθήνα σελ.11

⁵³ Γεράσης Γιάννης (2009) «Η Ελλάδα στη δίνη της οικονομικής κρίσης» Εκδόσεις Ροές Αθήνα σελ. 25

⁵⁴ Το ίδιο σελ. 66

⁵⁵ Λαπαβίτσας Κ όπως παραπάνω σελ. 19

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από τις χώρες του πυρήνα, όπως είναι η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο και από τις χώρες της περιφέρειας που είναι η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία. Όταν οι χώρες του πυρήνα ενσωματώθηκαν στην ευρωζώνη με υψηλές ισοτιμίες, αυτό δημιούργησε εξ αρχής έλλειμμα ανταγωνιστικότητας στις χώρες της περιφέρειας. Τα πιο αδύναμα κράτη-μέλη δεν μπορούσαν να ανταγωνιστούν τα ήδη δυνατά κι ανεπτυγμένα κράτη του πυρήνα.

Η Ευρωπαϊκή νομισματική ένωση στηρίζεται σε πλήθος συνθηκών και διμερών συμφωνιών όπως η Συνθήκη του Μάαστριχ, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και η Στρατηγική της Λισσαβόνας. Επίσης στηρίζεται στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία είναι υπεύθυνη για τη νομισματική πολιτική σε ολόκληρη την ευρωζώνη. Ο συνδυασμός αυτών των θεσμών έχει δημιουργήσει ένα μείγμα νομισματικών και δημοσιονομικών πολιτικών με κοινωνικές επιπτώσεις. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στηρίχθηκε κυρίως στις χώρες του πυρήνα για τη σταθεροποίηση του ευρώ, παρά στις χώρες της περιφέρειας. Έτσι παρόλη τη δημοσιονομική πειθαρχία που επιδιώχθηκε για την αποδοχή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, επειδή η ευρωζώνη δεν διαθέτει ολοκληρωμένο φορολογικό σύστημα, ούτε μηχανισμούς δημοσιονομικής μεταβίβασης πόρων μεταξύ των περιοχών της, οι δημοσιονομικοί κανόνες δεν εφαρμόστηκαν αυστηρά σε όλα τα κράτη-μέλη.

Όταν η κρίση του 2007-2009 χτύπησε την ευρωζώνη οι διαρθρωτικές αδυναμίες της νομισματικής ένωσης εμφανίστηκαν παίρνοντας την μορφή κρίσης δημοσίου χρέους, τόσο για την Ελλάδα, όσο και για άλλες περιφερειακές χώρες. Οι δομικές αδυναμίες της ευρωζώνης βγήκαν στο προσκήνιο γιατί οι θεμελιακές συνθήκες και το Σύμφωνο Σταθερότητας δεν προέβλεπαν μηχανισμούς για διορθωτικές και υποστηρικτικές κινήσεις για τα πιο αδύναμα κράτη-μέλη σε μια περίοδο κρίσης.

Παρόλο που η χώρα τέθηκε σε επιτήρηση τα έτη 2006-2007, εξήλθε αυτής με νέο μένος δημοσιονομικής σπατάλης, με αποκορύφωμα τα έτη 2008 και 2009. Υπό το βάρος αυτών των συσσωρευμένων χρεών νομοτελειακή ήταν η χρεοκοπία της χώρας. Η συμμετοχή μας στην ΟΝΕ όχι μόνον δεν οδήγησε στο μονοπάτι της δημοσιονομικής σταθερότητας, αλλά επέτρεψε το χειρότερο αποτέλεσμα⁵⁶. Αντί να υπάρχει δημοσιονομική σταθερότητα και ανάπτυξη, σήμερα υπάρχει ο κίνδυνος εξόδου μας από το ευρώ και επιστροφής στη δραχμή. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί το χειρότερο αποτέλεσμα εάν αναλογιστεί κανείς τις προοπτικές και τις φιλοδοξίες που υπήρχαν με την είσοδο της Ελλάδας στην ΟΝΕ.

4.2 Ο ρόλος της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)

Πριν μελετήσουμε την κατάσταση που επικρατούσε πριν φτάσει η Ελλάδα στην κρίση, σημαντικό να εξετάσουμε τη δημιουργία της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης και πως αυτή επηρέασε τη χώρα μας.

Στη διάσκεψη κορυφής της Χάγης του Δεκεμβρίου 1969, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων ορίζουν ένα νέο στόχο της ευρωπαϊκής οικοδόμησης: την Οικονομική και Νομισματική Ένωση

⁵⁶ Κότιος Άγγελος(2010) σελ.6 «Η Ελλάδα η ΟΝΕ και η κρίση» Σειρά ερευνητικών εργασιών Απρίλιος 2010

(ONE). Μια ομάδα υψηλού επιπέδου, υπό την προεδρία του Pierre Werner, πρωθυπουργού του Λουξεμβούργου, επιφορτίζεται έτσι με τη σύνταξη έκθεσης για τα μέσα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος πριν από τα 1980.

Η ομάδα Werner υποβάλλει την τελική της έκθεση τον Οκτώβριο του 1970. Στην έκθεση προβλέπεται η καθιέρωση Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης σε δέκα έτη, σύμφωνα με ένα σχέδιο πολλών σταδίων. Τελικός στόχος είναι η πλήρης ελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων, η απόλυτη μετατρεψιμότητα των νομισμάτων των κρατών μελών και ο αμετάκλητος καθορισμός των ισοτιμιών. Η έκθεση εξετάζει τότε την υιοθέτηση ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος ως τελικό στόχο της διαδικασίας αλλά δεν τον θεωρεί ακόμη ξεχωριστό στόχο. Εξάλλου, έκθεση συστήνει να ενισχυθεί ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και να καθοριστούν κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές⁵⁷.

Τον Μάρτιο του 1979 με πρωτοβουλία της Γαλλίας και της Γερμανίας, μέσω της θέσπισης του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος οι προσπάθειες για δημιουργία ζώνης νομισματικής σταθερότητας επαναλαμβάνονται. Στο μηχανισμό συναλλάγματος συμμετέχουν τα νομίσματα όλων των κρατών-μελών με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο.

Τον Ιούνιο του 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ανοβέρου σύστησε μια «επιτροπή για τη μελέτη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης», υπό την προεδρία του τότε προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jacques Delors. Τα άλλα μέλη της επιτροπής είναι οι διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών, πράγμα το οποίο εξασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή τους στην επεξεργασία των προτάσεων.

Στην έκθεση, η οποία υποβλήθηκε τον Απρίλιο του 1989, προτείνεται να ενισχυθεί η υλοποίηση της ONE σε τρία στάδια. Υπογραμμίζεται μεταξύ άλλων η αναγκαιότητα για καλύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, για θέσπιση κανόνων που να πλαισιώνουν τα εθνικά δημοσιονομικά ελλείμματα και για καθιέρωση ενός νέου θεσμικού οργάνου, εντελώς ανεξαρτήτου, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) στην οποία θα ανατεθεί η νομισματική πολιτική της Ένωσης.

Όμως η ΕΚΤ λειτούργησε αναποτελεσματικά δεδομένου ότι δεν της επιτράπηκε να αγοράσει και να διαχειρίζεται το δημόσιο χρέος των κρατών-μελών⁵⁸. Έτσι επικράτησε δημοσιονομική στενότητα σε ολόκληρη την ευρωζώνη κατά την τελευταία δεκαετία.

Όταν η κρίση του 2007-2009 χτύπησε την ευρωζώνη, οι διαρθρωτικές αδυναμίες της νομισματικής ένωσης εμφανίστηκαν με βίαιο τρόπο, παίρνοντας την μορφή κρίσης δημοσίου χρέους για την Ελλάδα⁵⁹. Βασικός λόγος για την αύξηση του κρατικού δανεισμού ήταν η πτώση των δημοσίων εσόδων καθώς η ύφεση μείωσε τα έσοδα από τη φορολογία και οι κρατικές δαπάνες αυξήθηκαν.

⁵⁷ http://Europa.eu/legislation_summaries/economic_and_affairs/introducing_euro_practicalaspects/125007_el.htm

⁵⁸ Λαπαβίτσας Κ(2010), «2010 Κρίση Ευρωζώνης, φτώχεια του δυνατού, πτώχευση του αδυνάτου» Εκδόσεις Νόβολι Αθήνα σελ 21

Η Ελλάδα εισήλθε στην ΟΝΕ βασιζόμενη σε μια πολιτική περιορισμένης προσαρμογής με έμφαση σε ολίγους ονομαστικούς μακροοικονομικούς δείκτες, κάνοντας χρήση και της δημιουργικής λογιστικής, όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, με υψηλό δημόσιο χρέος, με υπερτιμημένη τη δραχμή και, συνεπώς με μόνιμο ανταγωνιστικό μειονέκτημα με σαθρές διαρθρώσεις, με μειωμένη ανταγωνιστικότητα, με κοινωνικές αγκυλώσεις και προπάντων, με ένα ιδιότυπο πολιτικό σύστημα που χαρακτηρίζονταν παραδοσιακά από πελατειακή προσήλωση⁶⁰.

Συνεπώς η χώρα εισήλθε στην ΟΝΕ χωρίς να εκπληρώσει τις αναγκαίες προϋποθέσεις μιας ομαλής συμπίεσης με ανταγωνιστικότερες οικονομίες. Η Ελλάδα κατάφερε την είσοδο της στο ευρώ με πλαστά στατιστικά στοιχεία όπως αποδείχθηκε στην πορεία, ένας παράγοντας από τους πολλούς που την οδήγησαν στην οικονομική κρίση που βιώνει σήμερα και στην κατάσταση την οποία έχει περιέλθει.

4.3 Η κατάσταση πριν την κρίση

Γενικά η ένταξη των περιφερειακών χωρών στην ευρωζώνη αποδείχθηκε επισφαλής, αφήνοντας τις χώρες εκτεθειμένες στην κρίση του 2007-2009 και οδηγώντας τελικά σε κρίση δημοσίου χρέους⁶¹. Σημαντικό είναι να εξετάσουμε τα στάδια από τα οποία πέρασε το ελληνικό κράτος μέχρι να φτάσει στη σημερινή του κατάσταση.

Το 1979 η Ελλάδα υπογράφει συνθήκη προσχώρησης στην ΕΟΚ και η ένωση ολοκληρώνεται την 1^η Ιανουαρίου του 1981. Η προσχώρηση της Ελλάδας στην ΟΝΕ το 2001 εντάσσει το κράτος σε μία νέα εποχή με διαφορετικούς οικονομικούς όρους. Πλέον δεν αποφασίζει μόνη της για τα οικονομικά της θέματα, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου τους κανόνες τους θέτουν άλλοι.

Η πορεία της Ελλάδας στην ΟΝΕ, παρά τις συχνές διαταραχές λόγω των περιοδικών αποκλίσεων της χώρας από τις συμβατικές της υποχρεώσεις, φάνταζε ότι μπορείς να τη διαχειριστείς. Η σφοδρότητα όμως της κρίσης που ξεπέρασε το 2009 και κορυφώθηκε εντός του 2010 αποκάλυψε τις χρονιές αδυναμίας του ελληνικού οικονομικού και πολιτικού συστήματος, να λειτουργήσει αρμονικά τόσο εντός της Ευρωζώνης, όσο και στο διεθνές περιβάλλον⁶².

Η περίοδος μετά το 1974 υπήρξε περίοδος μεγάλου δανεισμού για την Ελλάδα με συνέπεια τη γρήγορη διόγκωση του χρέους. Μεταξύ του 1980 και του 1993 το χρέος εκτινάχτηκε από 28,6% σε 111,6% του ΑΕΠ⁶³. Το έλλειμμα την ίδια περίοδο ήταν επίσης υψηλό.

Η Ελλάδα είχε δημιουργήσει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις οι οποίες θα επέτρεπαν μια οικονομική κατάρρευση ανεξάρτητα από την παγκόσμια κρίση που ξέσπασε. Η επιδείνωση του δημοσίου χρέους προήρθε από την αύξηση του εξωτερικού δανεισμού. Το διάστημα 1982-1989,

⁶³ Καμαρά Ιωάννα (2005) «Το χρονικό διόγκωσης του δημοσίου χρέους, 1980-2005» Η Καθημερινή www.news.kathimerini.gr

κατά μέσο όρο, η συνολική εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους κάλυψε το 33,61% των τακτικών εσόδων της ίδιας περιόδου. Μεταξύ του 1975-1987 συνομολογήθηκαν 18,4 δις. Δολαρίων εξωτερικών δανείων, εκ των οποίων το 81% διετεθή για την εξυπηρέτηση κι εξόφληση των ήδη υπάρχων δανείων. Η προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό έγινε για έργα συγκοινωνιακής, αγροτικής και αστικής υποδομής. Ένα το 1982 για την αποκατάσταση των ζημιών από τους σεισμούς στην Καλαμάτα το 1981 και ένα για την υποστήριξη του ισοζυγίου πληρωμών.

Από το 1993 διογκώνεται ο δημόσιος τομέας της οικονομίας. Η κρατικοποίηση των Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών, οι μαζικοί διορισμοί στο δημόσιο και η διοχέτευση χρημάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε μη βιώσιμες ή ελλειμματικές δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι μερικά παραδείγματα. Μετά το 1993 η οικονομία μπήκε σε ένα πιο ομαλό δρόμο με στόχο να ικανοποιήσει τα κριτήρια σύγκλισης της συνθήκης του Μάαστριχ. Χάρη στην επίτευξη υψηλότερων ρυθμών ανάπτυξης και αποκρατικοποιήσεων το χρέος άρχισε να μειώνεται ελαφρά ως ποσοστό του ΑΕΠ και το έλλειμμα έπεσε μέχρι το 1999 κάτω από 3% πετυχαίνοντας τελικά η Ελλάδα να γίνει μέλος της ΟΝΕ. Αργότερα υποστηρίχτηκε πως οι σχετικά υψηλές επιδόσεις που παρουσιάζονταν αυτή την περίοδο δεν αντιστοιχούσαν σε πραγματικά νούμερα, αλλά εξυπηρετούσαν την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Αυτή η πρακτική ονομάστηκε δημιουργική λογιστική, στην υλοποίηση της οποίας βοήθησε και η τράπεζα επενδύσεων Goldman Sachs⁶⁴.

Το φθινόπωρο του 2004, κατόπιν πίεσης από την Eurostat το ελληνικό κράτος προσχώρησε σε οικονομική απογραφή. Η απογραφή αποκάλυψε αποκρύψεις δαπανών της προηγούμενης κυβέρνησης με αποτέλεσμα να αναθεωρηθούν τα ελλείμματα των προηγούμενων ετών προς τα πάνω. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε μείωση της αξιοπιστίας της χώρας και σε τριετή επιτήρηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Την ίδια χρονιά η Eurostat προχώρησε σε αναθεώρηση παλαιότερων ελλειμμάτων της Ελλάδας, από τα οποία προέκυπτε ότι η Ελλάδα δεν ικανοποιούσε ποτέ τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχ αφού ακόμα και την κρίσιμη χρονιά του 1999 εξακολούθησε να έχει έλλειμμα πάνω από 3%⁶⁵. Το 1999 όταν εξετάζονταν οι προϋποθέσεις για την ένταξη της Ελλάδας στην Νομισματική Ένωση το δημοσιονομικό έλλειμμα παρουσιαζόταν στο 1,6% του ΑΕΠ, μικρότερο δηλαδή του 3% που ήταν η τιμή αναφοράς. Με αυτά τα δεδομένα μπορούσε να γίνει η ένταξη της χώρας μας στο ευρώ.

Την τριετία 2004-2007 το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώνεται ενώ σημειώνονται υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης με το εθνικό εισόδημα να αυξάνεται κατά 12-15 δις τον χρόνο. Από το φθινόπωρο του 2008 όμως, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που ξεπέρασε τότε, η ελληνική οικονομία εκτροχιάζεται και το έλλειμμα αλλά και το χρέος αρχίζουν να αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς⁶⁶.

Τον Νοέμβριο του 2010 η Eurostat προχώρησε σε αναθεώρηση των ελληνικών ελλειμμάτων των τελευταίων ετών. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά το έλλειμμα του 2006 τοποθετήθηκε στο 5,7% του ΑΕΠ (12,1 δις ευρώ), του 2007 στο 6,4% του ΑΕΠ (14,4 δις ευρώ), του 2008 στο 9,4% του ΑΕΠ (22,3 δις ευρώ), και του 2009 στο 15,4% του ΑΕΠ (36,1 δις ευρώ). Αντίστοιχα αναθεωρήθηκε προς τα πάνω και το χρέος, με το χρέος του 2009 να αναθεωρείται στο 126,8% του ΑΕΠ που αντιστοιχεί σε 298 δις Ευρώ⁶⁷.

⁶⁴ Άγνωστος (2010) «Goldman Sachs συνεργός της Ελλάδας στη δημοσιονομική λογιστική www.tvxs.news.gr

⁶⁵ Άγνωστος (2010) «Με έλλειμμα άνω του Μάαστριχ μπήκαμε το 2009 στην ΟΝΕ» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

⁶⁶ Καρανίκας Χάρης (2010) «Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος εκτροχιασμού» ΤΑ ΝΕΑ 31/07/2010

⁶⁷ «15,4% το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009» TVXS, 15/11/2010

Έτσι μπορούμε να πούμε ότι δύο είναι οι άμεσοι λόγοι που προκάλεσαν την ελληνική κρίση: ο πρώτος είναι ο στρεβλός χαρακτήρας της νομισματικής ένωσης και ο δεύτερος η οικονομική αναταραχή του 2007-2009⁶⁸.

4.4 Ποιες κινήσεις έγιναν για να αποφευχθεί η σημερινή κατάσταση

Στα μέσα του 2010, και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτά που θα καθιστούσαν το δημόσιο χρέος βιώσιμο η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του χρέους. Αποτέλεσμα ήταν ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας και στάσης πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα. Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η προσφυγή στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου του 2010.

Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό τους όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και ειδικότερα, υπό τους όρους ότι θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Με τη χρηματοδότηση από το μηχανισμό αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας της Ελλάδας που θα είχε πιθανές συνέπειες και για όλη την ζώνη του ευρώ. Τα πρώτα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό στις 2 Μαΐου του 2010.

Η ελληνική οικονομία συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα ένα χρόνο μετά, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιελάμβανε νέα μετρά λιτότητας και περικοπών. Επίσης τέθηκε θέμα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

Στις 3 Μαΐου του 2010 η Ελλάδα ζήτησε 80 δις Ευρώ από τις υπόλοιπες δεκαπέντε χώρες του ευρώ και 30 δις Ευρώ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Την αίτηση συνόδευαν τρία συνημμένα μνημόνια: το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», το «Το Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης» και το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις συγκεκριμένες προϋποθέσεις οικονομικής πολιτικής». Στις 8 Μαΐου 2010 εγκρίθηκε η «Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης» με τις χώρες του ευρώ και ο Διακανονισμός Χρηματοδότησης Αμέσου Ετοιμότητας με το ΔΝΤ. Το σύνολο αυτών των συμφωνιών ονομάζεται συχνά για συντομία «Μνημόνιο».

Στη συνέχεια σχηματίστηκε ομάδα εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, γνωστή και ως «Τρόικα» η οποία ανά τρίμηνο αξιολογεί την πρόοδο του προγράμματος εφαρμογής των όρων του Μνημονίου και αποφασίζει για την εκταμίευση της αντίστοιχης δόσης του δανείου.

⁶⁸ Λαπαβίτας όπως παραπάνω σελ.15

4.4.1 Πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων

Στα τέλη του Ιανουαρίου του 2010, ο πρωθυπουργός της χώρας βρισκόταν στο Νταβός για το ετήσιο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Στη διάρκεια του δέχθηκε έντονες πιέσεις από ξένους ηγέτες για άμεση λήψη μέτρων⁶⁹.

Λίγο μετά την επιστροφή του από το Νταβός, στις 9 Φεβρουαρίου η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα για το δημόσιο τομέα που περιλάμβαναν πάγωμα μισθών, περικοπές επιδομάτων 10% περικοπές υπερωριών και οδοιπορικών⁷⁰.

Η ανακοίνωση προκάλεσε αντιδράσεις και μια πανελλαδική απεργία στις 10 Φεβρουαρίου.

4.4.2 Δεύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων

Στο επόμενο διάστημα άρχισε να φημολογείται έντονα ότι υπάρχει πάλι το ενδεχόμενο της χρεοκοπίας. Για να αποφύγουμε την χρεοκοπία η κυβέρνηση για άλλη μία φορά έλαβε σκληρά μέτρα στις 3 Μαρτίου.

Τα οικονομικά μέτρα που ελήφθησαν ήταν 30% μείωση στα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, αδειάς, μείωση σε όλα τα επιδόματα δημοσίου. Μείωση στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ η αύξηση του ΦΠΑ από 4,5% σε 5%, από 9% σε 10% και από 19% σε 21%.. άυξηση των φόρων έως και 30%⁷¹.

Τα μέτρα αυτά όπως ήταν λογικό προκάλεσαν αντιδράσεις. Έγιναν πολλές πορείες και απεργίες και προκλήθηκαν έντονα επεισόδια με υλικές καταστροφές και μεγάλη δυσφήμιση για την χώρα στ εξωτερικό.

4.4.3 Τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων⁷²

Το θρίλερ της παραμονής της χώρας στο ευρώ που παίχτηκε κοντά τρία χρόνια τώρα φτάνει στο τέλος του. Μετά την αποτυχία του πρώτου και του δεύτερου μνημονίου κρίθηκε από την ίδια την τρόικα αναγκαία η επιμήκυνση ώστε να μην καταρρεύσει η οικονομία. Όπως λένε έγκυρες πληροφορίες, αν δεν υπήρχε η επιμήκυνση θα έπρεπε να ληφθούν για τη διετία 2013-2014 μέτρα 18 δισ. ευρώ για να επανέλθει το πρόγραμμα σε τροχιά. Και γι αυτό χρειάστηκε το μνημόνιο 3.

Έτσι στο νέο μνημόνιο τα μέτρα κατανεμήθηκαν ως εξής:

-9,2 δις ευρώ το 2013,

-4,1 δις ευρώ το 2014,

-επιπλέον 200 εκατ το 2015

Ειδικά για το 2015 και το 2016 όποια προσαρμογή κριθεί αναγκαία θα γίνει με την υλοποίηση της διοικητικής μεταρρύθμισης, καθώς κρίθηκε αναγκαίος ο ελιγμός αυτός ώστε να μη δημιουργηθεί κυβερνητικό ρήγμα από την άρνηση του υπουργού Αντώνη Μανιακή ο οποίος μάλιστα απείλησε με

παραίτηση. Για αυτή τη διετία και η τρόικα δέχθηκε ότι θα έχουν απόδοση τα μέτρα εκσυγχρονισμού του κράτους που δεν θα έχουν απόδοση τα δύο πρώτα χρόνια.

- Το 2013 ο προϋπολογισμός θα είναι ισοσκελισμένος – Το πρωτογενές πλεόνασμα θα είναι μηδέν.
- Το 2014 θα διαμορφωθεί στο 1,5% του ΑΕΠ. (Αν δεν είχε συμφωνηθεί η επιμήκυνση το 2014 η Ελλάδα θα έπρεπε να έχει πρωτογενές πλεόνασμα 4,5% του ΑΕΠ.)
- Το 2015 το πρωτογενές πλεόνασμα θα είναι 3% του ΑΕΠ,
- και το 2016 θα αυξηθεί στο 4,5% του ΑΕΠ.

Το μνημόνιο 3 έχει μια σειρά από νέα μέτρα στην στρατηγική της λιτότητας. Τα μέτρα αυτά έχουν χαρακτηριστεί ως τα πιο σκληρά μέτρα των τελευταίων ετών. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τα εξής:

Στο νέο μνημόνιο το κύριο βάρος της προσαρμογής μετατοπίστηκε στο Δημόσιο όπου προβλέπονται:

- Μεγάλες περικοπές στα ειδικά μισθολόγια που θα ξεκινούν από 2% και θα φτάνουν κλιμακωτά ως και 35% στους δικαστές, όπου η μέση μείωση είναι 24%. Οι μειώσεις θα ισχύσουν αναδρομικά από 1ης Αυγούστου.
- Μεγάλες περικοπές στις ΔΕΚΟ όπου «κουρεύονται» εκ νέου όλοι οι μισθοί ώστε οι μεικτές αποδοχές των εργαζομένων να μην ξεπερνούν τα 1.900 ευρώ τον μήνα.
- Η κατάργηση στο Δημόσιο και τους ΟΤΑ των δώρων και όλων των επιδομάτων πέραν του ενιαίου μισθολογίου που θεσπίστηκε πέρυσι.
- Η μείωση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων με την επέκταση του κανόνα «μία πρόσληψη για κάθε πέντε αποχωρήσεις» παντού σε συνδυασμό με τη διαθεσιμότητα του προσωπικού στους φορείς και τους οργανισμούς που καταργούνται ή συγχωνεύονται.

Επίσης, στα μέτρα που αποκαλύπτονται ανοίγοντας το πακέτο, περιλαμβάνονται ειδικές ρυθμίσεις για τη μείωση του προσωπικού στα σχολεία, τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ που δεν έχει σχέση με τη διδασκαλία ενώ καταργούνται όλοι οι περιορισμοί που υπήρχαν στις μετατάξεις εργαζομένων στο Δημόσιο.

Συνταξιούχοι στα όρια

Πιο βαριά όμως είναι τα μέτρα για τις περικοπές των συντάξεων δεδομένου ότι:

- Καταργούνται για όλους τα δώρα.
- Επιβάλλεται νέα εισφορά από 3% ως 12% στο άθροισμα κυρίας και επικουρικής σύνταξης.
- Αυξάνονται οι εισφορές σε όλα τα Ταμεία (συμπεριλαμβανομένου του ΟΓΑ) στα όρια των εισφορών του ΙΚΑ.
- Αυξάνεται η συμμετοχή των ασφαλισμένων στο κόστος των φαρμάκων.

«Πόθεν έσχες» για το επίδομα

Το νέο μέτρο είναι η καθιέρωση του «πόθεν έσχες» και η αποτύπωση της περιουσιακής κατάστασης όλων των πολιτών που παίρνουν επίδομα από το Δημόσιο ή τα Ταμεία τους. Θα ελέγχονται όλοι και εφόσον έχουν εισοδήματα π.χ. άνω των 30.000 ευρώ τον χρόνο ή μεγάλη περιουσία θα χάνουν το επίδομα. Κάτι ανάλογο θα εφαρμοστεί και για τις συντάξεις των ανύπαντρων θυγατέρων στρατιωτικών και δημοσίων υπαλλήλων οι οποίες σε πρώτη φάση θα χάσουν τη μισή σύνταξη.

Και σύνταξη δύο χρόνια μετά

Το μέτρο όμως που θα ανατρέψει τη ζωή χιλιάδων εργαζομένων και θα κάνει πιο αβέβαιο το μέλλον των ανέργων μεγάλης ηλικίας είναι η αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης κατά δύο χρόνια. Σύμφωνα με τα κείμενα το μέτρο θα έχει γενική εφαρμογή, χωρίς εξαιρέσεις, ακόμη και για όσους έχουν θεμελιώσει δικαίωμα. Αυτό που δεν αλλάζει είναι η συνταξιοδότηση με 40 χρόνια ασφάλισης.

Πέραν όμως τούτων αυξάνονται και τα φορολογικά βάρη με νέες αυξήσεις στα τσιγάρα, στο υγραέριο, αλλά το κυριότερο, τον φόρο στους ελεύθερους επαγγελματίες και στους αγρότες.

Οι διαρθρωτικές αλλαγές

Ξεχωριστό κεφάλαιο στο νέο μνημόνιο αποτελούν οι διαρθρωτικές αλλαγές που ξεκινούν από την απελευθέρωση της αγοράς εργασίας, τη μείωση των αποζημιώσεων απόλυσης και φθάνουν στη διεύρυνση του ωραρίου όλης της αγοράς και ειδικά των σουπερμάρκετ που θα ανοίγουν μία ώρα νωρίτερα το πρωί και θα κλείνουν μία ώρα αργότερα το βράδυ.

Ειδικά μέτρα προβλέπονται για την απελευθέρωση της αγοράς των καυσίμων για την οποία η τρόικα θεωρεί ότι «επικρατούν συνθήκες καρτέλ».

4.5 Το αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση οδηγεί σε επισφαλή εργασία, ανεργία, και τελικά φτώχεια που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό όλο και περισσότερων ομάδων πράγμα που αποτελεί πηγή για διάφορες ψυχικές διαταραχές. Η ανεργία σχετίζεται επίσης με αύξηση της ημερήσιας κατανάλωσης αλκοόλ, αύξηση στις αυτοκτονίες, στην ενδοοικογενειακή βία, αλλά και μείωση των θανάτων από τροχαία κατά 1,4%. Ειδικότερα η φτώχεια σχετίζεται με την εμφάνιση ασθενειών καθώς τα άτομα αναγκάζονται να διαβιώνουν σε υποβαθμισμένο περιβάλλον, να τρέφονται ανεπαρκώς και να εργάζονται σε επικίνδυνα και ανθυγιεινά περιβάλλοντα⁷³.

Τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης ήταν ορατά ήδη από το 2008. Κατά το 2008, οι καθαρές συνολικές επενδύσεις υποχώρησαν στο 8% περίπου του ΑΕΠ, δηλαδή κατά 4,5 εκατοστιαίες μονάδες έναντι του 2007. Αυτό σηματοδοτεί αφενός τη συρρίκνωση των εισοδημάτων και αφετέρου την αναβολή της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων του ιδιωτικού τομέα ενόψει της μείωσης της ζήτησης που χαρακτηρίζει την οικονομική κρίση. Επιπλέον η κάμψη των επενδύσεων αντικατοπτρίζει τις δυσκολίες πρόσβασης στον δανεισμό που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις. Κατά την πρώτη περίοδο της κρίσης, μέχρι τα μέσα του 2009, όταν οξυνόταν η κρίση των τραπεζών, όλες οι κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων καπιταλιστικών χωρών χρηματοδότησαν τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, με αποτέλεσμα τη μεγάλη διόγκωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους.

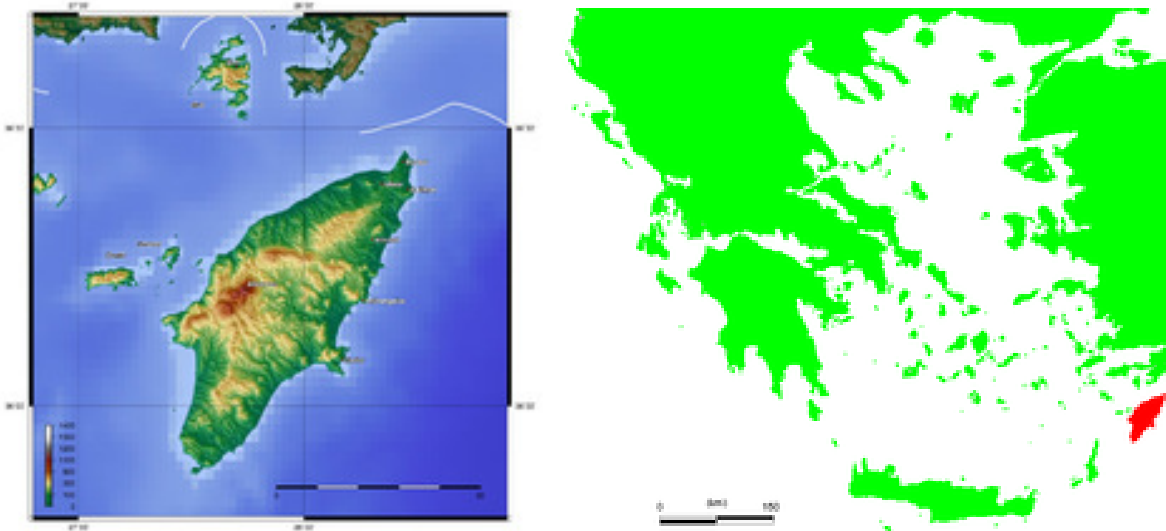
Στην Ελλάδα διατέθηκαν συνολικά 28 δις ευρώ για την άμεση στήριξη του τραπεζικού συστήματος και για εγγυήσεις. Με άλλη διατύπωση, λόγω της κρίσης ένα μέρος του ιδιωτικού χρέους μετατράπηκε σε δημόσιο⁷⁴.

⁷³ Λιαρόπουλος,(2010) , «Οργάνωση Υπηρεσιών και Συστημάτων Υγείας», Διεθνή Συστήματα Υγείας. Β τόμος. Εκδόσεις Βήτα medical arts, Αθήνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΡΟΔΙΩΝ

5.1 Γενικά χαρακτηριστικά του δήμου Ροδίων

Η **Ρόδος**, με έκταση 1400,68 χλμ², είναι το μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων και το τέταρτο σε έκταση νησί της Ελλάδας, μετά την Κρήτη, την Εύβοια και τη Λέσβο. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 115.290 κατοίκους, σύμφωνα με απογραφή που έγινε το 2011, γεγονός που καθιστά τη Ρόδο το τρίτο πολυπληθέστερο ελληνικό νησί - μετά την Κρήτη και την Εύβοια. Βρίσκεται περίπου 350 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Αθήνας και 18 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Τουρκίας. Διαθέτει ακτογραμμές μήκους 253 χιλιομέτρων και το ψηλότερο σημείο του νησιού είναι η κορυφή του βουνού Αττάβυρος σε ύψος 1.215 μ.

Πρωτεύουσα του νησιού είναι η πόλη της Ρόδου με πληθυσμό περίπου 55.000 κατοίκους, η οποία αποτελεί την έδρα της ομώνυμης Περιφερειακής Ενότητας, που περιλαμβάνει επίσης τα νησιά Χάλκη, Σύμη, Τήλο και Καστελλόριζο. Στην πόλη της Ρόδου υπάρχει η Μεσαιωνική πόλη, η οποία έχει ενταχθεί από το 1988 στα μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO.

Στο νησί λειτουργούν τμήματα του Πανεπιστημίου Αιγαίου και πιο συγκεκριμένα: το *Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης*, το *Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού* και το *Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών*.

Οι σημαντικότερες θρησκευτικές γιορτές είναι το προσκύνημα στην Παναγιά της Κρεμαστής (πρώτο δεκαπενθήμερο Αυγούστου) με πλούσιες εκδηλώσεις πολιτισμού, της Παναγιάς Τσαμπίκας (8/9), του Αγίου Σουλά (τέλος Ιουλίου), της Παναγιάς Σκιαδενης στο χωριό Μεσαναγρός (Σάββατο του Λαζάρου - Κυριακή του Θωμά) με λιτανεία εικόνας που γίνεται με τελετουργικό τρόπο, της Παναγιάς Υψηλής στη Λάρδο και της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού (14 Σεπτεμβρίου) στο χωριό Απόλλωνα.

Το νησί της Ρόδου βρίσκεται στο σταυροδρόμι δυο μεγάλων θαλάσσιων διαδρομών της Μεσογείου, ανάμεσα στο Αιγαίο πέλαγος και των ακτών της Μέσης Ανατολής όπως είναι η Κύπρος και η Αίγυπτος, γεγονός που την κατέστησε σημείο συνάντησης πολλών πολιτισμών.

Ονομασίες

Η προέλευση του ονόματος Ρόδος που επικράτησε για το νησί έχει κυρίως συσχετισθεί με το ρόδο, ιερό λουλούδι του θεού Ήλιου. Επίσης η Ρόδος είχε από την αρχαιότητα πολλές ονομασίες που σχετίζονται με την βλάστηση, το σχήμα και άλλες ιδιότητες του νησιού:

- Αιθρία: για το ωραίο κλίμα της.
- Αστερία: για τον έναστρο ουρανό της.
- Αταβυρία : Το ψηλότερο βουνό της ονομάζεται Αττάβυρος.
- Ηλιάς : Λόγω της μεγάλης ηλιοφάνειας κατά τη διάρκεια του έτους.
- Κορυμβία: για το σχήμα κορύμβου που καταλήγει σε δυο κορυφές.
- Μακαρία: δηλαδή ευτυχισμένη.
- Οφιούσα – Ολόεσσα - Φιδούσα: γιατί είχε πολλά φίδια.
- Πελαγία : Το νησί αναδύθηκε μέσα από το πέλαγος.
- Ποιήεσσα: για την πλούσια βλάστηση της.
- Ποντία: θαλασσινή.
- Σταδία: Από το σχήμα του νησιού που είναι σαν αρχαίο στάδιο.
- Τελχινίς: από τους πρώτους κατοίκους της.
- Τρινακρία: γιατί το σχήμα της αποτελείται από δύο τρίγωνα.
- Ελαφούσα: Λόγω των ελαφιών Πλατόνι ή Dama Dama
- Ανεμόεσσα: Λόγω των δυνατών ανέμων ιδίως στη βορεινή πλευρά του νησιού
- Απολλωνία.
- Ομβρία.

Αναφέρεται επίσης και ως:

- Νησί των ιπποτών.
- Νησί του ήλιου.
- Σμαραγδένιο νησί.

Γραπτές αναφορές των ονομάτων συναντάμε στους αρχαίους συγγραφείς:

- Πλίνιος ο Πρεσβύτερος: Οφιούσα, Αστερία, Αιθραία, Τρινακρία, Κορυμβία, Ποιήεσσα, Μακαρία, Ολόεσσα

- Στράβων: Σταδία, Τελχινία
- Αμμιανός Μαρκελλίνος: Πελαγία
- Λουκιανός: Ηλιάς

Μυθολογία

Πολλοί μύθοι έχουν συνδεθεί με τη δημιουργία της Ρόδου. Σύμφωνα με τον Πίνδαρο, όταν ο Δίας επικράτησε των Γιγάντων, αποφάσισε να μοιράσει τη γη στους Ολύμπιους Θεούς. Ο Ήλιος όμως, έλειπε από τη μοιρασιά κι έμεινε χωρίς γη. Ο Δίας για να μην τον αδικήσει είτε να ξανακάνουν τη μοιρασιά, αλλά ο Ήλιος τότε είπε πως η γη που θα αναδυόταν από τη θάλασσα, όταν θα ανατέλλει το επόμενο πρωινό, θα γινόταν δική του. Έτσι αναδύθηκε ένα πανέμορφο και καταπράσινο νησί, η Ρόδος. Ο Ήλιος συνεπαρμένος από την ομορφιά της την έλουσε με τις ακτίνες του. Από τότε η Ρόδος είναι το νησί του Ήλιου, το πιο φωτεινό και λαμπερό.

Ένας άλλος μύθος αναφέρει ότι η Ρόδος ήταν νύμφη, κόρη του Ποσειδώνα και γυναίκα του Ήλιου.

Ο Ήλιος με τη νύμφη Ρόδο γέννησε επτά γιους, τους Ηλιάδες: τον Όχιμο, τον Κέρκαφο, τον Μάκαρα, τον Ακτίνα, τον Τενάγη, τον Τρίοπα, τον Κάνδαλο και μια κόρη την Ηλεκτρούνη. Ο Κέρκαφος γέννησε τρεις γιους, τον Κάμειρο, τον Ιάλυσο και τον Λίνδο που μοίρασαν το νησί σε τρία μέρη και ο καθένας είχε τη δική του πόλη που της έδωσε το όνομά του.

Ιστορία

Αρχαιότητα

Σαν πρώτοι κάτοικοι του νησιού αναφέρονται οι Κάρες, που προέρχονταν από την Μικρά Ασία. Ακολούθησαν οι Φοίνικες και οι Μινωίτες, από τη γειτονική Κρήτη, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Ιαλυσού το 1500π.Χ. και συνέβαλαν στην οικονομική άνθηση του νησιού. Αργότερα το 1100περίπου π.Χ. οι Δωριείς κυριαρχούν στο νησί και ιδρύουν τις τρεις μεγάλες πόλεις: Λίνδο, Κάμιρο και Ιαλυσό. Κατά την περίοδο της μακεδονικής κυριαρχίας οι Ροδίτες συμάχησαν με τους Μακεδόνες. Μετά το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου συμάχησαν με τους Πτολεμαίους της Αιγύπτου.

Το πολεοδομικό σχέδιο της αρχαίας πόλης της Ρόδου βασίστηκε στις πολεοδομικές και φιλοσοφικές ιδέες του διάσημου αρχαίου Έλληνα πολεοδόμου [Ιππόδαμου](#). Το σχέδιο των δρόμων της αρχαίας πόλης είναι γνωστό χάρη σε αρχαιολογικές ανασκαφές δεκαετιών. Τα οικοδομικά τετράγωνα, είχαν τις ακόλουθες διαστάσεις 47,70x26,50 m και είχαν όλα το ίδιο μέγεθος. Καθένα από αυτά περιελάμβανε τρία σπίτια και περιτριγυριζόταν από δρόμους πλάτους 5-6 μέτρων. Το πιο ονομαστό δημιούργημα ήταν ο Κολοσσός, ένα από τα επτά θαύματα του

κόσμου, ο οποίος φτιάχτηκε ανάμεσα στο 304 π.Χ. με 293 π.Χ. από τον Λίνδιο γλύπτη Χάρη. Η κατασκευή του Κολοσσού διήρκεσε 12 χρόνια και ολοκληρώθηκε το 282 π.Χ. Για πολλά έτη, το άγαλμα ήταν τοποθετημένο, πιθανότατα, στην είσοδο του λιμανιού και προσωποποιούσε τον θεό Ήλιο μέχρι την στιγμή που ένας δυνατός σεισμός χτύπησε την Ρόδο το 226 π.Χ. Η πόλη υπέστη σοβαρότατες ζημιές και το άγαλμα του Κολοσσού κατέρρευσε.^{III}

Ιπποτική Περίοδος

Το 1309 το νησί πουλήθηκε στο τάγμα των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη της Ιερουσαλήμ. Το τάγμα ιδρύθηκε τον 12ο αιώνα στην Ιερουσαλήμ με στόχο την νοσηλεία και περίθαλψη των προσκυνητών και σταυροφόρων αλλά πολύ σύντομα μετεξελίχθηκε σε μάχιμη στρατιωτική μονάδα η οποία απέκτησε μεγάλες εκτάσεις γης.

Έχοντας οπισθοχωρήσει από την Ιερουσαλήμ και αργότερα από την [Κύπρο](#), το τάγμα ίδρυσε την έδρα του στη Ρόδο και απέκτησε κατά την χρονική περίοδο αυτή ηγετικό ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο.

Κατά την διάρκεια της παραμονής των Ιπποτών στη Ρόδο, οι οχυρώσεις επεκτάθηκαν, εκσυγχρονίσθηκαν και συνεχώς ενισχύονταν. Ένα νοσοκομείο, ένα παλάτι, αρκετές εκκλησίες ήταν ορισμένα από τα πολλά δημόσια κτίρια τα οποία ανεγέρθηκαν την εποχή αυτή. Τα κτίρια αυτά αποτελούν αξιοσημείωτα παραδείγματα της Γοτθικής και Αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής. Παρόλες τις προστριβές που υπήρχαν με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, το θαλάσσιο εμπόριο αποτελούσε πηγή πλούτου και οι αγορές της πόλης ήταν ακμάζουσες. Την περίοδο της κατοχής των Ιπποτών το νησί της Ρόδου διήγε περίοδο ακμής και οι σχέσεις μεταξύ των Ιπποτών και των ντόπιων χαρακτηρίζονταν από ανοχή και συχνά από στενή συνεργασία. Οι περισσότεροι από τους δρόμους της Μεσαιωνικής πόλης συμπίπτουν με τους δρόμους της αρχαίας πόλης ενώ διατηρήθηκε η διαίρεση της πόλης σε δύο ζώνες. Το τάγμα στη Ρόδο διατηρούσε ένα πολύ καλά οργανωμένο αρχείο το οποίο περιλάμβανε έγγραφα που είχαν εκδοθεί από τις διοικητές αρχές, αλληλογραφία, νομικά έγγραφα κ.α.

Το αρχείο αυτό διατηρείται έως τις μέρες μας και σώζεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Μάλτας. Το αρχείο αυτό αποτελεί μια αξιόλογη πηγή πληροφόρησης για την περίοδο αυτή.

Η πόλη είχε διαιρεθεί σε δύο ζώνες με ένα εσωτερικό τείχος. Το βόρειο τμήμα το οποίο ήταν γνωστό ως Chastel, Chateau, Castrum, Castellum ή Conventus, όπου βρισκόταν το παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, ο καθολικός καθεδρικός ναός και η κατοικία του καθολικού επισκόπου, τα καλύμματα των «γλωσσών», οι κατοικίες των Ιπποτών, ένα νοσοκομείο κ.α. Το νότιο τμήμα γνωστό ως ville, burgus ή burgum ήταν η περιοχή όπου ζούσαν οι λαϊκοί και περιλάμβανε την αγορά, συναγωγές, εκκλησίες καθώς και δημόσια και εμπορικά κτίρια. Το 1522 η πόλη κατακτήθηκε από τον Σουλεϊμάν το Μεγαλοπρεπή.

Τουρκοκρατία

Με την τουρκική κατάκτηση η Ρόδος έμεινε υπόδουλη για τέσσερις αιώνες έως το 1912 οπότε και κατελήφθη από τους Ιταλούς.

Με την παράδοση της Ρόδου, οι ιπποτικές γαλέρες πήραν τους ιππότες που σώθηκαν και τα κειμήλια που μπορούσαν να μεταφέρουν και έφυγαν για την Κρήτη. Μαζί τους έφυγαν 4 με 5 χιλιάδες Ροδίτες που δεν είχαν εμπιστοσύνη στους νέους κατακτητές.

Οι πρώτοι διοικητές της Ρόδου ήταν στρατιωτικοί, αξιωματικοί του πεζικού. Πριν φύγει ο Σουλειμάν διόρισε διοικητή ένα Γενίτσαρο τον Ιμπραήμ που είχε τον τίτλο του αγά.

Διοικητική διαίρεση

Η Ρόδος χωριζόταν στις παρακάτω Δημοτικές Ενότητες:

- Ρόδου
- Αρχαγγέλου
- Ατταβύρου
- Αφάντου
- Ιαλυσού
- δήμος Καλλιθέας
- Καμείρου
- Λινδίων
- Νότιας Ρόδου
- Πεταλούδων

Με τις αλλαγές από τον Καλλικράτη προέκυψε ένας ενιαίος Δήμος, ο δήμος **ΡΟΔΙΩΝ**

Η δημοτική μονάδα σύμφωνα με την παλιά διοικητική διαίρεση 'Καποδίστρας'

Πόλεις - χωριά	Πληθυσμός	Δημοτική μονάδα	Πόλεις - χωριά	Πληθυσμός	Δημοτική μονάδα
Ρόδος (πόλη)	50,636	Ρόδου	Γεννάδι	671	Νότιας Ρόδου
Ιαλυσός	11,331	Ιαλυσού	Σάλακος	576	Καμείρου

Αφάντου	6,329	Αφάντου	Κρητηνία	503	Ατταβύρος
Αρχάγγελος	5,476	Αρχαγγέλου	Κατταβιά	307	Νότιας Ρόδου
Κρεμαστή	5,396	Πεταλούδων	Διμυλιά	465	Κάμειρου
Καλυθιές	4,832	Καλλιθέας	Καλαβάρδα	502	Καμείρου
Κοσκινού	3,679	Καλλιθέας	Πυλώνα	627	Λίνδου
Παστίδα	3,641	Πεταλούδων	Ίστριος	291	Νότιας Ρόδου
Παραδείσι	2,667	Πεταλούδες	Δαματριά	641	Πεταλούδων
Μαριτσά	1,808	μεταλούδες	Λάερμα	361	Λίνδου
Έμπωνα	1,242	Ατταβύρου	Απολλακιά	496	Νότιας Ροδου
Σορωνή	1,278	Καμερου	Πλατάνια	196	Κάμειρου
Λάρδος	1,380	Λίνδου	Κάλαθος	502	Λίνδου
Ψίνθος	853	Καλλιθέας	Λαχανιά	153	Νότιας Ρόδου
Μαλώνα	1,135	Αρχαγγέλου	Μονόλιθο	181	Ατταβύρου

Λίνδος	3,087	Λίνδου	Μεσσαναγρός	155	Νότιας Ρόδου
Απόλλωνα	845	Καμείρου	Προφίλια	304	Νοτιας Ρόδου
Μάσσαρι	1,004	Αρχαγγέλου	Αρνίθα	215	Νότιας Ρόδου
Φάνες	858	Καμείρου	Σιάνα	152	Ατταβύρου
Θεολόγος	809	Πεταλούδων	Βάτι	323	Νότιας Ρόδου
Αρχίπολη	582	Αφάντου	Άγιος Ισίδωρος	355	Ατταβύρου
Ασκληπειό	646	Νότιας Ρόδου			

Γεγονότα

Τον Ιούλιο του 2008 ξέσπασε στο νησί μεγάλη πυρκαγιά με σημείο έναρξης το χωριό Αγ. Ισίδωρος του Δήμου Ατταβύρου. Ως αιτία της πυρκαγιάς αναφέρθηκε η προσπάθεια κατοίκου του χωριού να κάψει ξηρά χόρτα και κλαδιά στο χωράφι του με θερμοκρασία περιβάλλοντος 36 βαθμούς Κελσίου και ένταση ανέμων 6 Μποφόρ. Η φωτιά επεκτάθηκε γρήγορα και στις έξι ημέρες διάρκειάς της έκαψε συνολικά 120.000 στρέμματα πευκοδάσους και καλλιεργειών. Στα σημεία ακμής της επιχείρησαν από αέρος 2 ελικόπτερα και 9 πυροσβεστικά αεροσκάφη. Στις χερσαίες επιχειρήσεις συμμετείχαν πυροσβεστικά οχήματα της Πυροσβεστικής, μικρά οχήματα του τοπικού οργανισμού δασοπυρόσβεσης και ομάδες εθελοντών. Αν και, στην αρχή απαγορεύτηκε από τον Δήμο Νότιας Ρόδου η χρήση αντι-πύρ, οι κάτοικοι του Αγίου Ισιδώρου χρησιμοποίησαν αυτή την τεχνική με επιτυχία, 10 χλμ έξω από το χωριό τους αποτρέποντας την φωτιά να πλησιάσει στο χωριό.

Η Ρόδος είναι η πρώτη πόλη στην Ελλάδα, που είχε έφιππη δημοτική αστυνομία το 1996.^[2]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΡΟΔΙΩΝ

ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ

Πηγή: ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

	31/12/2011	31/12/2012	31/12/2013	31/12/2014
Α.Ε./SA				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	690	561	578	588
ΚΩΣ/KOS	116	101	102	102
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	35	33	45	46
Ε.Π.Ε./LTD				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	426	323	332	340
ΚΩΣ/KOS	60	65	68	68
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	26	29	30	32
Ε.Ε.				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	449	435	471	502
ΚΩΣ/KOS	91	97	104	111
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	22	27	28	28
Ο.Ε.				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	1970	1775	1833	1892
ΚΩΣ/KOS	444	447	460	474
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	222	223	232	242
ΚΟΙΝΩΝΙΑ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	50	51	51	52

ΚΩΣ/ΚΟΣ	14	13	13	13
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	1	1	1
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	8	7	7	7
ΚΩΣ/ΚΟΣ	5	4	4	4
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	1	1	2
ΑΤΟΜΙΚΗ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	10695	9906	10380	10738
ΚΩΣ/ΚΟΣ	3076	3197	3371	3510
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	2544	2639	2754	2839
ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ/ OTHER TYPES				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	9	9	10	10
ΚΩΣ/ΚΟΣ	8	9	9	9
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	8	8	8	8
ΓΕΝ.ΣΥΝΟΛΑ/TOTALS	20970	19961	20892	21618

ΕΤΗΣΙΕΣ ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΑΝΑ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΕΓΓΡΑΦΕΣ	2011	2012	2013	2014
A.E./SA				
ΡΟΔΟΣ/RHODES		12	18	17
ΚΩΣ/ΚΟΣ		1	2	1
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ		1	3	12
				10
				0
				1

Ε.Π.Ε./LTD				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	15	24	9	8
ΚΩΣ/KOS	7	7	3	0
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	1	4	1	2
Ε.Ε.				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	54	38	36	31
ΚΩΣ/KOS	3	9	7	7
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	2	5	1	0
Ο.Ε.				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	71	56	58	59
ΚΩΣ/KOS	11	21	13	14
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	11	5	9	10
ΚΟΙΝΩΝΙΑ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	5	4	0	1
ΚΩΣ/KOS	0	0	0	0
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	0	0	0	0
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	0	0	0	0
ΚΩΣ/KOS	1	0	0	0
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	0	0	0	1
ΑΤΟΜΙΚΗ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	438	486	474	358
ΚΩΣ/KOS	152	140	174	139
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	119	120	115	85
ΆΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ/ OTHER TYPES				

ΡΟΔΟΣ/RHODES	0	0	1	0
ΚΩΣ/ΚΟΣ	0	1	0	0
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	0	0
ΓΕΝ.ΣΥΝΟΛΑ/TOTALS	904	943	931	726

ΕΤΗΣΙΕΣ ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΑΝΑ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ	2011	2012	2013	2014
A.E./SA				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	0	1	8	4
ΚΩΣ/ΚΟΣ	3	0	3	3
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	1	0
E.Π.Ε./LTD				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	6	3	10	12
ΚΩΣ/ΚΟΣ	0	0	0	0
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	3	0	0	0
E.E.				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	24	30	16	37
ΚΩΣ/ΚΟΣ	1	1	5	3
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	1	2	0
O.E.				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	91	93	92	110
ΚΩΣ/ΚΟΣ	26	35	20	27
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	4	9	11	16

ΚΟΙΝΩΝΙΑ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	1	0	1	3
ΚΩΣ/ΚΟΣ	0	0	0	1
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	0	0
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	1	0	0	1
ΚΩΣ/ΚΟΣ	0	0	0	0
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	0	0
ΑΤΟΜΙΚΗ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	690	754	651	654
ΚΩΣ/ΚΟΣ	221	206	190	209
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	162	193	177	142
ΆΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ/ OTHER TYPES				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	0	1	0	0
ΚΩΣ/ΚΟΣ	0	0	0	1
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	0	0
ΓΕΝ.ΣΥΝΟΛΑ/TOTALS	1234	1327	1187	1223

	31/12/2011	31/12/2012	31/12/2013	31/12/2014
ΡΟΔΟΣ/RHODES	690	561	578	58
ΚΩΣ/ΚΟΣ	116	101	102	10

ΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	35	33	45	4
Π.Ε./LTD				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	426	323	332	34
ΩΣ/ΚΟΣ	60	65	68	6
ΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	26	29	30	3
Π.Ε.				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	449	435	471	50
ΩΣ/ΚΟΣ	91	97	104	11
ΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	22	27	28	2
Π.Ε.				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	1970	1775	1833	189
ΩΣ/ΚΟΣ	444	447	460	47
ΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	222	223	232	24
ΡΟΙΝΩΝΙΑ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	50	51	51	5
ΩΣ/ΚΟΣ	14	13	13	1
ΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	1	1	
ΡΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	8	7	7	
ΩΣ/ΚΟΣ	5	4	4	
ΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	1	1	
ΡΟΤΟΜΙΚΗ				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	10695	9906	10380	1073
ΩΣ/ΚΟΣ	3076	3197	3371	351
ΑΛΥΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	2544	2639	2754	283
ΆΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ/				

OTHER TYPES				
ΡΟΔΟΣ/RHODES	9	9	10	1
ΛΙΜΝΙΟΣ/KOS	8	9	9	
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	8	8	8	
ΣΥΝΟΛΟ/TOTALS	20970	19961	20892	2161

ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΤΜΗΜΑ, ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ

31/12/011	ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ/ SERVICES	ΕΜΠΟΡΙΚΟ/ TRADE	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ/ MANUFACTURE	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ/ TOURISTIC	ΣΥΝΟΛΟ/ TOTAL
Α					
ΡΟΔΟΣ/RHODES	88	153	157	145	
ΛΙΜΝΙΟΣ/KOS	18	33	29	19	
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	6	9	14	1	
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ/LTD					
ΡΟΔΟΣ/RHODES	86	113	56	44	
ΛΙΜΝΙΟΣ/KOS	15	25	9	9	
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	8	8	6	3	
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ/LTD					
ΡΟΔΟΣ/RHODES	144	122	106	25	
ΛΙΜΝΙΟΣ/KOS	36	24	19	9	
ΚΑΛΥΜΝΟΣ/KALYMNOS	9	7	6	0	

Σ/RHODES	569	587	415	148	
OS	161	128	117	20	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	56	84	62	16	
ΩΝΙΑ					
Σ/RHODES	15	5	9	18	
OS	5	1	1	6	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	0	0	0	
ΠΡΑΞΙΑ					
Σ/RHODES	2	0	4	1	
OS	0	0	3	1	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	1	0	
ΙΚΗ					
Σ/RHODES	3525	2018	2588	1289	
OS	1344	649	605	459	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	776	772	662	309	
Ε ΜΟΡΦΕΣ/					
R TYPES					
Σ/RHODES	4	2	1	2	
OS	7	0	1	0	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	0	0	7	
ΥΝΟΛΑ/TOTALS	6880	4748	4875	2531	
2012	ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ/ SERVICES	ΕΜΠΟΡΙΚΟ/ TRADE	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ/ MANUFACTURE	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ/ TOURISTIC	
A					ΣΥΝΟΛΟ/ TOTAL

Σ/RHODES	90	156	167	148	6
ΚΟΣ	18	34	29	20	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	6	9	14	4	
/LTD					
Σ/RHODES	96	124	56	47	4
ΚΟΣ	20	27	9	9	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	9	9	7	4	
Σ/RHODES	160	131	117	27	5
ΚΟΣ	40	28	19	10	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	12	7	7	1	
Σ/RHODES	604	595	422	154	2
ΚΟΣ	169	135	120	23	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	59	85	63	16	
ΡΝΙΑ					
Σ/RHODES	16	7	9	19	6
ΚΟΣ	5	1	1	6	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	0	0	0	
ΠΡΑΞΙΑ					
Σ/RHODES	2	0	4	1	1
ΚΟΣ	0	0	3	1	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	1	0	
ΙΚΗ					
Σ/RHODES	3746	2144	2668	1348	1
ΚΟΣ	1415	682	618	482	

ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	825	819	679	316	
Ε ΜΟΡΦΕΣ/ R TYPES					
Σ/RHODES	4	2	1	2	2
ΟΣ	8	0	1	0	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	0	0	7	
ΥΝΟΛΑ/TOTALS	7313	5004	5019	2645	

31/12/2013	ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ/ SERVICES	ΕΜΠΟΡΙΚΟ/ TRADE	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ/ MANUFACTURE	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ/ TOURISTIC	ΣΥΝΟΛΟ/ TOTAL
Α					
Σ/RHODES	95	158	175	150	
ΟΣ	18	35	29	20	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	6	9	14	16	
/LTD					
Σ/RHODES	101	126	58	47	
ΟΣ	21	28	9	10	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	10	9	7	4	
Σ/RHODES	172	140	124	35	
ΟΣ	44	31	19	10	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	12	7	7	2	
Σ/RHODES	629	613	430	161	
ΟΣ	173	141	122	24	

ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	62	88	66	16
ΡΩΝΙΑ				
Σ/ΡΗΟΔΕΣ	16	7	9	19
ΟΣ	5	1	1	6
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	0	0	0
ΠΡΑΞΙΑ				
Σ/ΡΗΟΔΕΣ	2	0	4	1
ΟΣ	0	0	3	1
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	1	0
ΙΚΗ				
Σ/ΡΗΟΔΕΣ	3961	2269	2718	1432
ΟΣ	1484	729	638	520
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	882	847	700	325
Ε ΜΟΡΦΕΣ/ R TYPES				
Σ/ΡΗΟΔΕΣ	5	2	1	2
ΟΣ	8	0	1	0
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	0	0	7
ΥΝΟΛΑ/TOTALS	7718	5256	5143	2813

31/12/2014	ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ/ SERVICES	ΕΜΠΟΡΙΚΟ/ TRADE	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ/ MANUFACTURE	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ/ TOURISTIC	ΣΥΝΟΛΟ/ TOTAL
Α					
Σ/ΡΗΟΔΕΣ	100	158	176	154	
ΟΣ	18	35	29	20	

ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	6	9	15	16
ΛΤΔ				
Ε/ΡΗΟΔΕΣ	105	129	58	48
ΟΣ	21	28	9	10
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	10	10	7	5
Ε/ΡΗΟΔΕΣ	186	144	135	37
ΟΣ	47	34	19	11
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	12	7	7	2
Ε/ΡΗΟΔΕΣ	655	625	440	172
ΟΣ	180	147	122	25
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	66	89	69	18
ΝΙΑ				
Ε/ΡΗΟΔΕΣ	16	7	9	20
ΟΣ	5	1	1	6
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	0	0	0
ΠΡΑΞΙΑ				
Ε/ΡΗΟΔΕΣ	2	0	4	1
ΟΣ	0	0	3	1
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	0	0	2	0
ΙΚΗ				
Ε/ΡΗΟΔΕΣ	4104	2389	2758	1487
ΟΣ	1549	761	653	547
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	918	877	710	334
ΜΟΡΦΕΣ/				

R TYPES					
Ε/RHODES	5	2	1	2	
OS	8	0	1	0	
ΜΝΟΣ/ΚΑΛΥΜΝΟΣ	1	0	0	7	
ΥΝΟΛΑ/TOTALS	8043	5477	5237	2936	

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΡΟΔΙΩΝ

6.1 Οι επιδράσεις της παρούσας κρίσης στο Δήμο Ροδίων.

Για να προσεγγίσουμε το θέμα αυτό τις επιδράσεις της παρούσας κρίσης στην οικονομική δραστηριότητα των επιχειρήσεων του Δήμου Ροδίων και συγκεκριμένα στον κλάδο των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων δημιουργήσαμε ένα μικρό και συνοπτικό ερωτηματολόγιο για να δούμε σε τι βαθμό έχει πληγεί η τοπική οικονομία πόσο έχει μειωθεί ή αυξηθεί ο κύκλος εργασιών.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΡΟΔΙΩΝ

- **ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ:**.....

.....

1)ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ 2009-2014 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕ:

ΚΕΡΔΟΣ:.....

ΜΕΙΩΣΗ:.....

**2)ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΟΣΟΣΤΟ, ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕΤΑΒΛΗΘΗΚΕ
(ΜΕΙΩΘΗΚΕ Η ΑΥΞΗΘΗΚΕ) Ο ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ(ΤΖΙΡΟΣ) ΤΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 2009-2014 ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;**

-10%....	+10%....
-20%....	+20%....
-30%....	+30%....
-40%....	+40%....
-50%....	+50%....
-60%....	+60%....
-80%....	+80%....

**3)ΥΠΗΡΞΕ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΑ ΕΞΟΔΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 2009-
2014 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;**

ΑΥΞΗΣΗ:.....

ΣΤΑΘΕΡΑ:.....

ΜΕΙΩΣΗ:.....

**4)Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ 2009-2014
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕ ΧΡΕΗ;**

ΝΑΙ:.....

ΟΧΙ:.....

5)ΕΧΕΤΕ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΕΙ ΣΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

ΝΑΙ:.....

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ:.....

ΟΧΙ:.....

6)ΕΧΕΤΕ ΣΚΕΦΤΕΙ ΤΡΟΠΟΥΣ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΤΕ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ(ΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ) ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

α)ΜΕΙΩΣΗ ΣΤΑ ΕΞΟΣΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ....

β)ΝΕΕΣ ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ....

γ) ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ....

δ)ΜΕΙΩΣΗ ΜΙΣΘΩΝ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

ε) ΜΕΙΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

στ)ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΟΧΙ ΑΥΞΗΣΕΙΣ

7)ΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΜΕΤΡΗΤΑ Η ΕΠΙΤΑΓΕΣ;

ΜΕΤΡΗΤΑ:....

ΕΠΙΤΑΓΕΣ:....

8)Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΑΝΕΙΣΜΟ;

ΝΑΙ:.....

ΟΧΙ:....

9)ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΧΟΡΗΓΟΥΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ;

ΝΑΙ:....

ΟΧΙ:....

ΔΥΣΚΟΛΑ:....

10)ΣΕ ΠΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΕΡΙΠΟΥ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΘΑ ΕΠΑΝΕΛΘΕΙ ΣΤΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΠΟΥ ΗΤΑΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ;

2 ΧΡΟΝΙΑ....

3 ΧΡΟΝΙΑ....

5 ΧΡΟΝΙΑ....

7-10 ΧΡΟΝΙΑ....

10-15 ΧΡΟΝΙΑ....

20 ΧΡΟΝΙΑ....

30 ΧΡΟΝΙΑ....

ΠΟΤΕ....

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΡΟΔΙΩΝ

- **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ:ΤΑΞΙ(1)**

ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ (1)

ΕΜΠΟΡΙΟ(1)

ΟΠΤΙΚΑ(1)

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ (7)

ΥΠΟΔΥΜΑΤΑ (1)

ΚΙΓΚΑΛΕΡΙΑΣ (1)

ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΣΗΣ (2)

ΔΕΡΜΑΤΙΝΑ ΕΙΔΗ(1)

ΚΑΦΕΤΕΡΕΙΑ (5)

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΟΠΑΠ(1)

ΨΑΡΟΤΑΒΕΡΝΑ(2)

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΙΔΗ(3)

ΧΡΥΣΟΧΟΕΙΟ(1)

ΠΑΓΩΤΟ(1)

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ(1)

ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ(1)

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΛΑΛΙΟΥ(1)

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ(1)

Τα αποτελέσματα προκύπτουν από ένα μικρό δείγμα και δεν ανικατοπνρίζουν το 100% των επιχειρήσεων του Δήμου.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΡΟΔΙΩΝ

- ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ:.....

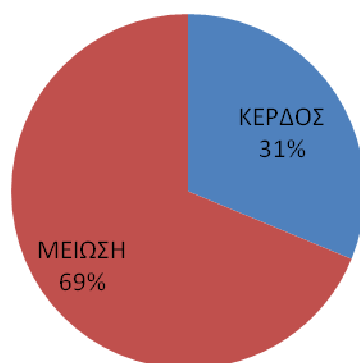
.....

1)ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ 2009-2014 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕ:

ΚΕΡΔΟΣ:....10

ΜΕΙΩΣΗ:....22

ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΟΤΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ 2009-2014 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕ:

2)ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΟΣΟΣΤΟ,ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕΤΑΒΛΗΘΗΚΕ(ΜΕΙΩΘΗΚΕ Η ΑΥΞΗΘΗΚΕ) Ο ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ(ΤΖΙΡΟΣ) ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 2009-2014 ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

-10%....	+10%...4
-20%...3	+20%...6
-30%...7	+30%....
-40%...4	+40%....
-50%...4	+50%....
-60%...3	+60%....
-80%...1	+80%....

3)ΥΠΗΡΞΕ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΑ ΕΞΟΔΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 2009-2014 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

ΑΥΞΗΣΗ:.....10

ΣΤΑΘΕΡΑ:.....4

ΜΕΙΩΣΗ:.....18

**ΥΠΗΡΞΕ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΑ ΕΞΟΔΑ ΤΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 2009-2014 ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;**

■ ΑΥΞΗΣΗ
■ ΣΤΑΘΕΡΑ
■ ΜΕΙΩΣΗ
■

**4) Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ 2009-2014
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕ ΧΡΕΗ;**

ΝΑΙ:....19

ΟΧΙ:....13

5)ΕΧΕΤΕ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΕΙ ΣΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

ΝΑΙ:....12

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ:....17

ΟΧΙ:....3

6) ΕΧΕΤΕ ΣΚΕΦΤΕΙ ΤΡΟΠΟΥΣ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΤΕ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ(ΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ) ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

α)ΜΕΙΩΣΗ ΣΤΑ ΕΞΟΔΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ....14

β)ΝΕΕΣ ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ....13

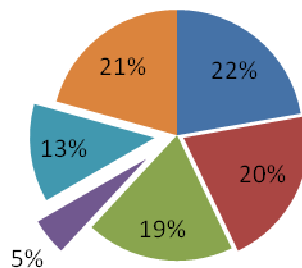
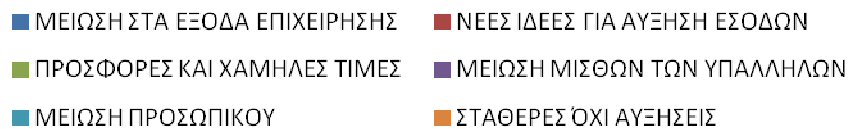
γ) ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ....12

δ)ΜΕΙΩΣΗ ΜΙΣΘΩΝ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ....3

ε) ΜΕΙΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ....8

στ)ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΟΧΙ ΑΥΞΗΣΕΙΣ....13

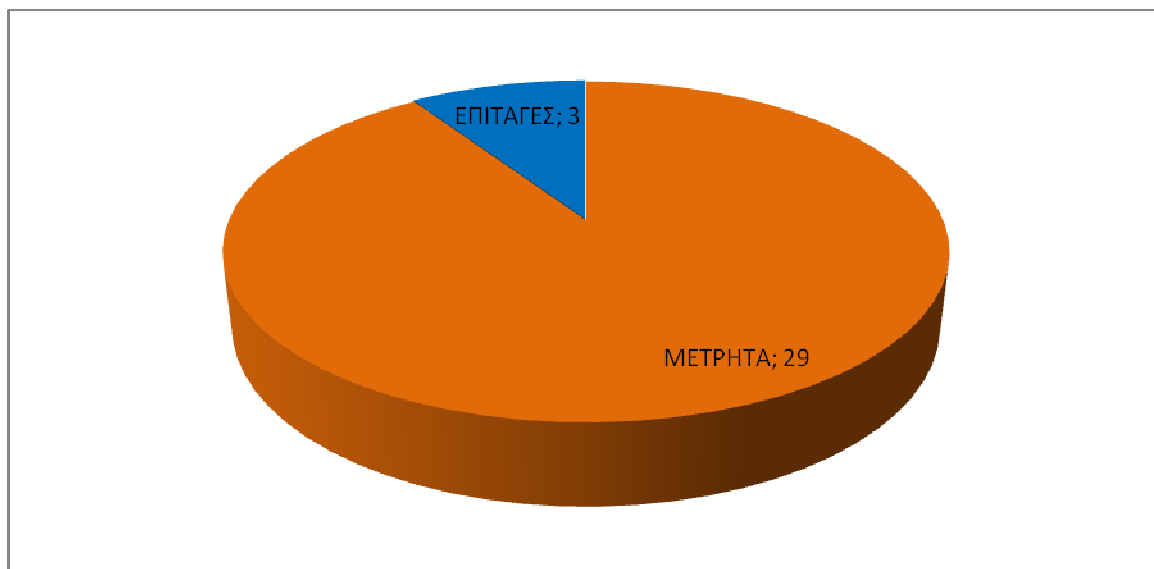
ΕΧΕΤΕ ΣΚΕΦΤΕΙ ΤΡΟΠΟΥΣ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΤΕ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ(ΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ) ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

**7)ΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΜΕΤΡΗΤΑ
Η ΕΠΙΤΑΓΕΣ;**

ΜΕΤΡΗΤΑ:29

ΕΠΙΤΑΓΕΣ:3

8) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΑΝΕΙΣΜΟ;

ΝΑΙ:...13

ΟΧΙ:....19

9)ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΧΟΡΗΓΟΥΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ;

ΝΑΙ:....1

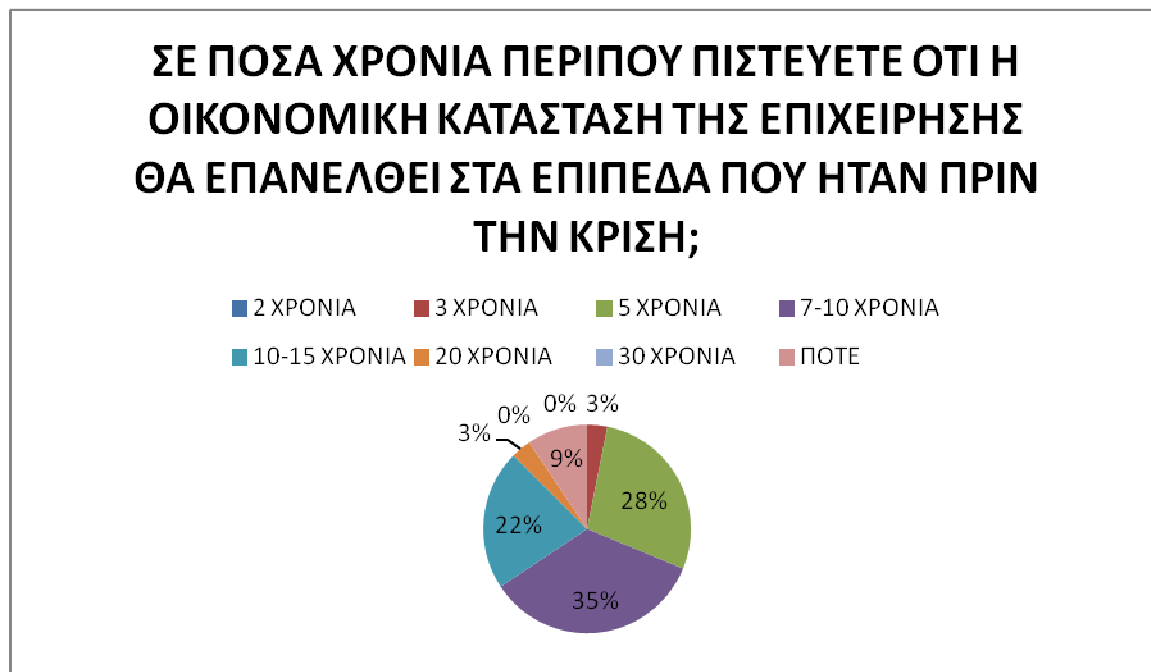
ΟΧΙ:....17

ΔΥΣΚΟΛΑ:....14

10)

ΣΕ ΠΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΕΡΙΠΟΥ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΘΑ ΕΠΑΝΕΛΘΕΙ ΣΤΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΠΟΥ ΗΤΑΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ;

2 ΧΡΟΝΙΑ....0

3 ΧΡΟΝΙΑ....1

5 ΧΡΟΝΙΑ....9

7-10 ΧΡΟΝΙΑ....11

10-15 ΧΡΟΝΙΑ....7

20 ΧΡΟΝΙΑ....1

30 ΧΡΟΝΙΑ....0

ΠΟΤΕ....3

Με λίγα λόγια οι απαντήσεις που έχουμε λάβει από τα ερωτηματολόγια δείχνουν σε ένα μικρό δείγμα την κατάσταση όπου επικρατεί στον κλάδο των επιχειρήσεων του Δήμου. Δύστηχως το σύνολο των απαντήσεων παρουσιάζει μια απαισιόδοξη κατάσταση, οι επιχειρηματίες οι οποίοι έχουν “κατεβάσει ρολά” είναι πάρα πολλοί και άλλοι τόσοι είναι αυτοί που έχουν κάνει αίτηση για να κλείσουν διότι ο τζίρος έχει πέσει σε πολύ μεγάλο ποσοστό με αποτέλεσμα να μην μπορούν να βγάλουν τα βασικά τους έξοδα. Φυσικά και δεν υπάρχει μόνο αυτή η πλευρά υπάρχουν και επιχειρηματίες που προσπαθούν με κάθε τρόπο να επιβιώσουν στην δύσκολη οικονομική κατάσταση που επικρατεί τα τελευταία χρόνια. Έχουν σκεφτεί τρόπους αντιμετώπισης αυτής της κατάστασης τους οποίους και καταγράψαμε.

Μερικοί τρόποι αντιμετώπισης για να ανατραπεί αυτή η κατάσταση είναι οι ακόλουθοι μείωση στα έξοδα της επιχείρησης, νέες ιδέες για αύξηση των εσόδων. Συνεχής προσπάθεια αντιμετώπισης της κρίσης με συνεχή μείωση τιμών παροχής υπηρεσιών. Σε τακτά χρονικά διαστήματα πτώση τιμών, προσφορές και χαμηλές τιμές. Όσο μπορούν κρατάνε σταθερές τιμές, και δεν κάνουν αυξήσεις. Επιπλέον μη χρησιμοποίηση επιταγών και χρήση μετρητών που έχει ως αποτέλεσμα την ορθολογική αγορά των προϊόντων. Και κάποιοι μας είπαν ότι δεν κρατάνε stock πράγματα ώστε να αποφύγουν την περίπτωση ζημίας. Βέβαια υπάρχουν και επιχειρηματίες που προέβησαν σε απολύσεις υπαλλήλων και μειώσεις μισθών που ξεπερνούν το 50%. Υπάρχουν όμως και επιχειρήσεις με κέρδος ειδικά σε είδη εστίασης.

Το 2015 χαρακτηρίζεται έτος δύσκολο, χαμηλών προσδοκιών και με πολλές αλλαγές για τον Δήμο Ροδίων. Όλα δείχνουν πως οι πιέσεις στην οικονομία θα αυξηθούν, με τα μέτρα να οδηγούν στην οικονομία σε ύφεση βαθύτερη από αυτή του έτους που πέρασε στην ιστορία ως το δυσκολότερο των νεότερων χρόνων. Την ίδια στιγμή το βασικότερο ζητούμενο για το 2015 δεν είναι η ίδια η ανάκαμψη αλλά η διόρθωση των διαρθρωτικών προβλημάτων της οικονομίας με σκοπό την ενίσχυση των προοπτικών της και την πολυπόθητη ανάπτυξη. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αξίζει να σημειωθεί πως οι επιχειρήσεις που έχουν ισχυρή ρευστότητα και σχεδιασμό για αντιμετώπιση της κρίσης, θα βρεθούν σε πλεονεκτική θέση. Θα πρέπει να αναμένουμε πως μέσα στο 2015 θα συνεχιστούν τα κανόνια στην αγορά, αλλά την ίδια ώρα ορισμένες επιχειρήσεις θα αυξήσουν τα δικά τους μερίδια, θέτοντας εαυτόν σε θέση να αναπτύξουν ταχύτητες και να αυξήσουν τα κέρδη από τη στιγμή που θα βρεθεί ο πάτος της ύφεσης, μέσα στους επόμενους 18 με 36 μήνες.

Άμεσες παρεμβάσεις περιμένει η αγορά και συγκεκριμένα ο πρόεδρος του Εμπορικού και Εισαγωγικού Συλλόγου Ροδίων τονίζοντας πως η εικόνα της αγοράς δεν μπορεί να αλλάξει από τη μια στιγμή στην άλλη, ούτε από την οικονομική δυστοκία να περάσουμε σε έντονη ρευστότητα. Εκείνο που περιμένει ο εμπορικός σύλλογος είναι να υλοποιηθούν άμεσα οι δεσμεύσεις του πρωθυπουργού και του υπουργού οικονομικών. Όλες τους οι εξαγγελίες μιλούν για ανάπτυξη. Μέγα ζητούμενο είναι να λειτουργήσουν γρήγορα και να μην χαθεί άλλος πολύτιμος χρόνος διότι και ειδικά οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν έχουν άλλες αντοχές.

Αναπτυξιακή ώθηση ζητά ο κλάδος εστίασης και αναψυχής. Εκεί που οι επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής αυξάνονται με ταχύτατους ρυθμούς αν και οι καταναλωτές περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα σε συνδυασμό με την υψηλή φορολογία και τα λειτουργικά έξοδα, έχουν φέρει τους επαγγελματίες σε πολύ δύσκολη θέση. Ο κλάδος αυτός αυτό που περιμένει είναι η μείωση του ΦΠΑ κάτι το οποίο έχει υποσχεθεί η κυβέρνηση. Εάν από 13% πάει πάλι στο 23% αυτό αν γίνει θα είναι μια σημαντική επιβάρυνση για τους επαγγελματίες. Αυτό που ευελπιστεί ο Εμπορικός Σύλλογος από το νέο έτος να μπει σε εφαρμογή αυτό το αναπτυξιακό σχέδιο έτσι ώστε να αυξηθούν και οι θέσεις εργασίας και κατ'επέκταση να κινηθεί η τοπική αγορά.

Σε ότι αφορά την ανεργία εκτιμάται πως θα σημειωθεί μία πιο απότομη αύξηση στο πρώτο μισό του έτους και θα κρατηθεί σε υψηλά επίπεδα. Η μη ανανέωση συμβάσεων καθώς και οι μαζικές

απολύσεις ισχύσουν την ανεργία τους πρώτους μήνες του 2015. Θα ασκήθούν έντονες πιέσεις σε πολλές επιχειρήσεις που θα αναγκαστούν να προχωρήσουν σε απολύσεις νωρίς μέσα στο 2014-2015 και αυτό θα γίνει για να μην αναγκαστούν να βάλουν λουκέτο.

Επιπλέον ένας μεγάλος κλάδος ο οποίος περιλαμβάνει μια σειρά από επαγγέλματα ο κλάδος των κατασκευών απαιτεί σαρωτικές αλλαγές. Ο πρόεδρος των οικοδόμων Ροδίων τονίζει ότι αν δεν αλλάξει η πολιτική της κυβέρνησης και ο τρόπος ανάπτυξης θα συνεχίσουν να κερδίζουν οι λίγοι του κεφαλαίου. Δυστυχώς τα στατιστικά αποτελέσματα δείχνουν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των οικοδόμων δεν έχουν αντικείμενο εργασίας. Και οι ελάχιστοι οι οποίοι δουλεύουν παίρνουν αμοιβές τις οποίες έπαιρναν 20 χρόνια πριν.

Με λίγα λόγια οι άνθρωποι οι οποίοι εκπροσωπούν την αγορά και κλάδους της εργασίας φαίνονται απαισιόδοξοι και συγκεκριμένα φοβισμένοι. Αυτό που δηλώνουν οι περισσότεροι είναι ότι αν δεν κάνει κάτι η κυβέρνηση με στόχο την ανάπτυξη και την τόνωση της οικονομίας το αποτέλεσμα θα είναι μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας, μικρότεροι μισθοί, απολύσεις και λουκέτο στις περισσότερες επιχειρήσεις όπου δεν θα αντέξουν για πολύ ακόμα.

Βέβαια να τονίσουμε ότι είναι στα σκαριά προγράμματα τα οποία θα τονώσουν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) οι οποίες έχουν δεχθεί το μεγαλύτερο πλήγμα.

Αυτό θα γίνει εφικτό με την έναρξη του Προγράμματος Ενίσχυσης Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στους Τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού - Εμπορίου - Υπηρεσιών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

- Την συγκράτηση της παραγωγικής βάσης της Ελληνικής Οικονομίας και ιδιαίτερα του τομέα της Μεταποίησης, του Τουρισμού, της Παροχής Υπηρεσιών και του Εμπορίου σε συνθήκες ύφεσης.
- Την ενίσχυση της εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας ως βασικής επιλογής για την αναβάθμιση της χώρας προς αγαθά και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με ποιότητα, περιβαλλοντική ευαισθησία, ενσωμάτωση γνώσης και καινοτομίας.

6.3 Οικονομικοί στόχοι του Δήμου ΡΟΔΙΩΝ

Στο τομέα της οικονομικής διαχείρισης καταγράφονται οι παρακάτω επισημάνσεις:

- 1) Άμεση καταγραφή και αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας για την ενίσχυση των εσόδων του δήμου ειδικά μετά την κατάργηση του Δημοτικού φόρου.
- 2) Ενδυνάμωση της οικονομικής υπηρεσίας ώστε να ενσωματώσει άμεσα σύγχρονες διαδικασίες για την παρακολούθηση των οικονομικών μεγεθών του δήμου.

- 3) Επιτάχυνση των διαδικασιών βεβαίωσης και ενίσχυση των μηχανισμών είσπραξης οφειλών προς το Δήμο με στόχο την ενίσχυση των ίδιων πόρων. Εμπέδωση της νοοτροπίας στους δημότες ότι μόνον ένας ισχυρός οικονομικά δήμος είναι και αποτελεσματικός.
- 4) Ανάγκη ενοποίησης της διαχείρισης των επιμέρους δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης και την εκπόνηση νέου σύγχρονου κανονισμού ύδρευσης για το σύνολο του Δήμου.
- 5) Εφαρμογή σύγχρονων εργαλείων παρακολούθησης ανάλυσης των οικονομικών μεγεθών του δήμου και προβλέψεις δαπανών και εσόδων.
- 6) Περαιτέρω ενίσχυση των δια-δημοτικών συνεργασιών με στόχο την δημιουργία οικονομικών κλίμακας σε τομείς όπως η διαχείριση απορριμμάτων όπου σήμερα δαπανούνται σημαντικοί πόροι.

6.4 Συμπεράσματα

Κύριο συμπέρασμα είναι ότι η οικονομική κρίση που συρρικνώνει το εισόδημα των μισθών και των συντάξεων του αγοραστικού κοινού, πλήττει με τη σειρά του και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αφού οι καταναλωτές έχουν μικρότερη αγοραστική δύναμη λόγω μικρότερου εισοδήματος.

Υπάρχει πλημμελή ενημέρωση στις επιχειρήσεις για τα διάφορα για τα διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα που κυκλοφορούν στην αγορά αφού υπάρχει άγνοια για την ύπαρξη αυτών.

Υπάρχουν περιπτώσεις που οι επιχειρήσεις δεν ανοίγουν με επιχειρηματικό σχεδιασμό αλλά ανοίγουν μόνο και μόνο για να πάρουν την επιδότηση ο επιχειρηματίας και μετά το τέλος κάποιου διαστήματος να κάνει διαγραφή και κλείσιμο της επιχείρησης για να πάρει τα χρήματα των επιδοτήσεων.

Όταν ανοίγει κάποια νέα επιχείρηση δεν γίνεται έρευνα της αγοράς με αποτέλεσμα να υπάρχει πληθώρα επιχειρήσεων στον ίδιο κλάδο δραστηριότητας (π.χ. καφετέριες, είδη ένδυσης) και να λειτουργεί αρνητικά στον κλάδο σαν σύνολο.

Αν κάποιος νέος επιχειρηματίας υπολόγιζαν κάποια πράγματα πριν ανοίξουν μια επιχείρηση, από τα πιο απλά πράγματα όπως το μέρος το οποίο θα ανοίξουν την επιχείρηση, τον ανταγωνισμό, να κάνουν καινοτομίες και πράγματα τα οποία δεν έχουν κάνει οι άλλοι επιχειρηματίες, να δουν τι λείπει από την αγορά και τι ανάγκες έχει ο μέσος καταναλωτής. Έχουμε μείνει πίσω η τεχνολογία προχωράει με ταχύ ρυθμό και εμείς μένουμε πίσω.

Και οι μικρές πόλεις μπορούν να είναι ανταγωνιστικές και να έχουν μια καλή αγορά.

Τα ποσοστά της ανεργίας έχουν σπάσει κάθε ρεκόρ, τα ποσοστά ανεργίας και ειδικά στους νέους έχουν ξεπεράσει το εκατομμύριο. Η κρίση αυτή εκτός από οικονομικές απώλειες έχει βάλει τους ανθρώπους να ζουν με το αίσθημα της φόβου για το τι ξημερώνει την επόμενη μέρα. Οι άνθρωποι είναι πολύ απαισιόδοξοι για το μέλλον κάποιοι φτάνουν μέχρι και το απονενομημένο διάβημα. Αυτό γίνεται γιατί ακόμα δεν έχει δει ο κόσμος ενέργειες οι οποίες θα φέρουν ένα ρυθμό ανάπτυξης και σταθερότητας.

6.5 Γενικά σχόλια

Το φορολογικό πλαίσιο αποθαρρύνει τη διεύρυνση των τζίρων. Προωθεί τη φοροδιαφυγή, αφού η φορολογία είναι αναλογική των πωλήσεων και εννοούμε τη φορολογία που επιβάλλεται πέραν της άμεσης τακτικής, ως κλείσιμο 5ετίας κλπ.

Αυτό το γεγονός είναι όμως άρρηκτα συνδεδεμένο με τη δυνατότητα χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από οποιονδήποτε χρηματοδοτικό φορέα. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα του προγράμματος ΤΕΜΠΜΕ και των προϋποθέσεων που θέτει ως ποσοστό τζίρου την τελευταία 3ετία και ύπαρξης δυσμενών στοιχείων.

Παράλληλα, οι επιχειρήσεις αποτελούνται σε μεγάλο βαθμό από συγγενείς πρώτου βαθμού. Οι δηλωθέντες τζίροι υπολείπονται των πραγματικών κατά μεγάλο ποσοστό. Πηγές χρηματοδότησης για αρκετές επιχειρήσεις είναι αποκλειστικά οι τράπεζες. Οι παραχθείσες εγγυήσεις θεωρούνται από το σύνολο σχεδόν όλων των δανειοληπτών υπερβολικές, όπως και το κόστος των δανείων.

Με τους φόρους τους οποίους προσθέτουν οι κυβερνήσεις το μόνο που καταφέρνουν είναι να κλείσουν περισσότερες επιχειρήσεις να αποδυναμώσουν την αγορά και να κάνουν τους επιχειρηματίες να φοροδιαφύγουν ακόμα περισσότερο. Όλο αυτό είναι ένας κύκλος οι μισθοί πέφτουν και τα έσοδα μειώνονται οι τιμές αυξάνονται και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ο καταναλωτής να μην μπορεί να διαθέσει χρήματα στην αγορά με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να μην έχουν έσοδα, με φυσικό επακόλουθο το κλείσιμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

- [1]Harvard Business Press. Μετάφραση Άννα Μαρκουλιδάκη (2009). «Πώς να διαχειρίζεσαι τις κρίσεις» Εκδόσεις Κριτική Αθήνα 2009 σελ 16.
- [2]Heath Robert. Απόδοση Σωτηρίου Βάσω (2005«Διαχείριση Κρίσεων» Εκδόσεις Μ. Γκιούρδας Αθήνα 2005 σελ 26.
Heath Robert όπως παραπάνω σελ 443
- [3]Δρ Θεοδώρου Θεόδωρος(2010) «Η οικονομική κρίση» <http://www.alfavita.gr>
- [4]Μιχαλόπουλος Ν Γεώργιος (2007) «Πτωχευτική νομοθεσία» Νομική βιβλιοθήκη.
- [5]Βιλιάρος Βασίλης (2010) «Οικονομία και πολιτική»
viliardos.capitalblog.gr/showArticle.asp?id=35484
- [6]Καραγιάννης Αναστάσιος (1999). «Επιχειρηματικότητα και οικονομία» Εκδοτικός Οίκος Interbooks
- [7]Μιχιώτης Στέφανος(2006)«Η έννοια και η σημασία της επιχειρηματικότητας σήμερα».
- [8]Αγαπητός Γ. (2002), *Οικονομικό Λεξικό: Σύγχρονο Και Αναλυτικό*, Έκδοση 1^η, Αθήνα
- [9]Πουρναράκης Ε. (1995). *Μακροοικονομία*, Τόμος 1^{ος}, Αθήνα: Εκδόσεις Σμπίλιας.
- [10]Πετρινώτη Ξ. (1989), *Αγορές Εργασίας: Οικονομικές Θεωρίες Και Έρευνες*, Αθήνα Εκδόσεις Παπαζήση
- [11]Σβορώνος Νίκος (1995). Εγκυκλοπαίδεια Ελλάδα Ιστορία και Πολιτισμός Ιστορία 6^{ος} Τόμος. «Εισαγωγή στην ιστορία του νέου ελληνικού κράτους. Η ελληνική διασπορά και ο χαρακτήρας της», Εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1995
- [12]Βεργόπουλος Κώστας (1995) Εγκυκλοπαίδεια Ελλάδα Ιστορία και Πολιτισμός Ιστορία 8^{ος} «Εισαγωγή στη μελέτη της νεοελληνικής οικονομίας» Εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1995
- [13]Κωδούνας Χαρίσιος (2010), Διπλωματική Εργασία «Η Παγκόσμια Οικονομική κρίση στην Ελλάδα, μελέτη βασικών τομέων και μεγεθών της ελληνικής οικονομίας»
- [14]Καραντώνης Ηλίας (1995) Εγκυκλοπαίδεια Ελλάδα Ιστορία και Πολιτισμός Ιστορία 8^{ος} «6^η περίοδος 1961-1981. Η είσοδος στην ΕΟΚ» Εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1995,
- [15]Μαυριδάκης Θ., Ντόβας Δ. (2011) «*Το ελληνικό πρόβλημα: πτυχές, αίτια και προτάσεις για την αντιμετώπισή του*», εισήγηση στο συνέδριο «Η Ευρώπη και η Ελλάδα μετά την εκδήλωση της κρίσης», Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου.
- [16] Τειρεσίας, (2012)
- [17]Λαπαβίτσας, Κ. (2012) «*Θα ανακάμψουμε με στάση πληρωμών και με το οικονομικό σοκ από τη δραχμή*»<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=432189>
- [18] Σουφλερός Η. (1989), «Οι συμβάσεις franchising στο ελληνικό δίκαιο και στο κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού», ΚΡΙΤΙΚΗ:Αθήνα
- [19] Petersen B., Welch S,(2000),”International retailing operations: downstream entry and expansion via franchising”,International Business Review, Vol 3, No 2, Pages 479-496
- [20]Λαπαβίτσας Κ (2010), «2010 Κρίση Ευρωζώνης, φτώχεια του δυνατού, πτώχευση του αδυνάτου» Εκδόσεις Νόβολι Αθήνα
- [21]Γεράσης Γιάννης (2009) «Η Ελλάδα στη δίνη της οικονομικής κρίσης» Εκδόσεις Ροές Αθήνα

- [22]Κότιος Άγγελος(2010) σελ.6 «Η Ελλάδα η ONE και η κρίση» Σειρά ερευνητικών εργασιών Απρίλιος 2010
- [23] Κότιος Άγγελος(2010) σελ.6 «Η Ελλάδα η ONE και η κρίση» Σειρά ερευνητικών εργασιών Απρίλιος 2010
- [24]Καμαρά Ιωάννα (2005) «Το χρονικό διόγκωσης του δημοσίου χρέους,1980-2005»Η Καθημερινή www.news.kathimerini.gr
- [25]Άγνωστος (2010) «Goldman Sachs συνεργός της Ελλάδας στη δημοσιονομική λογιστική www.tvxs.news.gr
- [26]Άγνωστος (2010) «Με έλλειμμα άνω του Μάαστριχ μπήκαμε το 2009 στην ONE»ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
- [27]Καρανίκας Χάρης (2010) «Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος εκτροχιασμού» ΤΑ ΝΕΑ 31/07/2010
- [28] «15,4% το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009» TVXS, 15/11/2010
- [28] Μαντέλας Γιώργος(2011) «Η επέτειος του Νταβός (26.01.2011)» Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
- [29]Ανώνυμος (2010) «Πάγωμα μισθών και περικοπές επιδομάτων ανακοίνωσε η κυβέρνηση» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 9/02/2010 www.enet.gr/news
- [30]Ανώνυμος (2010), «Τα οικονομικά μέτρα της 3^{ης} Μαρτίου» ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, Πέμπτη 8/03/10 <http://www.enet.gr/i=issue.el.home&date=04/03/2010&id=13778>
- [31] Λιαρόπουλος,(2010) , «Οργάνωση Υπηρεσιών και Συστημάτων Υγείας», Διεθνή Συστήματα Υγείας, Β τόμος. Εκδόσεις Βήτα medical arts, Αθήνα
- [32]Savas Michael-Matsas,(2012) , «Greece and the World Capitalist Crisis», Journal of Socialist Theory, pp. 2-13
- [33] Αθηνά Μπόκολα (2012) «Τοπική οικονομία» Από την Εφημερίδα Πρώτη της Αιγιαλείας 14/01/2013
- [34] Σωτήρης Γκίκας (2012) «Τοπική οικονομία» Από την Εφημερίδα Πρώτη της Αιγιαλείας 28/01/2013
- [35]<http://el.wikipedia.org/wiki/>
- [36]http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/consequences_el.htm
- [37][ocw.mit.edu/courses/economics Introduction to Macro Data](http://ocw.mit.edu/courses/economics/Introduction%20to%20Macro%20Data), page 47 of 51.
- [38]<http://el.wikibooks.org/wiki/>
- [39]http://el.wikibooks.org/wiki/Η_βαθιά_οικονομική_κρίση_που_μαστίζει_την_Ελλάδα_την_τελευταία_5-ετία
- [40]ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, (2011), <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>
- [41]<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=432189>
- [42]<http://digitalschool.minedu.gov.gr>
- [43]<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=112979185>
- [44]http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathbreak_1_08/01/2013_477365
- [45]http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_el.htm
- [46]<http://www.acci.gr/acci/Portals/0/Departments/keme/national/TRAPEZIKOSYSTHMA.pdf>
- [47]http://www.bep.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=761&Itemid=194
- [48] Observatory of European SME'sQ SME's in Europe 2003, 7
- [49]<http://www.eommex.gr/>
- [50] <http://www.eif.org/jeremie/> και http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/jeremie_en.htm

-
- [51] http://Europa.eu/legislation_summaries/economic_and_affairs/introducing_euro_practical_aspects/125007_el.htm
- [52] http://www.prd.uth.gr/uploads/discussion_papers/2011/uth-prd-2011-01_gr.prd
- [53] www.news.kathimerini.gr
- [54] www.tvxs.news.gr
- [55] <http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=181623&catID=2>
- [56] www.enet.gr/news
- [57] http://www.anelixi.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=74:leader-&catid=6:programs&Itemid=4
- [58] http://www.filodimos.gr/id/index.php?option=com_content&view=article&id=3147:2010-05-28-07-14-11&catid=721&Itemid=562
- [59] <http://www.pde.gov.gr/gr/enimerosi/prokirukseis/item/2037>
- [60] ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΡΟΔΟΥ